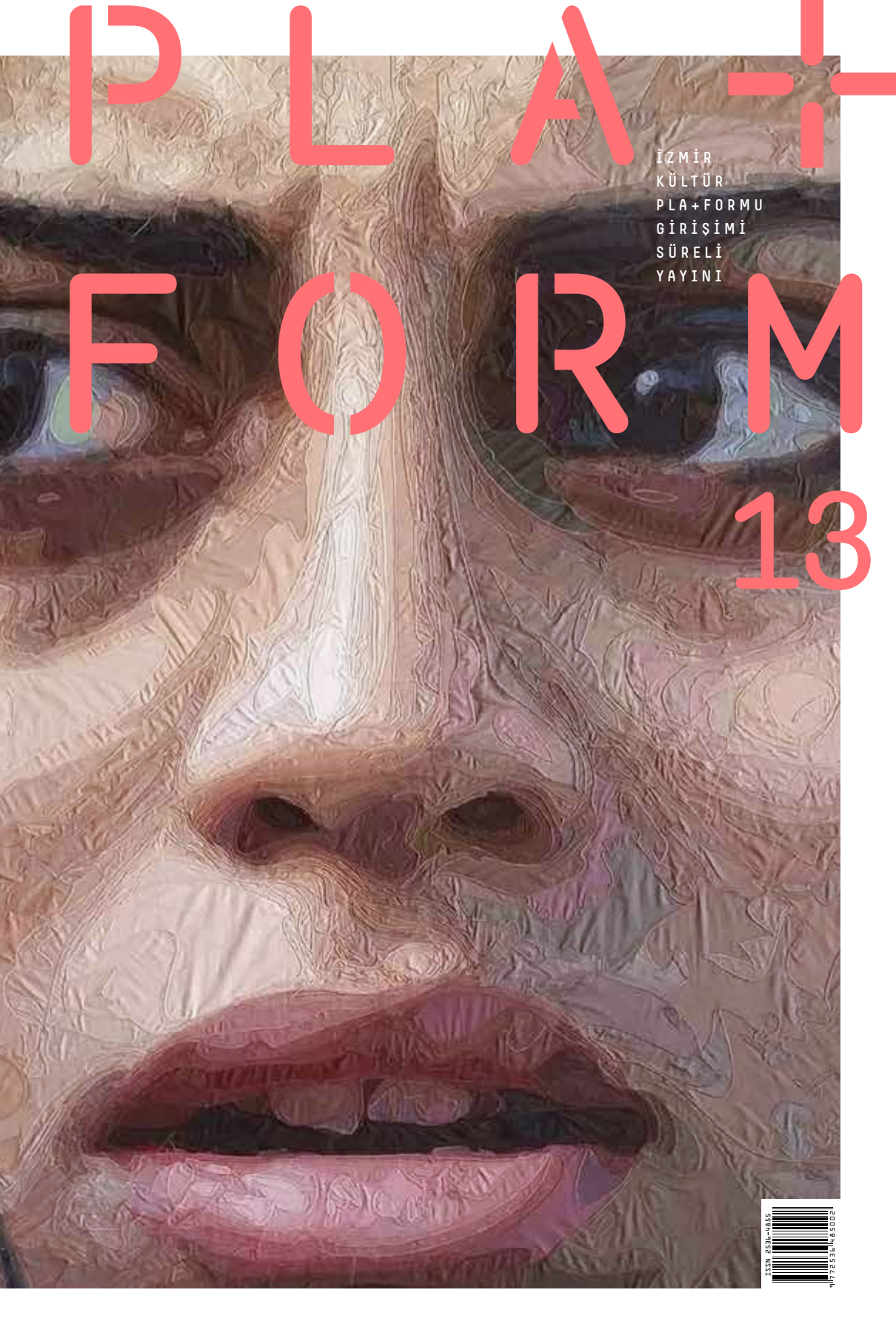

PLA+FORM

13

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
M. Tunç SOYER

SORUMLU MÜDÜR
Ayşegül SABUKTAY

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Şervan ALPŞEN

YAYINA HAZIRLAYAN
Sarp KESKİNER

İÇERİK EDITÖRLERİ
Can ÇETİN
Cenkhan AKSOY
Ebru ATILLA
Elfin YÜKSEKTEPE
Hale ERYILMAZ
İbrahim M. BALTACI
Mehmet Ali ÇAKIR
Nursaç SARGON
Onur KOCAER
Özgür DEMİRCİ
Recep TUNA
Ezgi Ceren KAYIRICI
Sarp KESKİNER
Can İNCEKARA

İÇERİK ASİSTANI
Ali Kemal ERTEM

REDAKTÖR
Hale ERYILMAZ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
Emre DUYGU

KAPAK-İÇ KAPAK
Ramazan BAYRAKOĞLU © 2015

KATKIDA BULUNANLAR
Gizem AKKOYUNOĞLU

YÖNETİM YERİ
İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ

Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR
Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10
kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org
Sertifika No: 44775

BASIM YERİ
DİNÇ OFSET Yenişehir Mahallesi, 1145/4 Sokak 11/C, Konak 35170 İzmir
Sertifika No: 45147

SAYI 13 . BİRİNCİ BASKI . ARALIK 2020 . BASKI ADEDİ: 1500 ISSN 2536-4855

ÜCRETSİZ DAĞITILAN PLA+FORM DERGİSİ, BİR İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ YAYINIDIR.
HER HAKKI SAKLIDIR. YAZI, FOTOĞRAF, ÇİZİM VE HARİTALAR; KAYNAK GÖSTERİLMEDEN KULLANILAMAZ. SATILAMAZ.
YAZILAR VE ROPÖRTAJLAR ŞAHİSLARIN KİŞİSEL GÖRÜŞÜNÜ YANSITIR.

© İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ikgpplatform

issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7

İÇİNDEKİLER13

BAŞLARKEN	03
SÖYLEŞİ	
TUNÇ SOYER: "ÖNCELİKLİ AMACIMIZ İZMİR'İ AKDENİZ'İN VE DÜNYANIN ÖNDE GELEN KÜLTÜR SANAT MERKEZLERİNDEN BİRİ HALİNE GETİRMEK"	04
DAYANIŞMA	
H. GÖKÇE BAŞKAYA: "TURUNCU ÇEMBER UYGULAMASININ YAYGINLAŞMASI BİZİ MUTLU EDİYOR"	09
KADİR EFE ORUÇ: "KÜLTÜR SANATI ALTYAPIYI GÖZETECEK ŞEKLİNDE, BİR BÜTÜN OLARAK ELE ALIYORUZ"	11
İZMİR BAĞIMSIZ TİYATROLAR İNİSİYATİFİ "TİYATROLAR DESTEKLENDİĞİ SÜRECE SOLUK ALABİLİR, KENTİN NABZINI TUTABİLİR"	14
DARAĞAÇ, MAHALLE VE ŞİMDİ	18
PANDEMİ DÖNEMİNDE KÜLTÜR SANAT DESTEK FONLARI	20
ULAŞ AYDIN: "PANDEMİ DÖNEMİNDE YAPTIĞIMIZ YARDIMLARLA BİR MİLYON YURTTAŞA ULAŞTIK"	22
DİJİTAL DAYANIŞMA PLATFORMU: Bİ'KOMŞU	24
İZMİR DAYANIŞMA GÖNÜLLÜLERİ: "DAYANIŞMA YAŞATIR"	26
KADINLAR BİRLİKTE GÜÇLÜ / İZMİR	30
HACER FOGGO: "SALGIN DAYANIŞMANIN ÖNEMİNİ BİR KEZ DAHA, EN GÜÇLÜ BİÇİMDE ORTAYA KOYDU"	32
İZMİR DAYANIŞMA AKADEMİSİ (İDA)	34
KÜLTÜR VE MİRAS	
İZMİR TARİHİ LİMAN KENTİNİN DÜNYA MİRASI YOLCULUĞU	37
RURITAGE: KÜLTÜREL MİRAS ESASLI SİSTEMATİK STRATEJİLER YOLUYLA KIRSAL YENİLENME	39
HÜSEYİN BAĞCI: "İZMİR SÜRATLE KENDİSİNİ BİR ASIR ÖNCEKİ HALİNİN ÖTESİNE GEÇİRECEK ADIMLARI ATMALI"	41
PERFORMANS	
İZMİR BAĞIMSIZ PERFORMANS VE KÜLTÜR ÇALIŞMALARI İŞ BİRLİĞİ: KOMÜNİTAS	45
TİMUÇİN ŞAHİN: "SES, HAYATIMIZI ŞEKİLLENDİRİYOR"	46
SANR: "GİRİFT"	53
BELLEK	
HELEZONİK KREŞENDO: "TÜRKİYE'DE MUHALİF MÜZİĞİN İZLEKLERİ"	56
PORTFOLYO: CANSU ÇAKAR	59
AKDENİZ'DEN	
BEYRUT'UN GÜNDEMİ: YIKIM, DAYANIŞMA, İNŞA	65

Elektrik Fabrikası, 1927

BAŞLARKEN...

İKPG altıncı yılına varmışken, on üçüncü sayımızla karşınızdayız. Önce dünyayı durduran, sonra gidişatın yönünü değiştiren, alışkanlıklarımızı ve bakış açımızı yerle bir eden pandeminin ortasında ayakta kalabilmenin yolu, dayanışmadan geçiyor. Buradan hareketle, dayanışma biçimlerini sayının ana teması olarak belirledik ve yerelde yürütülen çalışmalara, kampanyalara, örgütlenme biçimlerine odaklandık.

Gönüllü izolasyonu takiben kapanma ve kısıtlamalardan kaynaklanan ekonomik daralma toplumun her kesimini derinden etkiledi. Buna karşın, kültür sanat camiası üreticisiyle mekânıyla emekçisiyle daralmadan en sert etkilenen kesimlerden biri oldu. Bu bağlamda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin pandemi sırasında takip ettiği politikalara değinen bir dizi söyleşi gerçekleştirdik. Sayın Başkanımız Tunç Soyer, Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanı Gökçe Başkaya, Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Ulaş Aydın ve Kültür Sanat Daire Başkanı Kadir Efe Oruç ile yaptığımız söyleşiler, kentte hayata geçirilen dayanışma uygulamalarının ve benimsenen destek mekanizmalarının diğer yerel yönetimlere örnek teşkil edecek mertebeye ulaştığına işaret ediyor.

Bu süreçte, bireysel girişimler ve sivil toplum da iyi örnek yaratmaktan geri durmadı; Kadınlar Birlikte Güçlü, Bi' Komşu, İzmir Dayanışma Akademisi ve İzmir Dayanışma Gönüllüleri gibi ağlarla oluşumlar, ihtiyaç sahiplerine nefes aldırıcı uygulamalarla öne çıktı. Benzeri türden bir ön almaya kültür sanat alanında rastladık. Pandemi döneminde ilan edilen destek fonlarını bir araya toplayan dosya çalışmamız, bu gibi sıkışma dönemlerinde ne tür araçlara öncelik verilebileceğine ilişkin nice deneyim üretti.

"Kültür ve Miras" başlıklı yeni bölümde, UNESCO'nun geçici listesine dâhil edilen İzmir Tarihi Liman Kenti projesi ile Bakırçay Havzası'nda yerelden kalkınmaya katkı sunacak RURITAGE

projesine değindik. Dış Politika Enstitüsü Başkanı Hüseyin Bağcı ile gerçekleştirdiğimiz mülakat, kurumlarla ülkelerin uluslararası alanda kültürün bağlayıcılığı perspektifine göre ileriki dönemlerde izlemesi gereken politikalara dikkat çekiyor.

Dayanışmayla beraber, sayının ağırlık noktasını "Peformans" bölümü oluşturuyor. Bir kısım müzisyen, diğer disiplinlerden sanatçılara benzer şekilde, bu zorlu dönemde ayakta kalmaya çalışırken izolasyonun getirdiği zorunlu dinginliği verim üretmek için kullandı. Kimi arşivini deşti, kayıtlar paylaştı; kimi yeni üretimlere yoğunlaştı. İzmirli ambient ikilisi Sanr ile yaptığımız mülakat, yerelden üreyen yüksek nitelikli deneysel işlere örnek teşkil ederken, sosyal içermeyi merkeze koyarak fark yaratan Kolektif Hayal Gücü Orkestrası, bize "başka türlü" müzikal pratiklerin mümkün olduğunu söylüyor.

Açık Stüdyo koordinasyonunda Almanya'dan FREIRUM'un, Türkiye'den Hayy Açık Alan, KARANTİNA, NomadMind – Göçebe Akıl Tasarım ve Sanat Uygulamaları Derneği, Tiyatro 4, Fatih Gençkal ve Sevcan Sönmez'in katılımıyla kurulan Komünitas, performans sanatına yönelik çalışmaları disiplinler arası çerçeveye oturtan bir örgütlenme modeli öneriyor. "Bellek" bölümü için, Türkiye'de muhalif müziğin tarihini çevrimiçi görüşmeler üzerinden arşivleyen, İzmirli oluşum Helezonik Kreşendo ile görüştük. "Akdeniz'den" kısmındaysa limanda gerçekleşen patlama dolayısıyla kültür mekânlarını yitiren Beyrut'taki güncel duruma, ortaya çıkan dayanışma hareketlerine baktık.

Keyifli okumalar dileriz.

Tunç Soyer:

“Öncelikli amacımız, İzmir’i Akdeniz’in ve dünyanın önde gelen kültür sanat merkezlerinden biri haline getirmek”

SÖYLEŞİ ELFİN YÜKSEKTEPE – HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BASIN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

2009 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Kültür Çalıştay’ının ardından, kent kültür politikasını geliştirmek adına pek çok adım atıldı. Düünden bugüne, bu alanda dayanışmayla ilerlemenin altı sıkça çiziliyordu fakat pandemi dönemi, kültür sanat üreticileri açısından dayanışmanın önemini bir kez daha ve güçlü biçimde ortaya koydu. Öncelikle, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin, İzmirli kültür sanat üreticileri ve kurumları arasında dayanışmayı ve iş birliğini güçlendirmek adına benimsediği yaklaşımı tarif eder misiniz?

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kültür sanat üreticileriyle dayanışmasını artırmak ve birlikte üretimi teşvik etmek için dinamik bir organizasyon yapısı oluşturduk. İletişim, etkileşim, tanıtım ve operasyonel etkinliği artırmaya yönelik, matris bir yapılanma sağladık. Kültür Ofisi Koordinatörlüğü, Tanıtım Koordinatörlüğü, Etkinlik ve Organizasyon

Şube Müdürlüğü, bu sürecin sonucunda kuruldu. Bu yapılanma sayesinde, kültür sanat alanında çalışan kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar, özel girişimler ve kültür sanat üreticileriyle doğrudan iletişime açık, kolektif hareket kabiliyeti sağladık. Bu kapsamda, çevrimiçi görüşmeler başta olmak üzere, kentimizdeki kültür aktörleriyle bir dizi çalıştay ve buluşma gerçekleştirdik. Bu görüşmelerin sonucunda, birçok dayanışma projesi tasarlandı ve bunların hayata geçmeye başladığını görüyoruz. Örnek verecek olursak, kentteki tiyatro üreticileriyle Sofita İzmir projesini başlattık. Tiyatrocularla söyleşi eşliğinde üretilen tirat, skeç ve kısa komediler, sosyal medya hesaplarımızdan yayınlandı. İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne ait Kültürpark’ta bulunan İzmir Sanat ve İsmet İnönü Sanat Merkezi salonlarında kiralama ücretlerinde yüzde elli indirimine gittik. Özel sahneleri destekleme projemiz kapsamında, Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığımız üzerinden, özel tiyatro salonlarında sergilenen on üç oyundan iki bin beş yüz doksana bir adet bilet alımı yaptık. Yaklaşık iki bin metrekarelik alanı mural çalışmalarlarıyla donattık. Dört heykel yarışmasının ilanına çıktık. Edebiyat alanında birçok yarışma organize ettik. Kent yayınlarımızın sayısı da artarak devam ediyor.

Dayanışmayı geliştirmek adına, otuz ilçe belediyesinin Kültür Sanat Müdürlükleri ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı arasındaki koordinasyonu güçlendirmeye yönelik toplantılar düzenliyoruz. Genel dayanışmayı sağlamak, kentteki kültür sanat üreticileriyle yerel yönetimler arasındaki ilişkileri pozitif yönde geliştirmek ve kaynak yönetimini verimli hale getirmek adına çeşitli kararlar aldık. Bu kararlar doğrultusunda, 20 Haziran’da kentteki birçok kamu kurumunun, sivil toplum kuruluşunun, akademisyenin ve sanatçının

katıldığı “Kültür Buluşması” toplantısını icra ettik. Bu toplantıda, bağımsız bir kültür sanat fonunun nasıl oluşturulabileceğine ve dijital kültür sanat platformlarının ne tür yöntemlerle geliştirilebileceğine odaklandık. İzmir’de sanatın özgür biçimde var olabilmesi, filizlenebilmesi adına bağımsız bir kültür sanat fonunun oluşturulmasına öncülük ediyoruz. Amacımız, kentte niteliğiyle öne çıkan bir kültür sanat ekosistemi oluşturmak. Bu anlamda, akreditasyon sistemiyle çalışacak, İzmir.Art adını verdiğimiz dijital kültür sanat platformunu hayata geçiriyoruz. Belediyeler, kamu kurumları, özel üreticiler, dernekler, vakıflar gibi kültür sanat aktörleri, alanında uzman sanatçı ve akademisyenlerden oluşan kurulun incelemesi sonrasında sisteme entegre edeceğiz. Daha sonra, kent genelinde akredite olan kültür üreticilerinin programlarını düzenli şekilde yayınlayacağız. Konser programlarından, sergilere; atölye çalışmalarından söyleşilere kadar genişleyen bir perspektifle, kentin kültür sanat hayatına dair her nitelikli üretime, bu platformda yer vereceğiz. Sisteme tanımladığınız ilgi alanlarınıza göre arka planda çalışacak yapay zekâ, binlerce veri arasından size özel, kişiselleştirilmiş seçenekler üretecek. Dolayısıyla kullanıcı dostu bir yapı oluşacak. “*Kentin tamamında neler var*” sorusuna cevap arayanlar da üç kategoride inceleme yapabilecekler. Nedir bu üç kategori? İlk olarak, sanat dallarına göre tiyatro, sinema, konser gibi başlıklar; ikinci olarak zaman bazlı kategori; yani günlük, haftalık, aylık ve son olarak ilçelerimizi kapsayacak lokasyon bazlı kategori. “*Ne nerede*” sorusuna cevap bulmak çok kolay değil. Dolayısıyla önemli bir eksiklik olarak gördüğümüz bu soruna İzmir.Art üzerinden çözüm üretmiş olacağız. Kentimizdeki plastik sanat eserlerinin, sanat üretim mekânlarının, hikâyesi olan yapıların konumlarına da dijital harita üzerinde yer vereceğiz. Platform, bu noktalara ulaşmak isteyenlere özel güzergâhlar oluşturuyor. Ayrıca kullanıcılar, artırılmış gerçeklik altyapısıyla sanat eserlerinin hikâyelerini, mitleri Türkçe ve İngilizce olarak sistemden dinleyebilecekler. İlerleyen dönemlerde, bu dillere işaret dilinin de eklenmesini hedefliyoruz.

İzmir.Art, aynı zamanda interaktif bir paylaşım alanı yaratacak. Atölyeler, sergi alanları, sanat merkezlerinin mevcut durumu, kullanım imkânları, doluluk oranları benzeri birçok güncel bilgiye kolayca ulaşılabilir. Ayrıca, etkinlik biletlerinin satış platformlarına tek kaynaktan erişim sağlayacak. Kentte yapılması planlanan sanat üretimlerimizde kamuoyunun fikrini sunabileceği bir alan barındıracak.

Korona virüs salgını sürecinde kültür sanat üreticilerini desteklemek üzere nasıl bir politika izlediniz? Bu politikanın temel prensipleri nelerdir?

Tiyatro, sinema, müzik, edebiyat ve plastik sanatlar gibi altı alt başlıkta yirmi bir strateji içeren bir politika belgesi hazırlandı. Bu belgenin büyük oranda uygulamaya konduğunu söyleyebiliriz. Alt başlıkları ve kapsamlarını şöyle sıralayabiliriz:

“İzmir’de yaşayan tiyatro sanatçılarının üretime devam etmesini sağlayacağız.”

SOFITA İzmir Projesi: Kentte faaliyet gösteren yetmiş sekiz tiyatro topluluğu ve sekiz gösteri salonu yetkilileriyle görüşmeler yapıldı. Sosyal mesafeye gereken özen gösterilerek, gerekli sağlık önlemleri alınarak düzenlenen kırk dakikalık program kapsamında iki topluluk, karşılıklı olarak kendi çalışmalarını anlattı; skeç, monolog ve tiratlar eşliğinde programa renk kattı. Bu programlar kamera çekimiyle kurgulanıp; @izmirbuyuksehirbelediyesi ve @izbbkultursanat sosyal medya hesaplarından düzenli olarak yayınladı.

Şehir Tiyatroları ve Deneme Sahnesi Çalışmaları: Türk tiyatrosunun geleceğe yönelik atılımlarına öncülük etmek ve halkımızın sanat bilincinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacıyla, Şehir Tiyatroları Şube Müdürlüğü’nü kurduk. İzmir Büyükşehir Belediyesi Deneme Sahnesi’nin hem çocuklara hem yetişkinlere hitap eden üç oyunu, İzmirli tiyatro severlerle buluşmaya devam ediyor.

Genç Tiyatrocular Yarışması: 19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kapsamında, 5 - 18 Mayıs tarihleri arasında, 15-25 yaş grubundaki tiyatro ilgilerinin katılımıyla tirat, monolog ve tek kişilik komedi gösterilerini içeren bir yarışma yapıldı. Yarışma kapsamında, çeşitli ödüller ve destekler verildi.

Fiyatlandırma Politikası: İsmet İnönü, İzmir Sanat gibi yoğun etkinlik programlarına ev sahipliği yapan sanat merkezlerimizde tiyatro amaçlı gösterilere yönelik, kira ücretlerinde % 50 indirimine gittik.

Tanıtım Desteği: Sanat merkezlerimizde yapılacak tiyatro çalışmalarına yönelik, ilgili iletişim araçlarımızdan ücretsiz tanıtım desteği veriliyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Modeli: Kamusal tiyatro yaklaşımında yeni bir model olarak, özel tiyatro salonlarının belediyemizce kiralanması ve kaşesini ödediğimiz oyunun kiralanana salonda biletli olarak sahnelenmesi projesini hayata geçirdik.

“İzmir yerelinde sinema sektörünü ve üreticilerini destekleyeceğiz.”

Sinemalizmiz: İzmir Vakfı bünyesinde, İşleyiş Yönergesi'nin ve Strateji Belgesi'nin hazırlıklarına devam ediliyor. Bu hazırlıkları pandemi sürecinde çevrimiçi toplantılarla sürdürüyoruz. Sonrasında, fiilen hızlanarak devam edeceği öngörülmektedir.

Genç Sinemacılar Yarışması: 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kapsamında, 1 Mayıs - 1 Haziran tarihleri arasında 15 - 25 yaş grubundaki sinema ilgilerinin katılımıyla, Sinemalizm Ofisi, İzelman A.Ş., Kalkınma Ajansı ve Kültür Sanat Dairesi Başkanlığı ortaklığında bir kısa film yarışması düzenledik. Yarışma kapsamında çeşitli ödüller ve destekler verildi.

Sine-Vizyon Söyleşileri: İzmir'de yaşayan sinema emekçileri ve oyuncularla sosyal mesafe korunarak ve gerekli sağlık tedbirleri alınarak sektörün kentteki mevcut durumuna ve geleceğine yönelik söyleşi programları düzenleyeceğiz. Programları kamera çekimiyle kurgulayıp, @izmirbuyuksehirbelediyesi ve @izbbkultursanat sosyal medya hesaplarından düzenli olarak yayınlayacağız.

“Yayıncılık sektörünü ve üreticilerini destekleyeceğiz.”

Halkın Kitapçısı: İzmir'in merkez dışı bölgeleri öncelikli olacak şekilde, butik kitapçı konseptleri oluşturuldu. Kent kültürünü de taşıyan bu konsept, “Halkın Bakkalı” kültürünün yayıncılık odağında şekillenmiş, artçıl bir versiyonu oldu. Halkın Kitapçısı, ödünç kitap modeliyle kısmen yerel kütüphane olarak hizmet sunuyor.

Düşüncemiz Yaklaşımı: Etkinliklerimizde veya rutin olarak hediye amaçlı dağıttığımız kitapların belirlenmesi sürecinde, Yayıncılar Meslek Birliği ve Yayıncılar Kooperatifi ile diyalog halindeyiz; ortak akılla değerlendirmeler yapıyoruz.

Yayıncılık Söyleşileri: Yayıncılık sektörü emekçileri ve yazarlarla sosyal mesafe korunarak ve gerekli sağlık tedbirleri alınarak sektörün kentteki mevcut durumuna ve geleceğine yönelik bilimsel içerikli söyleşiler planlıyoruz. Programları kamera çekimiyle kurgulanıp, @izmirbuyuksehirbelediyesi ve @izbbkultursanat sosyal medya hesaplarından düzenli olarak yayınlayacağız.

Gezici Kütüphane: İzmir'in en uç dağ yerleşim alanlarına dahi kitap ulaştırmak amacındayız. Bu

kapsamda, okuma kültürünü yaygınlaştırmak ve kitap okumayı düzenli bir alışkanlık haline getirmek için, iki adet mobil kütüphaneyle köy yollarını tuttuk.

Kütüphanelerimiz - Yazarevlerimiz: Kitap okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak için genç popülasyonun yoğun olduğu ilçelerimize öncelik verecek şekilde, yeni kütüphaneler kurmayı planlıyoruz. İlk etapta, Havagazı Fabrikası Araştırma Kütüphanesi ve Karşıyaka Ahmet Piriştina Yazarevi'nin açılışını yaptık. Seferihisar Çağan Irmak Kültür Merkezi Kütüphanesi'ni hizmete sokmak için çalışmalarımıza devam ediyoruz.

“Müzik sektörünü ve sanatçıları destekleyeceğiz.”

Dijital Konser Etkinlikleri: Pandemi sürecinin başlangıcını takiben başlattığımız dijital konser yayınlarını, İzmir'de müzik icra eden sanatçılar başta olmak üzere, sektör temsilcilerini kapsayacak şekilde devam ettiriyoruz. Bu yaklaşımı, gerekli sağlık önlemlerini alarak, İzmir'in turistik öneme sahip lokasyonlarına taşımayı hedefliyoruz. Sanatsal yaşamın devamını ve kentimizin tanıtımını sağlamaya yönelik çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Öğreti ve Anlatı Programları: Enstrümanların hikâyeleri, temel kullanım kuralları, müzik sektörüne yönelik bilimsel ve ananevi değerler içerikli söyleşi programları organize edeceğiz. Sosyal mesafe sağlanarak, gereken sağlık önlemleri alınarak düzenlenecek bu etkinliklerle sektör temsilcilerinin desteklenmesi amaçlanıyor.

Gezi Konserleri: Çiçeklerle süslediğimiz üstü açık seyir otobüslerimizde, geçimini sokakta ya da gece mekânlarında müzik icra ederek sağlayan müzisyenler ve belediye bandomuzdaki çalışanlarımızla birlikte, özel günlerde “gezi konserleri” icra ediyoruz. Evlerde yaşamak zorunda olanlar başta olmak üzere, tüm halkımız tarafından beğeniyle takip edilen bu gezi konserleri devam ettirilecektir.

“Dans ve performans sanatları üreticilerini destekleyeceğiz.”

“Sanat İzmir'de”: Performans sanatları ve dans, İzmir'in önemli renklerinden biridir. Pandemi sürecinde dans ve performans sanatçılarıyla özel günler başta olmak üzere, kentin çeşitli lokasyonlarında performanslar icra edildi. Kamera kaydına alınan performans gösterileri kurgulanarak sosyal medya hesaplarımızdan paylaşıldı. Gerek

sektöre destek veren gerekse kentin önemli bir değerinin tanıtımına katkı sağlayan bu modeli, çoğaltarak devam ettireceğiz.

Performans Sohbetleri: İzmir'in ayırt edici bir rengi olan performans sanatları ve dansa yönelik sanatsal içerikli sohbetler, öğreti dersleri ve performans inceliklerine yönelik kırk dakikalık sohbet programları yapılmasını planlıyoruz. Bu içerikleri, sosyal medya hesaplarımızdan bazen canlı bazen de kayıt olarak yayınlayacağız.

BizimKültür: Kültürümüze ait izleri, figürleri, tınıları, renkleri ve lezzetleri tanıtmak, öğretmek amacıyla çevrimiçi yayınlar yapılması planlandı. Bu kapsamda, folklor ve diğer geleneksel dansların öğreti eğitimleri ve hikâyeleriyle İzmir mutfağının tanıtımına, yemek yapımına yönelik çevrimiçi programlar hazırlandık. Bu programların içeriğini tarihi değerlerimizin hikâyeleri, tanıtım belgeselleri ve kültür izlerimize yönelik çekimlerle zenginleştireceğiz.

“Plastik sanat üreticilerini destekleyeceğiz.”

Online Plastik Sanat Performansı: İzmir'de yaşayan plastik sanat üreticilerine yönelik çevrimiçi eser yapımı programları yapmayı planlıyoruz. Yapılan eserler satın alınıp, sanatçılara destek sağlanacaktır.

Plastik Sanat Söyleşileri: İzmir'de yaşayan plastik sanat üreticileriyle plastik sanatlara yönelik öğretici ve tanıtıcı söyleşi programları yapacağız. Yaklaşık kırk dakika sürecek bu programları, canlı veya kayıt halinde, sosyal medya hesaplarımız üzerinden yayınlayacağız.

Politika ve strateji belgemiz kapsamında, kapanma tehlikesiyle yüz yüze kalan Türkiye'nin ender butik sinemalarından Karaca Sineması ile dayanışmayı iki yönlü desteklemek için beş bin sinema bileti satın aldık ve bu biletleri, Bizizmir platformu üzerinden gönüllü gençlerin kullanımına sunduk. Bu aksiyon, hem ihtiyaç sahibi gençliğin sinemaya gitmesini sağladı hem de kapısı sokağa açılan Karaca Sineması'nın korunmasına vesile oldu. Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü'nün açtığı Mehmet Necip Mirkelamoğlu Serbest Tasarım, Mustafa Necati Büstü, Homeros Heykeli ve Korona Kahramanları temalı heykel yarışmalarının kentimize sembol niteliğinde yapılar kazandırmasını hedefliyoruz.

İzmirKültür Platformu Girişimi'nin on bir merkez ilçede düzenli olarak kültürel aktivitelere ev sahipliği yapan mekânları işaretlediği “İzmir Kültür Haritası: Kültür Sanat Mekânları – 2017”

çalışmasının analiz kısmında önemle işaret edildiği üzere, pek çok şehirde olduğu gibi, kentteki kültür sanat kurumlarıyla faaliyetler, merkezin de merkezine sıkışmış durumda. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin periferide yer alan ilçelerde yaşayan kültür sanat izleyicisine, üreticisine ulaşmak için ne tür mekanizmalar geliştirdiğinden bahsedermisiniz? Bu anlamda, uygulamaya koyduğunuz iletişim stratejisini öğrenebilir miyiz?

Diğer tüm çalışmalarımızda olduğu gibi, kültür sanat çalışmalarında İzmir'i bir bütün olarak görmek ve ele almak temel ilkimizdir. Hem merkezde hem merkez dışındaki ilçelerimizde kültür sanat üreticilerine ulaşmak için Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı bünyesinde bir “Kültür Ofisi” kurduk. Bu ofisin temel görevini, kültür sanat üreticileriyle doğrudan ve sürekli iletişimi sağlamak ve koordinasyonu kurmak olarak tanımladık. Bu kapsamdaki stratejimiz, kolektif ve sürdürülebilir üretimi sağlayacak iletişimi geliştirmek.

Pandemiden kaynaklanan kapanma ve karantina süreci, İzmir'in dört mevsimde sokakla iç içe giden kültürel yaşantısını önemli ölçüde sekteye uğrattı. Sosyal mesafe ölçütleri göz önünde bulundurulduğunda, meydana gelen dönüşümü siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Dayanışma pratiği ve kültürü gelişkin bir kentte yaşıyoruz; yurttaşların bu süreci avantaj üreten bir deneyime dönüştürebilmesinin yolu bulunabilir mi?

Kapanma ve gönüllü karantina bir anda hayatımıza girdi ve kimse böyle bir durumla karşılaşmayı tabii olarak beklemiyordu. Kültür sanat alanında belirlediğimiz hedeflerle yürüttüğümüz planlama çalışmaları, karantina gerçeğiyle karşılaşınca farklı bir boyut kazandı. Stratejik planımızda vurguladığımız üzere öncelikli amacımız, İzmir'i Akdeniz'in ve dünyanın önde gelen kültür sanat merkezlerinden biri haline getirmek. 2020 yılı boyunca, hedeflerimizi ve planlama çalışmalarımızı bu amaca bağlı kalarak, İzmir'in ihtiyaçlarını ön planda tutacak şekilde, dayanışma odaklı projelere öncelik tanıyarak tamamladık. Kültür sanat üretiminin ve sunumunun kesintiye uğramaması adına, salonlarımızda sosyal mesafe düzenini sağlayıp, kontrol faaliyetlerini artırdık. Ayırt etmeksizin, sanatın tüm dallarını dijital platformlara taşıdık ve pandemi süreci, bize bu alanda önemli deneyimler, beceriler kazandırdı. Gerçekleştirdiğimiz uygulamalarla birçok kentimize örnek olduk.

Pandeminin ilk döneminde birçok sanatçımız, örnek bir dayanışma sergileyerek dijital etkinliklerimizde yer aldı. Salon kiralama

ücretlerinde %50 indirim yaparak bu dayanışmaya ivme kattık; gezici üretimler, Sofitalzmir benzeri projelerimiz de süreç boyunca sanat üreticilerine avantaj sağladı. Elde ettiğimiz ortak başarıyı daha da büyütmek pek tabii ki mümkün; bu yönde gelecek her türlü fikri ve talebi değerlendiriyoruz. Şüphesiz ki bu süreçte başarının sırrı dayanışma temelli olacaktır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin benimsediği kültür sanata destek politikasını, uygulamaya koyduğu stratejileri pekiştiren "Halkın Bakkalı" ve "Halkın Kitapçısı" benzeri projeler, öz kaynakların doğrudan tüketiciye ulaştırılmasını sağlıyor. Bu projeler, ayrıca dayanışmanın güçlendirilmesini hedefliyor. Öz kaynak olarak kabul edildiğinde, kentte yaşayan kültür sanat aktörlerinin üretimlerini benzer bir izlek üzerinden izleyiciye ulaştırmak mümkün olabilir mi? Kültür sanata destek politikanız kapsamında, buna benzer uygulamaları hayata geçirmek adına öngördüğünüz pratikler hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

Bu yönde ilerleyen projelerimiz, tamamen ilk kaynaktan üretilenin aracılar olarak halka sunulmasını içeriyor çünkü temel amacımız, emeği verenin kazanmasını sağlamak. Halkın Bakkalı projesi, bu kapsamda önemli bir misyon üstleniyor. Kitap zaten çok önemli çünkü gelişmenin ancak ve ancak okumayla sağlanacağına inanıyoruz. Gezici Kütüphaneler projemiz, bu inancımıza hizmet ediyor. Her iki projenin özünde güçlü bir dayanışma kültürü yatıyor. Bu yaklaşımı kültür sanat üretimlerinin her alanında hayata geçirebiliriz tabii ki. Darağaç Kolektifi ile yapılan mural çalışmalarının özünde yine bu yaklaşım yatıyor. Sanatı ve üretimi sokağa taşıma hedefimizde bu çalışmalarımız önemli bir yer taşımaktadır.

Kurulduğu yıllarda Kültürpark, dönemin belediye başkanı Dr. Behçet Uz tarafından halkın "kültürlenebileceği" bir "halk üniversitesi" olarak nitelendirilmişti. Son dönemde düzenlenen etkinliklere baktığımızda, alanın kuruluş amacına hizmet etmeye başladığını görüyoruz. Kültürpark'ın temsil ettikleri ve geleceği hakkında neler söylemek istersiniz?

Kentin merkezinde yer alan Kültürpark büyük bir hikâyesi ve ruhu olan bir mekân... Bu mekânda yaklaşık bir asırlık yaşanmışlık izleri yer alıyor. Dolayısıyla biz bunu gelecek nesillere aktarılması gereken bir emanet olarak görüyoruz. Kültürpark'ın beş giriş kapısı var ve her kapının ayrı öyküsü bulunuyor. Bu kapıların rölemleri çıkartıldı; şimdi restorasyonu yapılıyor. Hedefimiz 2021... Kültürpark'ın Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları

büyük bir özveri ve ortak akılla hazırlanıyor. Barındırdığı kültür mekanlarının da restorasyon çalışmaları sürüyor. Bu süreç tamamlandıktan sonra, Kültürpark'ın eski görkemli günlerinden çok daha yüksek bir kültürel üretim ve barınma alanına dönüşeceği şüphesizdir. Bunlara ek olarak, hâlihazırda kullanılan İzmir Sanat, İsmet İnönü Sanat Merkezi, Ahşap Sahne, Gençlik Tiyatrosu gibi mekânların uzun yıllar ihmâl edilmiş bakım onarım çalışmalarını da tamamlıyoruz. Tüm bu çalışmalar, Kültürpark'ın kent yaşamındaki yerini çok daha uzun yıllar aktif kılacaktır. Bir diğer hedefimiz, alanın yedi gün yirmi dört saat yaşayan bir kültür orijinli öğreti - üretim merkezine dönüşmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki yıl İzmir'de yapılacak olan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG) Kültür Zirvesi hakkında neler söylemek istersiniz?

Dünyada kültür alanındaki gelişmelerin değerlendirileceği, politika ve stratejilerin tartışılacağı bu uluslararası toplantıyı İzmir'de yapacak olmamız gurur verici. Zirve, 10 Haziran 2021 tarihinde çevrimiçi bir oturumla başlayacak. 9-11 Eylül 2021 tarihlerinde yüz yüze toplantılarla gerçekleşecek. Zirve, salgının etkisinin yoğun şekilde hissedildiği turizm ve yaratıcı ekonomilerle kültürel mirası tartışma fırsatı sunacak. Pandemi sırasında, dünyaya daha az yük ile farklı bir şekilde yaşayabileceğimizi gördük. Zirvenin bir diğer önemli konusu da COVID 19 Pandemisinin kültür alanındaki etkileri ve geliştirilen çözümler olacak. Kültürün Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile, özellikle kültür ve çevre ile ilişkisi ayrı bir konu olacak. Zirvede, "Roma Şartı" olarak ifade edilen demokratik kültür politikasını yorumlama ve dünyadaki gelişmeler açısından değerlendirme fırsatı bulacağız. Toplumsal cinsiyet, kültür ve gelecek nesillerin kültürel hazırlığı Kültür Zirvesi'nin de önemli konuları arasında yer alacak. 1982 yılında gerçekleşen ve insanlığın kültüre yaklaşımında bir dönüm noktası olan Mondiacult'un 40. yıldönümüne yaklaşıyoruz. Zirve, Mondiacult'un dünya kültürel zenginliğini değerlendiren yaklaşımının birikimlerini eşitlik ve kültürel çeşitlilik temelinde değerlendirmeye hazırlanacağımız bir etkinlik olacak.

izmir.bel.tr

H. Gökçe Başkaya: “Turuncu Çember uygulamasının yaygınlaşması bizi mutlu ediyor”

SÖYLEŞİ ONUR KOCAER FOTOĞRAFLAR ONUR KOCAER – SARP KESKİNER

İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanı Gökçe Başkaya ile dairenin pandemi sürecinde yurt dışına yönelik yaptığı çalışmaları, Turuncu Çember uygulamasını ve geleceğe dair planlarını konuştuk.

Salgın sürecinde ne gibi çalışmalar yaptınız?

Dünyada diğer kentlerin salgına karşılık ne tür çalışmalar yürüttüğünü, önemler aldığını araştırmakla işe başladık. Ardından, başarılı mücadele örnekleri sergileyen kentlerde hayata geçirilen uygulamaları inceledik; bu uygulamalara dair çeviriler yaparak belediyemize destek olmaya çalıştık. Aynı şekilde, bilgilendirme metinleri oluşturarak, hızla önlem alan belediyemizin iyi uygulamalarını uluslararası ağların web sitelerine ekledik ki diğer kentlerin mücadelesine destek olalım. Bildiğiniz üzere, pandemiden en yoğun etkilenen sektörlerden biri turizm oldu. Sektörden temsilcilerin katılımıyla kurduğumuz İzmir Turizm Hijyen Kurulu ile sağlık güvenliği üzerine yoğunlaştık.

Bu kurul hangi bileşenlerden oluşuyor ve ne tür çalışmalar yapıyor?

Kurul, İzmir Ticaret Odası (İZTO), İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (İESOB), Ege Turistik İşletmeler ve Konaklamalar Birliği (ETİK), İzmir Rehberler Odası (İZRO), Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB), İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Yaşar Üniversitesi, Türkiye Lokantacılar ve Pastacılar Federasyonu, Bayraklı Belediyesi, İzmir Vakfı, İzmir Valiliği başta olmak üzere, birçok bileşeni içeriyor. Hep birlikte, sektörün bu sancılı dönemi daha az kayıpla atlatmasına çalışıyoruz; belirli aralıklarla toplanıp, ileriye dönük stratejileri konuşuyoruz, alınabilecek önlemleri tartışıyoruz. Toplantılar gösterdi ki İzmir'in turistler için hijyenik, sağlıklı

ve güvenli bir kent olduğuna vurgu yapmanın yolu önlemlerin homojen biçimde yaygınlaştırılmasına, eksiksiz biçimde uygulanmasına dayanıyor. Bu yüzden, standart getirebilmek adına, hijyen kriterleri seti oluşturduk. Bu seti hazırlarken Kültür ve Turizm Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak çalıştık. Seti kamuya duyurmaya yardımcı olacak, halka benimsetecek bir sembol, isim gerekiyordu; “turuncu çember” fikri böylece ortaya çıktı.

Uygulama nasıl olgunlaştı ve yaygınlaştı?

İlçe belediyeleriyle koordineli bir çalışma yürüttük. İlk aşamada, bilgilendirme yazısı gönderdik; ardından yaygınlaştırma çalışmalarını başlattık. Belediyeden ruhsatlı yeme içme mekânlarının, konaklama ruhsatlı turizm işletmelerinin ve belediyenin iştiraklerinin turuncu çember sertifikası almasına öncelik veriyoruz.

Gördüğünüz talep beklentinizi karşıladı mı?

Talep oldukça yoğun; hâтта talebin yoğunluğunu yönetebilmek için belediyemizin bünyesinde bir kurul oluşturduk. Konak bölgesi başta olmak üzere, ilçe belediyeleriyle toplantılar yaparak farkındalığı artırmaya çalışıyoruz. Farkındalık arttıkça çember büyüyor, uygulama yayılıyor. Belediye iştirakimiz Ünibel de sürece geliştirdiği çevrimiçi uygulamayla destek veriyor. Aldığımız başvurulara ait veriler coğrafi bilgi sistemlerinden sorumlu birimin hazırladığı haritaya akıyor. turuncuember.org adresine girip harita sekmesine bastığınızda, uygulamaya dâhil işletmeleri görebiliyorsunuz. Turuncu çemberin üzerine geldiğinizde, ağa katılan işletmenin adı, adresi ve iletişim bilgisi görünür. İletişim bilgilerinin kamuya görünür olması, işletmeleri ağa katılmaya teşvik ediyor çünkü görünürlükleri artıyor. Pandemi sürecinde vatandaşlarımız dışarı

çıkılmaktan korkar oldu. İşletmeler, aldığı önlemleri görünür kılarak ziyaretçilerin çekincelerini gidermek, süreci ne kadar önemsediklerini göstermek istiyor. Şimdiye kadar üç yüzü aşkın başvuru aldı; yüz yetmiş kadar yeme içme tesisiyle seksen kadar konaklama tesisi sertifika almaya hak kazandı. Geri kalan işletmelerse kriterleri karşılayamadığı için dışarıda kaldı.

İşletme sahipleri ve ziyaretçilerden nasıl dönüşler alıyorsunuz?

Dönüt toplamak için çeşitli araçlar geliştirmeye çalışıyoruz. İşletmelere ve müşterilere yönelik iki anket formu hazırladık. Bu sayede, turuncu çember uygulamasının ağa dâhil işletmeye ne gibi katkılar sağladığını, ziyaretçi sayısında artış yaratıp yaratmadığını ölçümlayebileceğiz. Yanı sıra, uygulamanın tüketicinin işletmeye bakışına ne kadar etki ettiğini de göreceğiz. Anket formu, öneri ve görüşleri toplamaya da yarıyor ki bugüne dek yazılı sözlü epeyi dönüt topladık. Bu dönütlerin çoğu işletme sahiplerinden geldi. Gözlemlediğimiz kadarıyla ziyaretçiler, billboardlarda rastladığı turuncu çember logosunu gittiği mekânda gördüğünde memnun oluyor, güven duyuyor. Çalışmanın işlerlik kazanması ve benimsenmesi bizi de mutlu ediyor.

Dünya geneline baktığımızda işletmelerin tekil inisiyatifler aldığını ve oldukça yaratıcı çözümler geliştirdiğini görüyoruz. Yerel yönetimlerin hayata geçirdiği iyi uygulamalara baktığımızda, bizimki gibi sektörle yoğun şekilde işbirliği kuran, ileriye gözetken, kapsamlı ve başarılı bir çalışmaya henüz rastlamadık. Konuşmamızın başında bahsettiğim gibi, iyi uygulamaların çevirisini yapmaya, uluslararası veri tabanlarına katkı sunmaya, bu yolla pandemi sürecinde diğer kentlere yarar sağlamaya devam edeceğiz.

Bundan sonrası için geliştirmeyi ve gerçekleştirmeyi planladığınız ne gibi çalışmalar var?

Henüz tasarımı aşamasını yaşayan çeşitli planlarımız var ama şimdiki önceliğimiz, uygulamayı yaygınlaştırmak ve ikinci aşamaya geçmek. İkinci aşama, ağa katılan işletmelerde denetimin artırılmasına, mekânların kriterleri tamamen içselleştirmesine dayanıyor. Böylece, pandemi sürecinde ve sonrasında toplumsal sağlık standardımızı yükseltmiş olacağız.✚

turuncuember.org
turuncuemberizmir.com

Kadir Efe Oruç:

“Kültür sanatı altyapıyı gözetecek şekilde, bir bütün olarak ele alıyoruz”

SÖYLEŞİ ELFİN YÜKSEKTEPE – RECEP TUNA

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Daire Başkanı Kadir Efe Oruç ile Kültürpark'taki ofisinde erken saatlerde buluştuk. Oruç'un ofisi güne bizden de erken başlamış görünüyordu. Kırk dakika kadar süreceğini düşündüğümüz görüşme, iki buçuk saate uzadı. Dayanısmaya ilişkin konuşulacak, paylaşılacak ne çok şey varmış meğer.

Endüstri mühendisi Kadir Efe Oruç, finans üzerine yüksek lisans yapmış; on beş yıldır kurum içinde pek çok birimde görev almış. Söze kendisini tanıtarak başladı: *“Strateji, uzun vadeli planlar, mali işleyiş yapıları ve verimlilik üzerine çalıştım. Bir süreliğine Mali Hizmetler’de ve Strateji Birimi’nde görev aldıktan sonra, İç Kontrol Müdürlüğü yaptım. Bu görevle eşgüdümlü olarak, 2014 - 2017 yılları arasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına bağımsız denetçilik yaptım. Takiben, Makine Departmanı’na geçtim; bir yıl kadar Makine Atölye Müdürlüğü yaptıktan sonra Daire Başkanlığı görevini üstlendim. Görevde kaldığım üç yıl boyunca işçi arkadaşlarıma yönelik yaptığım motivasyon çalışmaları kapsamında bir sanat atölyesi oluşturdum. Bu atölyede, bakım çalışmaları sonucunda ortaya çıkan metal atıklardan birçok eser ürettik.”*

Yolunu kurumsal anlamda kültür sanatla kesiştirmeden önce yerel ve merkezi yönetimlerin yapısına ilişkin nice deneyim biriktiren Kadir Efe Oruç, endüstri mühendisliğinin getirmiş olduğu yaratıcı ve tasarımcı bakış açısının yanında, bireysel olarak sanatla iç içe yaşıyor. Resim ve heykelle ilgilenmenin dışında, piyano dersleri alıyor: *“Kültür sanat, toplumsal gelişmenin en önemli unsurlarından biri. Geçmişten gelen yüklü hafızayı orta ve uzun vadeli projelerle desteklemeyi hedefliyoruz. Göreve başladığım andan itibaren, çalışma arkadaşlarımla birlikte iyi bir sinerji yakaladık.”*

Hızla geliştirilen teknolojilerin kültür alanında faaliyet gösteren aktörleri sınırları umursamaksızın

bir araya getirdiğine değindikten sonra, merak ettiğimiz sorular üzerinden ilerledik.

2009 yılında gerçekleştirilen Kültür Çalıştayı’ndan bu yana kentteki kültür politikasını geliştirmek adına pek çok somut adım atıldı. Dayanışma kavramı, bu süreç boyunca birleştirici olma ve karşılıklı iletişimi güçlendirme anlamında önemli rol oynadı. Pla+form’un on üçüncü sayısında bu kavramı öne çıkarmaya karar verdik. Hâkimiyetini sürdürecektir gibi görünen pandemi ortamını göz önünde bulundurursak, kente dair geliştirilmesi

gereken kültür politikaları ve uygulamalar hakkında görüşlerinizi alabilir miyiz?

Pandemi bir yana, kültür sanat üretimi ve paylaşımında dayanışmanın her zaman öne çıkması gerekiyor çünkü bireyselliği öne süren pratikler, toplum tarafından benimsenemeyebiliyor. Güncel durum, bizi sanatsal üretimlerin dijital ortamlarda devam edebilmesine yönelik alternatif planlar üretmeye çağırıyor. Pandeminin ne kadar süreceğini öngöremediğimiz için, sektörün bu zorlu dönemi atlattıktan sonra hayatını nasıl idame ettireceğine dair projeler geliştirmeye koyulduk. Kültür sanat üretiminin sistematik bir perspektif kazanabilmesi adına, yerel yönetimlere öncülük edecek şekilde, "Kültür Sanat Politika ve Strateji Belgesi" hazırladık. Kiralama ücretlerinde % 50'ye varan indirimlere gittik; canlı yayınlara ağırlık vererek, kültür sanat üretimin dijital ortamlarda sürdürülebilmesi için olanaklar yarattık. Özel sanat merkezlerinin kapanmaması adına stratejiler geliştirdik. Buna benzer birçok operasyonel adımı atarken strateji belgemizi esas alıyoruz.

Yeni uygulamalar hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

"Halkın Kitapçısı" adını verdiğimiz proje kapsamında, kurum içinden yazarların ve kütüphane uzmanlarının oluşturduğu değerlendirme kurulunun belirlediği beş yüz farklı kitabı paketler halinde ihtiyaç sahiplerine ulaştırmayı hedefliyoruz. Bağışta bulunmak isteyenler, çeşitli fiyat aralıklarına göre kategorize edilen paketlerden dilediğini satın alıyor. Aylık geliri 2.500 TL'nin altında olan kitaba erişimi sınırlı okurlarla öğrenciler, ayda üç alımla sınırlı kalmak kaydıyla sistemden faydalanabiliyor. Tedarik zincirini İZELMAN'ın, tasarım, yazılım ve talep yönetimini bizim üstlendiğimiz bu projeye çok inanıyorum ve değer veriyorum.

Kentin kültür hayatında mihenk taşı görevi gören mekânlar vardır ki Karaca Sineması bunlardan biridir. Pandemi sürecinde kapanmayla yüz yüze gelince, başkanımız Tunç Soyer'in öncü vizyonu sayesinde, yerel yönetim olarak sahip çıktık ve süreci olumlu yöne çevirmek amacıyla Büyükşehir Belediyesi olarak canla başla çalıştık. Öncelikle, satın aldığımız beş bin bileti Bizizmir Platformu üzerinden gönüllülerin kullanımına sunduk.

Kent Yayınları serisini geliştirmek amacıyla, APIKAM ile bir takım projeler üretiyoruz.

Kurum bugüne dek yüksek nitelikli yüz yirmi sekiz yayın üretmiş. Şimdilik müze gişesinden edinebiliyorsunuz, dolayısıyla okur sayısı sınırlı kalıyor. Bu yayınların ulusal ve uluslararası alanda görünürlüğü artırarak, okurla buluşmasını kolaylaştırmak gerekiyor. Erişimi kolaylaştırmak adına bugüne dek üretilmiş yayınları fuarlara taşımayı, kitapçılarda özel raflara konumlandırmayı istiyoruz.

Kültür politikaları ve İzmir'in Uluslararası görünürlüğü üzerinde durmaya devam edersek, United Cities and Local Governments (UCLG)'in Kültür İçin Gündem 21 programı 2016-2019 arasında İKPG'nin katkısıyla ve İzmir Akdeniz Akademisi'nin koordinatörlüğünde gerçekleştirildi. Sürecin devamında kent, önümüzdeki eylül ayında UCLG'nin Kültür Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak. Hepimizi heyecanlandıran, kentin kültürel kalkınmasına önemli ölçüde katkı sunacak bu organizasyonun hazırlık sürecine ilişkin neler söylemek istersiniz?

Dış İlişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığımızın koordinasyonunda gerçekleştirilecek bu zirve, kentin kültür sanat hayatına ciddi anlamda ivme katacak. Üretimi yoğunlaştırmak ve etkileşimi sağlamak, sürdürülebilir bir çarpan etkisi yaratacak. Zirveye dair planlama süreci devam ediyor.

İKPG'nin 2017 yılında gerçekleştirdiği, düzenli olarak kültür sanat etkinliklerine ev sahipliği yapan mekânları içeren haritalama çalışması gösteriyor ki kültür sanat faaliyetleri, kurumları ve girişimleri, kentin merkez ilçelerinde yoğunlaşıyor. Çalışmanın yayılıma dair ortaya koyduğu verilere göre, periferide yer alan ilçelerin bu yoğunluğa erişimi sınırlı görünüyor. Bu kısıtı kırmak, erişimi kolaylaştırmak ve çeşitlendirmek için somut adımlar, projeler var mı?

Periferi olarak nitelendirdiğimiz, merkeze uzak ilçelerimizde ciddi bir farkındalık var. Çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik birçok eğitim ve atölye çalışması yapıyoruz. Timuçin Şahin'in yönetiminde Bergama ve Kültürpark'ta düzenlediğimiz müzik buluşmalarını, yüz Roman gencin katılımıyla süregiden Anadolu Dans Ateşi projesini örnek verebilirim. İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak meseleye sadece eğitim penceresinden bakmıyoruz; kültür sanat olgusunu altyapıyı da gözetecek şekilde, bir bütün olarak ele alıyoruz. Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığımız, bu

çalışmalar sırasında gençlere gerekli giyecekleri temin ediyor; toplu ulaşım desteği sağlıyor. “Mahallemizin Kadınları Sinema Yapıyor” projesini, Aliğa ve Kültürpark’a taşıdık. İki gezici kütüphane, yaklaşık dört bin kitabı aylık programlar dâhilinde köylere taşıyor. Gezici Tiyatro Kamyonu’nu bakımını tamamladıktan sonra yeniden hizmete soktuk. Kurumsal bakışımız gereğince, gezici bir mantık güderek, etkinlikleri uzak ilçelere taşınabilecek şekilde planlıyoruz. Konser, tiyatro performansları ve gösterimler için ilçeleri tercih ediyoruz. Müştemilat Kumpanya konserleri hava koşullarının müsait olduğu dönemlerde sahillerde, diğer dönemlerde antik yerlerde yapıyor. Kültür söyleşileri yapıyoruz; her söyleşide tema değişiyor.

Buna ek olarak, her ilçenin kendine özgü, kültürel boyutta tanıtılmaya değer zenginlikleri var. Yaptığımız etkinliklerde bu zenginliklerin ön plana çıkmasını gözetiyoruz; yer ve içeriği çeşitlendirmeye dikkat ediyoruz. Bir diğer önemli başlık da şu: Malumunuz üzere, birbirine benzer etkinlikler festival adıyla tanıtılıyor. Oysaki birçoğu içerik, kapsam ve boyut itibarıyla festival niteliğini taşımıyor; turizm ve tanıtım anlamında çarpan etkisi düşük etkinlikler bunlar. Şimdilerde bu festivallerin nitelik ve niceliğini yapılandırmaya yönelik bir çalışma yürütüyoruz. Öncelikle, bu organizasyonların birbiriyle ilişkilendirilmesi lazım. Bazılarının birleştirilmesi, bazılarının küçük çaplı etkinlikler olarak kimliklendirilmesi, bazılarının da bir daha tekrarlanmaması gerekiyor. Buna yönelik planlama sürecini Festival Koordinasyonu Yönergesi ile nihayetlendirmek niyetindeyiz. Bu yönerge, planlama ve uygulama aşamasına dair esasların, memnuniyetle sosyal etkiyi ölçümlemeye dair istatistiki kriterlerin, veri analizlerinin yanı sıra Büyükşehir Belediyesi’nin hangi hallerde bir etkinliğe destek verebileceğine dair usûl ve esasları içeriyor.

Beni en çok heyecanlandıran projelerden biri de izmir.art adını verdiğimiz dijital platform. İzmir’in kültür sanat hayatına katkı sunan her türlü dinamiği ve kentin dinamizmini ortaya koyacak, hem mobil cihazlarda hem web ortamında çalışacak bu platform sayesinde, kamu ve özel sektör nezdinde akredite olmuş kültür sanat üreticilerinin güncel programlarına görünürlük kazandıracağız. Belediyeler, kamu kurumları, özel üreticiler, dernek, vakıf gibi aktörler, alanında uzman sanatçı ve akademisyenlerden oluşan kurulun incelemesi sonrasında onay alırsa sisteme

entegre olacak. Sistem, konser programlarından sergilere, atölye çalışmalarından söyleşilere kadar, geniş bir perspektif sunacak. Sisteme tanımladığınız ilgi alanlarınıza göre arka planda çalışacak yapay zekâ, binlerce veri arasından size özel, kişiselleştirilmiş seçenekleri sunacak. Kentin tamamında neler olup bitiyor sorusuna cevap arayanlara üç kategori altında inceleme yapabilecek: İlk kategori, tiyatro, sinema, konser şeklinde etkinlik türlerini içerecek. Zaman bazlı çalışacak ikinci kategori, size günlük, haftalık, aylık etkinlikleri süzecek. Üçüncü kategoriye ilçeleri kapsayacak şekilde lokasyon bazlı çalışacak. Böylece platform, kentin kültür ve sanat haritasını sunacak.

Kentimizin binlerce yıllık kadim kültürünün dört bir yana bıraktığı izler var. Güncel etkinlikler üzerinden, biz de iz bırakmaya devam ediyoruz ama ne nerede sorusuna cevap bulmak, çok kolay değil. Dolayısıyla önemli bir eksiklik olarak gördüğümüz bu soruna izmir.art üzerinden çözüm üretiyoruz. Kentimizde yer alan plastik sanat eserlerinin, sanat üreten mekânların, hikâyesi olan yapıların konumları da dijital harita üzerinde yer alacak. Bu alanlara ulaşmak isteyenler, dilerse güzergâh planlayabilecek. Ayrıca artırılmış gerçeklik altyapısıyla sanat eserlerinin hikâyelerini, mitleri Türkçe ve İngilizce seçenekleriyle dinleyebilecek. İlerleyen dönemlerde bu dillere işaret dilini de eklemeyi hedefliyoruz. Atölyelerin, sergi alanlarının, sanat merkezlerinin mevcut durumunu, kullanım koşullarını, kapasitesini, doluluk oranını gösterecek bir altyapı kuruyoruz. Bu platform, aynı zamanda bir paylaşım alanı olarak görev görecek. Kullanıcılar, etkinlik biletlerinin satış platformlarına tek kaynaktan erişim sağlayabilecek; düzenlenmesi planlanan sanat üretimlerimize yönelik fikir, görüş sunabilecek.

20 Haziran’da organize ettiğimiz “Kültür Sanat Üreticileri Buluşması”nda platformun kısa bir sunumunu yaptık. Camiyanın öncülerine önerilerini sorduk; faydalı görüşler elde ettik. Yapıyı bu doğrultuda zenginleştiriyoruz. +

izmir.bel.tr/tr/Birimler/289

İzmir Bağımsız Tiyatrolar İnisiyatifi:

“Tiyatrolar desteklendiği sürece soluk alabilir, kentin nabzını tutabilir”

Salonların mart ayında salgın sebebiyle kapatılması ve bağımsız tiyatroların aylarca destekten mahrum bırakılması sonucunda çoğu bağımsız tiyatro topluluğu derin bir ekonomik açmaza düştü. Yevmiye usulü çalışan, süresiz, sigortasız biçimde yaşamını sürdüren sahne emekçileri, bu açmazdan en derin etkilenen kesim oldu. Tüm taraflar, savunuculuk yapmak ve sonuç almak adına gecikmeden inisiyatifi ele alarak yeniden örgütlenmeye girişti; taleplerini resmi makamlara iletme yoluna gitti. Diğer yandan pandemiyle birlikte ortaya çıkan yeni olanakların arayışına düştüler. Performansları dijital mecralara taşıyarak izleyici geliştirmeye çalıştılar; eğitim programları düzenleyerek kapasite artırmaya gayret ettiler.

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAFLAR EBRU ATILLA

Güncel durumun nabzını tutmak adına, Öteki Beriki Tiyatro Topluluğu üyesi ve İzmir Bağımsız Tiyatrolar İnisiyatifi sözcüsü Yasemin Tüzün, Tiyatromuz Yaşasın İnisiyatifi bileşeni ve Tiyatro Kalemî üyesi Kamer Yıldız Ok ve Rest Tiyatro mensubu Ragıp Ertuğrul ile buluştuk.

YASEMİN TÜZÜN

Tiyatro sanatının temeli, oyuncuyla seyirciyi fiziksel mekânlarda yüz yüze getirmeye dayanıyor. Pandemi döneminde üretimin ve sergilemenin tamamen ücretsiz şekilde dijital mecralara kaymış olması çok tartışma yarattı. Açılan arşivlerin ve çevrimiçi

izlenen oyunların tiyatro sahnesine yönelik olumlu ve olumsuz etkilerini değerlendir misiniz?

Öncelikle şunun altını çizmek lâzım: Dijital sahneleme ve gösterim tekniklerini kullanmakla oyunları seyirciye dijital platformlarda göstermek, birbirinden farklı şeyler. Video formatını arşiv tutmak yahut oyun satışlarını artırmak için kullanmak elbette mantıklı. Ancak herhangi bir dijital platformun tiyatronun sahnedeki gerçekliğini ve canlılığını yansıtabilmesi mümkün değil. Bu durum, tiyatro sanatının özüne, varoluş amacına, mekânla kurduğu ilişkiye ve izleyiciyle kurulan organik ilişkinin doğasına aykırı. Evet; pandemi dönemi beraberinde yeni arayışları getirdi ve bakış açıları çeşitlendi. Dijital çağın başlangıcından itibaren, üretimin ve sergilemenin mecrasına dair olasılıklar, muhtemelen ilk kez bu denli güçlü şekilde tartışma konusu haline geldi. Arşivlerdeki videoların izlemeye açılması ancak dünya sahnelerini yakından takip etmeye yaradı; hem bize hem izleyiciye başka ülkelerde olup bitenlere bakma şansı tanıdı. “Dünya tiyatrosunun neresindeyiz” sorusuna bir nebze olsun cevap bulduk.

İzmir’deki özel tiyatrolar pandemi sürecinde neler yaşadı? Alana ve yaklaşımlara yönelik bir zihniyet değişiminden veya dönüşümünden söz edilebilir mi?

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde perdelerin bir anda kapanması hepimize büyük bir travma yaşattı. İnsanların bir daha ne zaman kapalı alanlara girebileceğini öngörememek, belki de dünya tarihinde ilk kez bizi “*acaba bir daha ne zaman açılacak bu perde*” sorusuyla karşı karşıya bıraktı. İlk etapta, kentin kamusal alanlarda sürdürdüğü yaşam kültüründen ve iklimsel avantajlardan yola çıkarak sokağa baktık çünkü sanat her daim sokakta kendine yer bulabildi. Ne var ki Avrupa ülkelerinde sanat sokakla iç içeyken Türkiye’deki tiyatrolar bu pratiği yaygın olarak tercih etmiyor. Bir de baktık ki kısa vadede birbirinden değerli ve yaratıcı projeler havada uçuşmaya başlamış. Bu çok heyecan vericiydi. Şimdi sıra tasarımları hayata geçirmeye geldi. Pandeminin önümüze koyduğu ölümle sınanma hali, bizlere dayanışmanın önemini bir kez daha hatırlattı. Bu uyandırıcı süreç, bize İzmir Bağimsız Tiyatrolar İnisiyatifi’ni kazandırdı. Dayanışmayı ve eşitliği varoluş ilkesi olarak benimsemiş bu güçlü, çağdaş, vizyoner oluşumun İzmir’in tiyatro hayatına yeni bir soluk getireceğine, işleyişi baştan tarif edeceğine kanaat getirmiş durumdayız.

Kuruluş hedeflerinizden bahseder misiniz; inisiyatif varlığını sürdürülebilirlik için gerekli kaynağı ve motivasyonu nasıl sağlayacak?

Çıktığımız yolculukta eşitlikten, şeffaflıktan, ortak akıldan, verim üretmekten yana olmak, inisiyatifin kalıcılığını güçlendirecektir diye düşünüyorum. Sürdürülebilir bir yapı haline dönüşmenin temel dayanağını ortak aklıla ürettiğimiz, evrensel nitelikli tüzükte görüyorum. Her şeyden önce, tüzüğün ayakları yere basıyor. Öz varlıklarımıza, birikimlerimize, yeteneğimize ve insan kaynağımıza güveniyoruz. Motivasyonumuz kendimize olan saygımız ve inancımızdan geliyor. İlkeli, ahlaklı, disiplinli ilerleyen her yapının dışarıdan hak ettiği desteği göreceğine inanıyoruz. Kentin kültür hayatına nasıl katkı sağlayacağımız, yakın gelecekte iyice görünür olacak diye düşünüyorum.

Beklediğiniz ilgiye karşılaştınız mı?

Kuruluş ilanıyla beraber hızla görünürlük kazandık çünkü girişimi haber veren ayak sesleri kentin dört bir yanından duyulmaya başlamıştı. Büyükşehir Belediye Başkanımızın öncülük ettiği, kültür sanat üreticilerini buluşturmayı amaçlayan toplantı dizisinin ikincisine katıldıktan sonra, iki projeye davet aldık. Şimdilerde bu projelere dair altyapı çalışmalarını tamamlamak için çalışıyoruz.

İnisiyatif bünyesinde yer alan tiyatroları ve aranızda katılmak isteyen tiyatrolar için belirlediğiniz kriterleri sıralar mısınız?

Bir Varmış Bir Yokmuş Tiyatrosu, Günce Sanat Tiyatrosu, Han Tiyatrosu, İzmir Halk Tiyatrosu, New York Sanat Akademisi, Oyun Hamuru Tiyatrosu, Öteki Beriki Tiyatro Topluluğu, Roket Yapım, Tiyatro Kalem, Tiyatro Nienor, Tiyatro Pınarı, Tiyatro Punta, Tiyatro Salt, Tiyatrohane, Tiyatrolog ve Toprak Sahne Tiyatrosu, kurucu üyeler arasında yer alıyor. Aramıza katılmak isteyen tiyatrolar için belirlediğimiz üyeliğe başvuru esaslarını yakın zamanda ilan edeceğiz ama bazı ipuçları verebilirim: Birinci sırada, bağımsız olmak geliyor. Düzenli olarak oyun, içerik üretmek ve gişe açmak, telif ödemek akla gelen diğer kriterler ki bunlar, tiyatro yapmaya girişmiş her yapının karşılaması gereken kıstaslar.

Biz konuşmaktan çok üretmeye öncelik veren bir oluşumuz. Shakespeare’in söylediği gibi “*insanlar düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için. Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korktuğu için. Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi bir şey veremediği için.*” Biz korkmuyoruz düşünmekten, eleştirilmekten, üretememekten ya da yanlış yapmaktan. Bir dizi süslü laf söylemek yerine, tüm tiyatro severleri ve meslektaşlarımızı üretimlerimizi takip etmeye davet ediyoruz. YAŞASIN TİYATRO!

KAMER YILDIZ OK – RAGİP ERTUĞRUL

Kapılarını kapatan tiyatroların ve işsiz kalan tiyatro emekçilerinin devletten taleplerini içeren “Tiyatromuz Yaşasın” adlı imza kampanyası nasıl oluşturuldu? Süreci ve varsa kazanımlarını anlatır mısınız?

Kamer Yıldız Ok: Pandeminin baş göstermesiyle birlikte sahnelerin anında kapatılması ve hayatın beklenmedik şekilde durması, tiyatrocuları tasaya sürükledi. Hele salonu olan olmayan bağımsız tiyatroların ve bu yapılarla çalışan emekçilerin geleceği, aniden belirsizliğe büründü. Oyuncusundan yazarına, yönetmeninden müzisyenine, geçicisinden nakliyecisine herkesin umudu tükenmek üzereyken, Kadıköy Tiyatrolar Platformu'nun hazırladığı yedi maddelik bildiriye imzaya açması, Türkiye geneline yansıyan bir umut ışığı yarattı.

“Tiyatromuz Yaşasın” adıyla anılan ve yaygınlaşan imza kampanyası, sadece tiyatro sahiplerini ilgilendirmiyordu; tüm emekçilerin katılımına açık bir çağrıydı. Bir çatıya dâhil olsun olmasın; konuyla bir yanından ilintili herkes bu bildiriye katkı sundu, imza attı. Kampanyanın birincil hedefi, alana emek harcamış her bileşeni kapsamaktı. Hiçbir tiyatro emektarı yok sayılmadı; en azından imzalarıyla var oldular. Kampanyanın ikincil hedefi, kamuoyuna tiyatronun sadece yatırımcılardan, patronlardan ve yöneticilerden ibaret olmadığını, ancak emekçileriyle bütün olabileceğini duyurmaktı. Çevrimiçi mecralar sayesinde ülkenin her köşesinde var olan tiyatrocuları küçücük ekranlarda buluşturmayı başardık. Aynı kentte yaşarken bir araya gelme şansı bulamayan tiyatroların ve emekçilerin varlığını hissetmek, inanılmaz bir sinerji yarattı. Salgın bizleri sıkıştırdıkça imza kampanyasıyla büyümek harika bir deneyimdi. Üstelik dile getirilen taleplerde ortaklaştığımızı tanık olduk. Bizi bekleyen vergilere, prim borçlarına, birikmiş yevmiyelere kafa yorarken, adımızın mevzuatta sanat üreticisi olarak değil de tacir olarak yer aldığına aymak çok çarpıcıydı. Tiyatro yasasının çıkarılması peşinde koşarken birkaç

gün içinde ülkenin dört bir yanından iki bin imza toplamak, bir hafta içinde imza sayısını otuz iki bine çıkarmak bir yandan taleplerimizi güçlü bir şekilde haykırmamızın heyecanını büyütürken diğer yandan farklı iş kollarından sanatseverlerle profesyonelleri yanımıza çekti.

Başlarda herkes “*pandemi tiyatrocuları yok edecek*” diyordu; imza kampanyamız yarattığı yankı sayesinde bir inisiyatif çatısına evirildi. Türkiye geneline yayılan örgütlenme süreci, kentlerin kendi içerisinde örgütlenmesini tetikledi. Bir diğer kazanım budur.

Rağıp Ertuğrul: Tiyatromuz Yaşasın İnisiyatifi, Türkiye’de faaliyet gösteren özel tiyatroların tamamını temsil etme gayesiyle yola çıktığı için fark yarattı ve tarafları doğrudan ortak dertlere bakmaya, meselelere çözüm üretmeye çağırdı. Bu inisiyatif, “*tiyatrocular birleşemez*” diyenlere karşı somut bir cevaptır. Tiyatro emekçileri yeri geldiğinde baş başa verip fikir üretmeyi, ekmeğini paylaşmayı bilir.

İzmir’deki tiyatrolar ve sanatçılar kampanyaya yeterince ilgi gösterdi mi? Süreçte aktif rol üstlenen bir tiyatro topluluğu olarak yerelden katılımı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kamer Yıldız Ok: Yerelde faaliyet gösteren topluluklar ve tiyatro emekçileri, kampanyayı coşkuyla karşıladı. Katılıma çağırıyor artırmak anlamında kapsamın geniş tutulması, tiyatroyla ilgili herkesi işin içine dâhil etti ve etmeye devam ediyor. Yedi maddelik talep listesinin karşılanması için İzmir Bağımsız Tiyatrolar İnisiyatifi ile birlikte hareket ediyoruz. Bileşenler süreç uzadıkça ilk günkü kadar odaklanamıyor ama mücadele devam ediyor. Bizler tüccar değiliz, tiyatrolarımız da ticarethane değil. Sanat üreticisiyiz ve kamusal hizmet veriyoruz.

Talepler yerine getirilmediği takdirde camiayı bekleyen tablo hakkında neler söyleyebilirsiniz? Koşulların iyileştirilmesi ve destek mekanizmalarının devreye girmesi için yerel yönetimlere ne gibi roller düşüyor?

Kamer Yıldız Ok: Ani bir kararla perdeleri belirsiz bir süre için kapatmak, bizi ödenemeyen kiralar, stopajlar, faturalarla baş başa bıraktı ve hiçbir kurum biriken borçların nasıl giderilebileceğine dair yol göstermedi, destek vermedi. Büyük emek ve masraflarla hazırladığımız oyunları sergileyemedik. Önce üç aylık borcumuzun ertelendiği duyuruldu; “perdeler 1 Temmuz’da açılacak” dendi ve ardından, salonlardaki koltuk sayısı yarıya düşürüldü. Yani ölü sezonda açıldık (!) ve sezon başlarken birikmiş borçlarla baş başa bırakıldık. Çoğu tiyatro topluluğu, ayakta kalabilmek adına gişe gelirine bakarken, salon kirası ödemek zorunda... Üstüne üstlük, mevzuat bizi tüccar sınıfına dâhil ediyor. Borçları ödeyemediğimiz için Kültür Bakanlığı desteğine başvuramıyoruz. Çıkamazlardan örülü böyle bir tablo karşısında taleplerimiz yerine getirilmezse perdeleri nasıl açık tutabileceğimize dair en ufak bir fikrim yok, açışçası...

Tam da bu aşamada, meselenin halli adına yerel yönetimlere önemli roller düşüyor. İzlenebilirliği artıracak çözümler üretmek ve yaratıcı stratejilerle kültür sanat aktörlerine alan, sahne açmak, ilk adım olabilir. Kentin kültür sanat hayatı ancak üretici desteklenirse soluk alabilir; üretici de kentin sanatsal nabzını canlı tutmaya devam eder.

Ragıp Ertuğrul: Kültürel doku kolay oluşmuyor ama çok kolay örselenebiliyor. Bu coğrafyada tiyatrunun geçmişisi asırlar öncesine dayanıyor; böyle bir mirasın üzerinde oturuyoruz. Dolayısıyla çağdaş yaşamın odağında yer alan kültür sanatı kentten bağımsız düşünemeyiz. Bireylerin sosyalleşme ihtiyacına paralel biçimde şekillenen kültür sanat ortamı, aynı zamanda sahada kendiliğinden ortaya çıkan kolektif girişimlere zemin teşkil ediyor. Kentsel dayanışma ve aidiyet dediğimizizde, yurttaşlar bir arada yaşama kültürünün gerektirdiği gibi birlikte düşünmeye, üretmeye, karar almaya, hareket etmeye yöneliyor. Tiyatro emekçilerinin salgın henüz başlamışken örgütlenmesinin, fikir alışverişinde bulunmasının ve ortak dertleri gidermeye yönelik akıl üretmesinin altında yatan temel itki buradan kaynaklanıyor. Çünkü tiyatrocular, topluma sanat yoluyla kamu hizmeti verdiğine inanır. Sanat yaptığı her mekânı kamusal

alan olarak tanımlar. Yerel yönetimle ilişkilene de burada, kamusal alanda başlıyor. O yüzden kamu otoritelerinin, yerel yönetimlerin ilgisine ve himayesine ihtiyacımız var.

Bir kentin kültürel ortamına bakmak isteyen, önce tiyatro ve opera sahnesine yönelir çünkü dünden bugüne bu alanlarda üretim yapan toplulukların sahne olarak kullandığı her yapı geçmişten gelen birikimi simgeler. Bu yapılar geleceğe bırakılmış birer emanettir, kültürel mirasın ayrılmaz parçasıdır. Özel girişimler tarafından bin bir emekle açılan salonlar salgının yol açtığı ekonomik daralmanın sonucunda kapanma noktasına gelmişken, mirasa sahip çıkmak tabii ki kamu otoritelerinin ve yerel yönetimlerin görevidir. Seyirci zaviyesinden bakacak olursak, açık kalan tiyatrolara sahip çıkmak da kent halkının sorumluluğundadır. Ayağıma gelme tembelliğine veya lüksüne alışmak yerine, sanat nerede yapıyorsa oraya gitmek gerekiyor. ✚

tiyatromuzyasasin.com

sanatokur.com/yeni-bir-dayanisma-izmir-bagimsiz-tiyatrolar-inisiyatif/

Darağaç, Mahalle ve Şimdi

CENKHAN AKSOY FOTOĞRAFLAR DARAĞAÇ ARŞİVİ

Darağaç'ın öyküsü, akademik eğitimlerinin son senesinde kendine atölye arayan, birbiriyle arkadaş birkaç genç sanatçının merkezi konumundan ve sağladığı ekonomik avantajlardan etkilenecek, 2015 yılında Umurbey Mahallesi'ne yerleşmesiyle başlıyor.

Alsancak Limanı'nın karşısına, tren garının bitişiğine konumlu Umurbey Mahallesi, Cumhuriyet öncesinden bu yana nice küçük sanayi işliğine, ihraç ürünlerinin işlendiği ve stoklandığı devasa antrepolara ev sahipliği yapmış. Kentin toplumsal belleğinde yer etmiş Alsancak Stadi, Sümerbank yerleşkesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık fakülteleri sayesinde hatırı sayılır kalabalıkları ağırlamış; Karşıyaka, Bornova, Bayraklı, Yeşildere ve Mersinli yönüne doğru ana arter görevi görmüş. Tren yolunun tesisatından itibaren işçilik etmek üzere bölgeye gelen çeşitli halklara mesken olmuş bölge, günümüzde bir dizi oto sanayi atölyesini, prodüksiyon stüdyosunu, medya temsilciliğini, renove edilmiş Havagazi Fabrikası ile çöküntü alanı olarak ele alınmayı bekleyen Tarihi Elektrik Fabrikası'nı barındırıyor.

Şimdilerde düşük nüfuslu bir yerleşim olarak varlığını sürdüren bölgeye yerleşir yerleşmez, mahalleye has içli dışlı diyalogun parçası olduk.

Bir yandan sanatsal üretimlerimize devam ederken, diğer yandan ustalarla, ahaliyle ve muhtar anamızla iletişimi geliştirdik. Ziyarete gelenlere ve elimizde döndürüp durduğumuz malzemelere ilgi duydular; “atölyelerinize girip çıkan arkadaşlarınız da sizin gibi sanatla mı uğraşıyor? Bu malzemeler nedir böyle, neler yapıyorsunuz bunlarla?” gibi sorular sormaya başladılar. Bir süre sonra, “neden sokaklarda bir şeyler yapmıyorsunuz? Duvar resmi gibi şeyler yapabilirsiniz; isterseniz dükkânlarımızı ve depolarımızı kullanabilirsiniz” gibi önerilerde bulundular.

Kendiliğinden meydana çıkan bir kıvılcımla başladı aslında, Darağaç sergileri... Mahallenin eski ustalarından da desteği alınca, 2016 yılında “DARAĞAÇ | bu arada” adını verdiğimiz sergiye kalkıştık. On beş sanatçının katıldığı ilk sergide, 1519 ve 1532 numaralı sokaklarla birlikte iki dükkânı kullandık. Bu dükkânlarda mahalle esnafının bireysel işlerini ve sergiye özgü üretimlerini

sergiledik. Boyacı Hasan Usta'nın enstalasyonuna ait fotoğraf ve Cem Kimya'nın sahibinin Türk Sanat Müziği, korosundayken gerçekleştirdiği performansı içeren video yerleştirmesi, en çok dikkat çeken işler arasındaydı. Sanatçılarla el ele veren, özveriyle kolları sıvayan ustalar, mahalle sakinleriyle birlikte yaratıcı sürece dâhil oldu, teknik çözümler üretti.

Aslında, Darağaç sergilerini daha en baştan sıralı, süregelen bir organizasyon olarak tasarlamıştık. İlk serginin akabinde aldığımız geri bildirimler motivasyonumuzu yükseltince ve mahalle sakinlerinin bize hatırlattığı dayanışma kültürünün cazibesine kapılınca, *“seneye de yapsak mı”* hissi ağır basmaya başladı. Gelen talepler de bizi cesaretlendirince, komşularla, ustalarla ve yakın çevremizden sanatçılarla görüşmeler gerçekleştirdik; ilk deneyimde yakaladığımız dayanışma ruhunu nasıl ileriye taşıyabileceğimize baktık. Bu hummalı dönemin sonunda, Eylül 2017’de *“bkz.darağaç”* adlı sergiyi hayata geçirdik. İlk seneki isimlere eklenen sanatçıların yanında, komşularla, ustalarla beraber yirmi üç ismin üretimlerine alan açtık. Artan katılımcı sayısı paralel olarak diğer sokaklara yayıldı; sanatçı atölyelerini, oto tamircilerini, hatta meskenlerin kimi kısımlarını ve depoları kullandık.

İkinci serginin yarattığı sosyal etkiye tanık olan, her kesimi içermeye gayretimizi fark eden muhtarımız Fatma Teyze ile burada doğup büyümüş sakinler, bize mahalli belleğin saklı kalan yönlerini açmaya başladı. Öğrendik ki bölgenin sosyal hayatı bir zamanlar çok zenginmiş. Duyduklarımızdan heyecana kapılarak, mahallenin tarihini, kültürel ve sosyolojik katmanlarını araştırmaya giriştik. İlk olarak, Darağaç isminin ne anlama geldiğine dair çeşitli iddiaları soruşturduk. Sonunda, Osmanlıların liman arkasını kapsayan, Halkapınar ile Ege Mahallesi arasında kalan bölgeyi Farsça’da *“sık ağaçlık alan”* alan anlamına gelen bu isimle tanımladığını öğrendik. Yaşayıp ürettiğimiz bölgenin tarihi birikimine ve belleğine ilişkin detaylar, üçüncü serginin ana eksenini çatmaya başladı. Komşular ve ustalar *“bayram ne zaman?”*; *“Bu sene sergide neler olacak?”*; *“Bizim dükkânı boyayıp kullanmak ister misiniz?”* gibi sorularla bizi sıkıştırmaya başlamıştı. Talep ve ilgi görmek, yerelde yaşayanlar tarafından sahiplenilmek karşılıklı dayanışma kültürünü iyice perçinlerken mahallede yaşayan sanatçıları Darağaç’a ithafen,

kolektif bir iş yapmaya yönlendirdi. Ailesinin son ferdi, Mini Cooper Model No: 1’in tasarımcısı Sir Alec Issigonis’in burada doğup büyüdüğünü, 1922 yangınından sonra İngiltere’ye göçtüğünü öğrenmiştik. Bu keşfin ışığında, kendisini anmak ve selâmlamak için ürettiğimiz madalyon biçimli rölyefi sergiledik. Farklı disiplinlerden ve coğrafyalardan gelen otuza yakın sanatçı, takvimler ekim ayını gösterdiğinde yirmi yedi projeye *“Darağaç III”* sergisinde yerini aldı.

Yeni yıla gelirken sergiye ek olarak konuşmalar, atölyeler düzenlemenin hayalini kurmaya başlamıştık. 2019 kışında Kültür için Alan fonunu almaya hak kazanınca, bu hayali gerçekğe dönüştürme olanağı bulmakla kalmadık; sanatçı kolektifi olarak hareket etmeye karar verdik. Proje kapsamında mahalledeki çocuklarla beraber resim ve çamur atölyeleri yaptık. *“Volta: Mevzu Sokak Sanatı”* adlı bir haftalık mural etkinliği kapsamında, İzmir’den, çeşitli şehir ve ülkelerden on iki sokak sanatçısını ağırladık. Mahalle ve dayanışma kültürünü merkezine alan üç bölümlük konuşma serisinin dışında, otuz sanatçının ve iki farklı çalışma grubunun katılımıyla *“Darağaç IV: Lüzum”* adlı sergiyi gerçekleştirdik. Günün sonunda, dört yıllık süreci sergileyen, iki dilde basılan Darağaç kitabını özel bir tasarımla güncel sanat izleyicisine sunduk.

2018 ve 2019 sürecinde, Darağaç Kolektifi adı altında TÜYAP Uluslararası Sanat Fuarı’na ve Hayy Açık Alan’da düzenlenen *“İyi Saatte Olsunlar”* sergisine katıldık. Ayrıca, çeşitli disiplinlerden sanatçıların ve bağımsız inisiyatiflerin etkinliklerine alan açtık. 2020 itibarıyla kültür sanat trafiğinde yaşanan yoğunluk, yatırımcıların yöreye duyduğu ilgideki artış ve kamusal projelerin baskısı, kolektifin tüzel kişiliğe bürünmesini gerektirdi. Mahalle sakinleriyle yaptığımız görüş alışverişinin sonucunda, bölgede söz sahibi olma önceliğini elimizde tutabilmek adına, Darağaç Kolektifi’ni derneğe dönüştürmeye karar verdik. 2020 yılını, Kültür için Alan konsorsiyumundan ikinci kez aldığımız fon sayesinde, yerel kolektiflerin ve bağımsız iş birlikçilerimizin desteğiyle tamamladık. 2021’de şartlar elverirse, mahalledeki dayanışma kültürünü iyiden iyiye öne çıkarmaya, farklı disiplinlerden projeleri ağırlamaya devam edeceğiz. ✚

daragac.com

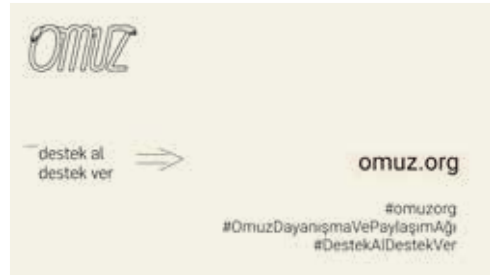
Pandemi Döneminde Kültür Sanat Destek Fonları

ÖZGÜR DEMİRCİ

Pandemiden kaynaklanan kapanma ve ekonomik daralma çalışma hayatının her alanını etkiledi fakat getirilen kısıtlar ve yasaklar, özellikle kültür sanat alanında çalışanları derin bir belirsizliğe sürükledi. Sanatçıların ve kültür insanlarının yaşadığı bu belirsizliğin üzerine binen yoksunluk, hali hazırda zor şartlarda yaşayan ve üretenlerin koşullarını daha da ağırlaştırdı. Kültür Bakanlığı sinema haricindeki disiplinlere destek sağlamaktan kaçınıncı, ortaya çıkan boşluğu sivil toplum kuruluşları doldurdu. Dünya genelinde devlet, özel sektör veya sivil kaynaklı pek çok fon, gerek kendi ülkesinde gerek diğer ülkelerde yaşayan sanatçılara arka çıkmaya devam ediyor.

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), pandemi döneminde yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, dünya genelinde kültür sanata verilen destek biçimlerini ortaya koyan, detaylı bir çalışma yayınladı. Politika metnini de içeren “Pandemi Sırasında Kültür Sanatın Birleştirici Gücü ve Alanın İhtiyaçları” başlıklı çalışma, fonların hangi disiplinlere ve faaliyetlere dağıtıldığını ülkelere göre sınıflandırıyor. Çalışmanın Türkiye üzerinden yaratılacak yeni modeller için esin kaynağı olabileceğini söyleyebiliriz. Diğer yandan İKSV, süreç boyunca iki destek fonu açıkladı. Netflix ve Sinema Televizyon Sendikası ile işbirliğine giderek alanda çalışanlara katkı sunarken, “Müziyen Destek Fonu” üzerinden herhangi bir kamu kurumunda veya özel orkestrada kadrolu olarak çalışmayan, salgın nedeniyle serbest çalışmalarına ara vermek zorunda kalan klasik müzik profesyonellerine dijital platformlarda performans yapma imkânı sağladı.

2011 yılından beri çağdaş sanat alanında çalışan sanatçı, küratör, yazar ve inisiyatiflere destek veren, kâr amacı gütmeyen SAHA - Çağdaş Sanatı Destekleme Girişimi'nin başlattığı “SAHA Sürdürülebilirlik Fonu”, 2020 yılında mekânların sürdürülebilirliğini takviye ederken pandemi yüzünden kaynaklarını kaybedenlerin yanı sıra iptal edilen veya yarım kalan sergilere, projelerini tamamlamak isteyenlere, salgın döneminde görsel

sanat sektöründe ortaya çıkan sorun ve ihtiyaçları gidermeye yönelik proje üretenlere destek sağladı.

Pandeminin olumsuz etkilerini gidermeye yönelik fonları arasına yeni katılan Omuz oluşumu, kendisini karşılıksız kaynak paylaşımının aciliyetine

ARTIST SUPPORT PLEDGE

#artistsupportpledge

ve dayanışmaya inanan bir grup kültür sanat emekçisinin başlattığı, devamlılığını katkıda bulunmak isteyenlerin desteğiyle mümkün gören, gönüllü bir hareket olarak tanınıyor. Oluşum, varoluş amacını şöyle ifade ediyor: “COVID-19 sürecinde daha da görünür hâle gelen ekonomik eşitsizlik ve güvencesizlik ortamında dayanışma ağını güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Görsel sanatlar alanında çalışan ve üretenler arasında bir paylaşım ağı olan Omuz, maddi destek almak isteyenleri destek sağlamak isteyenlerle bir araya getirir.”

Goethe Institute tarafından başlatılan “2020 Uluslararası Yardım Fonu”, sanat kurumlarına yönelik kısa vadeli bir çözüm olanağı sundu. Dışişleri Bakanlığı, yabancı vakıf ve sanat kurumlarının oluşturduğu iş birliğiyle kurulan fon, pandemi sürecinde kurumların yaşadığı maddi zorlukların telafisiyle mevcut altyapının korunması, süreli projelerin hayata geçirebilmesi adına değerli bir alternatifti.

Goethe Institute, Institute Français, Hollanda Krallığı ve İstanbul İsveç Başkonsolosluğu tarafından hayata geçirilen, Anadolu Kültür ve İKSV işbirliğiyle sürdürülen Kültür için Alan, 2018 yılından bu yana İzmir, Gaziantep ve Diyarbakır'daki kültür aktörlerine finansal destek sağlıyor. Fon, pandemi dönemine denk gelen üçüncü yılında başvurusu kabul edilen projelere dijital mecralarda yetkinleşme imkânı tanıdı. İki yıldır desteğini

üç şehirle sınırlayan fon, bu yıl ilk defa komşu kentlerle kurulan ortaklıklara alan açan bir politika benimsedi. Kültür için Alan'ın yaz döneminde çıktığı ek açık çağrıya pandemi yüzünden üretimlerini yalnızca dijital platformlar aracılığıyla paylaşmayı amaçlayan sanatçılarla inisiyatiflerin elini rahatlatıldı.

Gidişatın getirdiği gelişmeler, çıkış yolu arayan veya sunmak isteyen yerli - yabancı birçok sanatçının bireysel inisiyatif almasına yol açtı. Sanatçı Matthew Burrows, sanat üreticilerinin eşit ve sürdürülebilir maddi kaynağa ulaşabilmesi adına “Artist Support Pledge (Sanatçıya Destek Taahhüdü)” adını verdiği yapıyı kurdu. #artistsupportpledge hastag'i ile Instagram üzerinden ilerleyen yapı, adedi 200 sterline satılan eserlerin toplam tutarı 1000 pound'a ulaştığında paylaşım yapan sanatçıları 200 sterline bir başka sanatçıdan eser almaya yönlendiriyor. Sanatçı Seçil Erel, bu modeli Türkiye'de duyurmak ve yaygınlaştırmak adına, Sanatçı Destek Birliği adını verdiği projeyi üretti. İzmir'den Nejat Satı ise eski resmi evraklardan yaptığı kâğıt maskeleri sosyal medya üzerinden satışa çıkardı. Satışlardan elde ettiği geliri sağlık çalışanlarına ulaştıran Satı, modeline destek verenlerle alanları doğrudan iletişime geçirdi.

Bireyleri, kurumları ve toplumları hazırlıksız yakalayan, maddi ve manevi belirsizlikler içerisinde geçen böylesine bir zamanda dayanışmanın, mesafe engeline rağmen bir arada olabilmenin önemi daha da anlam kazanıyor. Mevcut koşullara rağmen üretimi sürdürmek isteyen tüm tarafların faaliyetlerine devam edebilmesi adına motivasyon sağlayan sivil ve devlet destekli fonların çoğalarak çeşitlenmesi, sürekli hale gelmesi, alanda çalışan aktörler namına umut verici olacaktır. Bununla birlikte yerel yönetimlerin takip ettiği kültür politikalarına destek fonlarını dâhil etmesi üretimi ve mekânları sürdürülebilir kılarken, kaynakların çeşitlenmesi adına alternatif yaratacaktır. ✚

ULAŞ AYDIN:

“Pandemi döneminde yaptığımız yardımlarla bir milyon yurttaşa ulaştık”

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAF ONUR KOCAER

Covid – 19 salgınından kısa bir süre önce göreve gelen İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı Ulaş Aydın ile pandemi sürecinde hayata geçirdikleri projeler üzerine söyleştik.

Birden çok alanda eş zamanlı olarak uğraş veriyorsunuz. 1- 5 yaş arası çocuklara yönelik “Süt Kuzusu” projesi, huzurevine yönelik çalışmalar, engelli vatandaşlarla iletişim, doğal afet desteği ve düzenli sosyal yardımlar, ilk akla gelen alanlar. Daire başkanlığınızın vizyonu, misyonu ve amaçları hakkında bilgi verir misiniz?

Temel amacımızı ve varlık sebebimizi, belediyemizin imkânları doğrultusunda ihtiyaç sahibi bireylere ulaşarak dezavantajları ortadan kaldırmak ve sosyal adaleti sağlamak şeklinde tarif edebilirim. İzmir ölçeğinde bir metropolde süregiden dezavantajların tamamını ortadan kaldırmak kuşkusuz ki mümkün değil çünkü bu kent zor koşullar altında yaşayan ciddi sayıda yurttaşı barındırıyor. Ancak biz de imkanlarımızı sonuna kadar zorluyoruz. Dairemiz, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin önceliklerini yansıtır ve toplum nezdinde vitrinini teşkil ediyor. O yüzden sosyal alanlarda çalışan birimler arasında en yüksek bütçeye sahip daire biziz. Başkanlığımıza bağlı beş müdürlüğü çok büyük müdürlükler olarak nitelendirebiliriz.

Belediyemizin huzurevini örnek gösterecek olursak, dört yüz yirmi beş yatak kapasiteli tesis, tam teşekküllü otelleri aratmayan konfor düzeyiyle yaşlılarımızı her anlamda rahat ettirmeye çalışıyor. Büyük bir gururla söyleyebilirim ki huzurevimizde pandemi kaynaklı ölüm yaşamadık. Elbette süreç boyunca Covid - 19 tanısı konan personellerimiz oldu fakat belediyemiz çok hızlı reaksiyon göstererek bu arkadaşlarımızı karantinaya aldı; tedavilerini üstlenerek yaşanabilecek kayıpların önüne geçti. Personelimiz on dört günlük vardiya sistemiyle çalışıyor; yani mesai süresi boyunca dışarıyla temas etmiyor.

“Süt Kuzusu” adını verdiğimiz proje kapsamında, yüz elli üç bin beş yüz çocuğa her ay sekiz litre süt ulaştırıyoruz. Şimdi bu sayıyı yüz altmış beş bine çıkarmayı hedefliyoruz. İzmir'in tamamını projeye dâhil etmeye yönelik çalışmalarımız devam ediyor. Bu proje sayesinde, alım garantisi sağlayarak yerel üreticiyi de desteklemiş oluyoruz.

Pandeminin yoğunluk sürecinde sosyal yardım alanında ne tür çalışmalar yaptınız?

Öncelikle iş ve aş konusunda sıkıntı yaşayan vatandaşlarımıza yine yerel üreticilerden temin ettiğimiz gıdaları ulaştırdık. Bu vesileyle süreçte ürününü alışılageldik mecralarda satışa sunmakta, pazarlamakta güçlük yaşayan üreticilerimize ve kooperatiflerimize bir nebze ferahlık sağladık. Çalışmalarımızın çift taraflı fayda yaratmasına her zaman özen gösteriyoruz. Temel gıdaya erişim güçlüğü yaşayan ailelere toplamda iki yüz sekiz bin koli dağıttık; kurban bayramı öncesi yaptığımız yardımları da eklersek, bu rakam iki yüz yirmi bine ulaştı. Hane nüfusunu ortalama dört kişi olarak hesap edersek, toplamda bir milyon kişiye, yani kent nüfusunun dörtte birine doğrudan temas ettiğimizi söyleyebiliriz.

Kentin farklı kesimlerine ait akut problemlere kesintisiz olarak çözüm üretiyorsunuz. Aşeviyle gıda götürüyor, sosyal yardımlar aracılığıyla aynı ve nakdi destek sağlıyor, huzureviyle yaşlılarımıza sağlıklı ve konforlu bakım hizmeti sunuyorsunuz. Engellilere hizmet, çocuklara süt götürüyorsunuz. Akut problemlere ilçe ölçeğinde baktığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Aslında sanılanın aksine, merkez tabir ettiğimiz ilçelerde, yani metropolün göbeğinde yaşayan çoğunluk ciddi anlamda ihtiyaçlı görünüyor. Örneğin Bayındır'ın köyünde yaşayan bir yurttaş toprağından, bahçesinden, tavuğından ineğınden temel gıdasını temin edebiliyor. Buna karşın Karabağlar'da, Konak'ta yaşayan yoksun vatandaşlar, kaldırma veya asfalta salatalık ekemiyor; evinde kümes kuramıyor veya bahçeye ineğini koyup sütünü sağamıyor. Köyde süregelen enformal yardımlaşma ağları ve imece kültürü, kentin merkezinde seyreliyor. Bu açıdan metropolde yaşayan yurttaşlar çok daha sert bir yoksulluk çekiyor. Biz de mümkün olduğunca yoksulluğun derinleştiğı bölgelere ağırlık verip sosyal adaleti dengelemeye çalışıyoruz.

Pandemi sürecinde yoğun olarak destek başvurusu aldığımız ve yardım götürdüğümüz ilçeleri sıralayacak olursam kast ettiğim kolayca anlaşılacaktır: Karabağlar, Buca, Bornova, Bayraklı ve Konak, talep sıralamasında ilk sıralarda geliyor. Bu ilçelerin nüfus yoğunluğunun önemli bir etken olduğunu düşünüyorum. Metropol dışında, en çok Torbalı ile Menemen'den destek talebi alıyoruz.

Mart ayıyla birlikte, dünyadaki diğer şehirler gibi İzmir de kapandı. Bu dönemde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gece gündüz demeden, gayretle mesai yaptığını, ihtiyacı olan herkese ulaşmaya çalıştığını gördük. Daire başkanlığı olarak pandemi sürecinden neler öğrendiniz, süreci nasıl yönettiniz?

Doğal olarak, belediyemizin devreye soktuğı acil eylem planına uyumlu şekilde ilerledik. Tüm birimler gerek araç gerek iş gücü anlamında hizmette seferberlik haline geçti. Bunun dışında, çok sayıda yurttaşın verdiği gönüllü destekle, nakdi bağışlarla bir sinerji yarattık; ilçe belediyelerini de işin içine katarsak, kent bileşenlerinin tamamının ortaklaşa yürüttüğü bir süreç yaşadık. Gerek sağlık gerek güvenlik gerekse yoksullukla baş etme anlamında, İzmir'in çok büyük bir iş başardığını düşünüyorum. Tunç Başkanımızın ortaya koyduğu vizyoner yaklaşım ve çizdiği strateji bizi bu başarıya taşıdı. Kriz belediyeciliğı kararı uyarınca

gecikmeden kurulan danışma kurulları, her hafta düzenli olarak toplanarak alınan kararları vakit kaybetmeksizin yürürlüğe koydu. Bence belediyemizden öte, her İzmirli ileriye dönük krizlerle mücadele etmek adına çok değerli bir deneyim yaşadı. Öte yandan, göreve başladığımda dairemizin geçmiş tecrübelerinden gelen kıymetli bir hafızası olduğunu da gördüm. Bu anlamda benden önce bu daireye emek vermiş, önemli deneyimler biriktirmiş tüm yönetici arkadaşlarıma ve çalışma arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür etmek isterim.

Az önce yurttaş gönüllülüğünden ve dayanışma ruhundan bahsettiniz. Verilen katkıyı biraz açar mısınız?

Sosyal yardımların dayanışmayla yerini bulması, hizmet verdiğimiz alanın olmazsa olmazı. Dağıttığımız gıda paketlerinin yaklaşık yetmiş bin adedini yurttaşlarımız başıladı. Bu sayı, neredeyse toplam dağıtımın üçte birine denk geliyor. Bunun dışında, binlerce gönüllü gıda paketledi veya dağıtımına yardımcı oldu. Kimisi de hasada koştu. Pandeminin kentin bileşenleri arasında aidiyet duygusunu geliştirdiğini, dayanışma ruhunu canlandırdığını söyleyebiliriz.

Görünen o ki aşının seri üretimine, ülkelerin ve toplumların erişimine dair muğlak bir süreç yaşayacağız. Doğrudan erişimin birkaç yılı bulabileceğine dair iddiaları göz önünde bulundursak, daire başkanlığı olarak nasıl bir eylem planı oluşturdunuz?

Az önce pandemi sırasında, toplum sağlığını geniş anlamda tehlikeye sokacak krizleri yönetmeye dair çok değerli deneyimler edindiğimizi söylemiştim. İkinci dalgaya hazır mıyız? Evet, hazırız ve böyle bir dalgayı bekliyoruz. Umarız ikincisini ilk dalgadan daha az kayıpla atlatırız fakat İzmirliilerin içi rahat olsun; en azından her türlü olumsuz gelişmeye anında müdahale edebilecek şekilde donanımlıyız.

Bununla birlikte, hangi bölgede ve ilçede hangi kesimlerin sıkıntıya düşeceğine dair bir veri setimiz var. Pandemi süresince yaptığımız çalışmalar ve bize ulaşan talepler ışığında oluşturduğumuz bu veri setinden çekilen raporlar sayesinde, atacağımız adımları çoktan belirlemiş durumdayız. Yardımlaşma ağıımızı genişletmeye, dayanışmayı büyütme ve var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz. ✚

izmir.bel.tr

Dijital Dayanışma Platformu: Bi'komşu

CAN ÇETİN FOTOĞRAF Bİ'KOMŞU ARŞİVİ

Salgın sürecinde karşı karşıya kaldığımız yalıtılmışlığın doğurduğu finansal yoksunluk, toplumsal düzeyde yeni dayanışma modellerine duyulan ihtiyacı iyice belirginleştirdi. Gönüllülerden oluşan Bi'Komşu platformu, isabetli tespitlerin ışığında, toplumun zor zamanlarda ayakta kalabilmesine yönelik fayda üretecek pratikleri temel alıyor; umut verici çalışmalar ortaya koyuyor. Faturasını ödemekte zorlanan ihtiyaç sahipleriyle masrafları üstlenmek isteyen yardımseverleri bir araya getiriyor. Platformun kuruluş amacını, sistemin işleyişini, dayanışma kavramını ve projenin geleceğe yönelik belirlediği hedefleri yönetim kurulu üyesi Ezgi Ezdar Onur'a sorduk.

Bi'Komşu platformunu kurmaya nasıl karar verdiniz, projenin fikri temeli nasıl ortaya çıktı?

Fikir, mart ayının sonlarına doğru, Covid-19 salgını küresel pandemiye dönüşünce ortaya çıktı. Bireyler ve toplumlar, sağlık açısından zengin fakir ayırmadan, herkesi eşit şekilde tehdit eden salgından ekonomik anlamda eşit derecede etkilenmemiş olabilir fakat yasaklar, kapatmaya yönelik önlemler neticesinde işini kaybedenlerin, geliri azalanların veya zaten ihtiyaçlı olup iyice dara düşenlerin sayısı dramatik bir şekilde arttı. Krizin etkilerini en aza indirmek için kurumsal firmalar, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve merkezi yönetim dört bir yandan yardım kampanyası düzenlemeye girişti ancak tüm bu çabalara rağmen, hâlâ yardım bekleyen, temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan büyük yığınlar olduğunu fark ettik. Bu nedenle, yangına bir kova su da biz taşıyalım dedik ve fikri temeli yapılandırdıktan on beş gün sonra dijital platformu yayına soktuk.

Dayanışma kavramı sizin için ne ifade ediyor ve toplumdaki dayanışma eğilimini nasıl tanımlıyorsunuz?

Dayanışma, bize göre bir yandan platformun iskelet - kas sistemini oluşturan, diğer yandan yarattığı duygu kümesi üzerinden karşılıklı fayda üretmeye yarayan bir kavram. Ayrıca, küresel ölçekte benimsenebilecek bir ekonomik modelin zeminini teşkil ediyor. İhtiyaç sahiplerine iyilik yapmak için kurulmuş bu platformun bir diğer amacı, kişiler arasında güven ilişkisi kurmak.

Zira, bu süreçte gördük ki zor zamanlarda “biz” olabilmeyi başarmak, birbirimize güvenebilmek hayati önem taşıyor. Buradan hareketle, platformun kuruluş felsefesi de komşuluk hukukuna dayanıyor. Dayanışma ve karşılıklı yardım alanında çalışıyorsanız, alan elin veren eli görmeyeceği bir düzen kurmak zorundasınız. Günümüzde, özellikle büyük şehirlerde unutulmaya yüz tutmuş bir geleneğin canlanmasına katkı sunabileceğimize inanıyoruz. Dünyayı değiştirmenin yolu, önce insanın kendisini, sonra yakınlarını değiştirmesinden, dönüştürmesinden geçiyor.

Ekip kaç kişiden oluşuyor, hangi meslek gruplarına mensupsunuz?

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nden mezun dört arkadaşız; mühendisiz, tasarımcıyız, girişimciyiz. Çekirdek ekibimize eklenen iki arkadaşla beraber, altı kişilik bir operasyon grubuyla yola devam ediyoruz. Bunun yanında hukuk, iş geliştirme, sosyal girişimcilik alanında tecrübeli yakınlarımızdan sürekli destek alıyoruz. Tamamen gönüllülüğe dayanan bu iyilik hareketini başlatırken hiçbir beklenti içine girmedik. Kendi iş kollarımızda çalışmaya devam ederken, özel hayatımızdan vakit ayırıp, süreci yürütmeye gayret ediyoruz.

Sistem nasıl işliyor?

Teknolojiye uzak kişilerin dâhi kolaylıkla kullanabileceği ara yüzler tasarlamaya özen gösterdik. Platforma giriş yaptığınızda karşınıza iki buton çıkıyor: “Destek Ver” / “Destek Talep Et”. Her iki seçenekte, yönlendirmeleri izleyerek sisteme dâhil oluyorsunuz. Destek talep edenler,

fatura bilgilerini giriyor; destek vermek isteyenlerse kaydolduktan sonra anonim olarak sıralanmış faturaları görüntülüyor; ilgilendikleri faturaların detaylarına göz atabiliyor. Daha sonra, ödeme yöntemini belirleyip (mobil bankacılık, fatura ödeme noktaları, vb.) tutarı yatırıyor. Dolayısıyla, bikomsu.com üzerinden yapılan herhangi bir işlemde para akışı gerçekleşmiyor.

Destek talep edenlere hangi iletişim kanalları üzerinden ulaşıyorsunuz?

Açıkçası destek talep edenlere ulaşmaya yönelik özel bir strateji gütmek çünkü buna gerek kalmadı. 13 Nisan'da platformu hizmete soktuğumuzda, *"sistemi önce küçük bir kullanıcı grubuyla yakın çevremizde test edelim; hataları, eksikleri görelim"* demiştik ama sosyal medyada yapılan paylaşım sayısında daha ilk günden patlama yaşanınca, bu plandan vazgeçtik. Takipçi sayısı binlerle ifade edilen influencer'ların, ünlülerin, internet fenomenlerinin görünürlüğe verdiği destek sayesinde, daha ikinci günden ulusal basının ilgisine konu olduk ve haberler ardı ardına yayınlanmaya başladı. İkinci haftayı tamamladığımızda tüm ilçe ve illerden kayıt almıştık. Ay sonunda, yaklaşık yüz bin kayıtlı kullanıcıya ulaştık. 13 Nisan'dan bu yana, toplam 1.250.000 TL tutarında, on binden fazla faturanın ödenmesine aracılık ettik.

Sistemi suistimal etmek isteyenleri engellemeye yönelik ne gibi önlemler alıyorsunuz? Faturaların ve abone sahiplerinin doğruluğunu teyit eden bir mekanizma var mı?

Tabii ki ihtiyaç sahiplerinin aciliyet durumunu doğru belirlemeyi ve suistimali minimize etmeyi gözetiyoruz. Bu sebeple ilk aşamada gerçek kişi doğrulaması yapıyoruz, sonrasında yasaların izin verdiği ölçüde ihtiyaç sahibinden gerekli bilgileri talep ediyoruz. Sistem içinde oluşturduğumuz algoritmalar elde edilen bilgileri yarı otonom bir mekanizmayla kontrole ve elemeye tabi tutuyor. Sonradan eklediğimiz manuel kontrol modülü de kötü niyetli yaklaşımları mümkün olduğunca aza indiriyor. Destek vermek istiyorsanız, ilgilendiğiniz faturanın sahibinin bıraktığı mesajı görebiliyorsunuz ve rızası varsa, ihtiyaç sahibinin telefonundan kendisine ulaşabiliyorsunuz. Tüm bunlara ek olarak, faydalanmaya yönelik kötüye kullanımı engellemek ve faydalanıcı sayısını artırmak için fatura tutarlarına limit getirdik. Elbette kullanıcılardan gelen geri bildirimler de çok işe yarıyor. Kullanıcı yanlış veya hatalı bilgiyle karşılaştığında sistem üzerinden bize geri bildirimde bulunuyor; bu sayede kötüye kullanıma meyilli bireylerin erişimi engelleniyor.

Faturaların gerçekliğini doğrulamaya özgü teyit mekanizması geliştirmeye gerek yok çünkü destek vermek isteyen kişi, abone adı ve tesisat numarası üzerinden ödemeyi seçtiği faturaya ait her türlü detayı kolayca görüntüleyebiliyor. Diğer yandan, sisteme girilen faturanın gerçekten ihtiyaç sahibi aboneye ait olup olmadığını yüzde yüz doğrulama imkânımız yok; böyle bir iddiamız olamaz çünkü hukuki ve teknik anlamda buna kalkışmak olanaksız.

Destek veren ile desteklenen bireyler eşleştirilirken ve faturaların ödeme önceliği belirlenirken nasıl yöntemler izleniyor?

Sisteme girilen fatura sayısı arttıkça, işleyişi detaylandırmaya başladık. İlk başta, sadece komşunuzun, yani size yakın noktada konumlu ihtiyaç sahiplerinin faturalarını görüntüleyebiliyordunuz. Sonradan, aciliyet filtresini, fatura türü filtresini ve henüz ödenmemiş, son ödeme tarihi geçmiş faturaları sıralamaya yarayan filtreyi ekledik. Böylece destek vermek isteyen kişi, lokasyon bazlı arama yapabiliyor; fatura türüne, tarihe ve aciliyet durumuna göre veri tabanını süzebiliyor.

Geleceğe yönelik ne gibi hedefler belirlediniz?

Bu girişimi farklı kampanyalarla zenginleştirip sürdürmek istiyoruz. Pandemi süreci gösteriyor ki ilerleyen aylarda global nitelik kazanan krizin etkisini çok daha derinden hissedeceğiz. Her ne kadar son günlerde hayatı normale döndürmeye meyletmış olsak da herkes öncelikle hayatta kalmaya, sağlığını korumaya gayret ediyor ve edecek. Geçim kaygısı bazı kesimlerin öncelik sıralamasında ikinci geliyor ancak salgından geriye kalacak ekonomik enkazı hep birlikte kaldırmaya mecburuz. Nihai amacımız ve dileğimiz, bu gibi platformlara ihtiyaç duyulmayan, dayanışmanın ve fırsat eşitliğinin esas alındığı bir dünya düzeninde yaşamaksa ihtiyaçlar devam ettiği sürece, meselelerin halli için işin bir ucundan tutmaya gayret edeceğiz.

Şimdiye dek İdea Universal, Marks & Spencer gibi kurumlarla iş birliği yaptık. On binin üzerinde evde doğrudan mutluluk ve umut kaynağı olduk. Dolaylı yoldan yüz binlerce kişiye eriştik. Birçok kurum ve kuruluş, benzer projeleri hayata geçirmek için ilham verdik. İlerleyen dönemlerde Bi'Komşu hareketini çeşitli kampanyalarla zenginleştirmeyi, farklı kullanıcı gruplarına ulaşmayı ve yeni içerikler üretmeyi hedefliyoruz. Güzel gelişmelere tanık olmak, çabamıza katkı sunmak için bizi izlemeye devam edin. ✚

bikomsu.com

İzmir Dayanışma Gönüllüleri: “Dayanışma Yaşatır”

SÖYLEŞİ HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR İZMİR DAYANIŞMA GÖNÜLLÜLERİ ARŞİVİ

Salgınla beraber örgütlenmelerini tazeleyen, iş birliği ağlarını güçlendiren ve geliştirdikleri modellerle bu kültürün yayılmasına, sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağlayan İzmir Dayanışma Gönüllüleri İnisiyatifi'nden Nihat Topalakçı ile görüştük.

İzmir Dayanışma Gönüllüleri'ni bir araya getirme fikri nasıl ortaya çıktı?

Oluşumunun geçmişi, 1999 Gölcük Depremi'ne uzanıyor. Türkiye'yi sarsan o büyük yıkım haberi geldiğinde, ülkenin dört bir yanındaki duyarlı insanlar bir şeyler yapabilmek için harekete geçti. İzmir'den de önemli bir dayanışma refleksi yükseldi. Refleksi diyorum çünkü bu dayanışma, depremin sonucu olarak ortaya çıkan zor şartlara, çaresizliğe, devletin yetemediği yere karşı el uzatma çabasıydı; vicdani bir hareketti. Dayanışma Gönüllüleri hareketinin temeli böylece atıldı. İzmir'den harekete geçenler, aylar boyunca bölgede kalıp yardım faaliyetlerinde bulundu. Çadır kentler kuruldu; büyük bir dayanışmayla temin edilen yardım, sağlık ve hijyen malzemeleri ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldı. İnsanların hayata tutunabilmesi ve yaraların sarılabilmesi için herkes elinden geleni yaptı. Sonra hayat, bir şekilde normale döndü.

Pandemiye dair haberler yayılmaya, tartışılmaya başladığında aynı duyarlılık kendini gösterdi. Kendimize ve çevremize “*neler olabilir, biz neler yapabiliriz*” diye sormaya başladık çünkü siyasi yönetimin krizi aşmaya gücünün olmadığını, giderek derinleşen bir ekonomik krizin salgının yol açacağı sağlık krizine eşlik edeceğini öngördük. Salgının etkilerinin uzun süreli ve yıkıcı olabileceği düşüncesi, dayanışmayı yeniden ateşledi. Bir tartışma metni oluşturup, duyarlı insanların katılımına ve imzasına açtık. Bu metinde, süregelen kriz ortamının derinleştireceği olumsuz etkileri ancak toplumsal dayanışmayla aşabileceğimize, farklı düzlemlerde kurulan yerel dayanışma oluşumlarının birbirini güçlendirecek bir ağ etrafında birleşmesinin ivediliğine, yerel yönetimlerin bu ağın en kritik parçalarından biri olduğuna, gönüllü dayanışma hareketleriyle yerel yönetimler arasında mutlaka eş güdüm yaratılması

gereğine dikkat çekti. İzmir Dayanışma Gönüllüleri inisiyatifi böylece ortaya çıktı.

Sonrasında, “İzmir’e ve Yerel Yönetimlere Çağrımızdır” başlıklı bildiriyle duyarlı bireyleri dayanışmaya çağırdık. Çağrımıza ilk olumlu yanıt, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nden geldi. Demokratik ve katılımcı bir anlayış örneği sergileyen Başkan Tunç Soyer, kriz masasının oluşturulmasına öncülük ettikten sonra kentte örgütlenmiş tüm dayanışma unsurlarını bu masaya katılmaya çağırdı. Mart ayından bu yana, yerelden doğan ve farklı alanlarda çalışan diğer dayanışma oluşumlarıyla birlikte yan yana durmaya devam ediyoruz. Böylece, krizin yıkıcı etkisi altındaki insanlara biraz olsun destek sağlamaya çalışıyoruz.

Dayanışma ruhunu siz nasıl tarif ediyorsunuz? Örgütlenme modeliniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

“Virüs bulaşıcıysa dayanışma da bulaşıcıdır. Dayanışma zor günlerin ilacı, çaresiz durumlar için çare arayışdır” diyerek yola çıktık. Dayanışma örgütlenmeleri, yaşamsal bir tepkinin sonucudur. Üstelik sadece insanlara özgü değildir. Bu nedenle zor zamanlarda ortaya çıkarılır ve umalım ki var olmaya devam eder.

Farklı düzlemlerde ortaya çıkan farklı türden dayanışma örgütlerinin sinerjik bir ilişki içinde bulunması gerektiğine inanıyoruz. Bugüne dek karşı karşıya kaldığımız durumlar ve yaşadığımız pratikler, bize bunun böyle ilerlemesi gerektiğini

“Virüs bulaşıcıysa dayanışma da bulaşıcıdır. Dayanışma zor günlerin ilacı, çaresiz durumlar için çare arayışdır” diyerek yola çıktık.

gösteriyor. Salgının başlangıcından bu yana geçen süre içerisinde, dayanışmanın bir tarafında mahalle meclislerinin, diğer tarafında Büyükşehir Belediyesi’nin bulunduğunu, kimi yerlerde bireysel kahramanların veya birkaç kişiden oluşan küçük girişimlerin ortaya çıktığını, diğer yanda kadın hareketinin son derece etkin biçimde inisiyatif aldığını gördük. Örneğin, Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu ile verimli bir iş birliği sürdürürken diğer yandan Çamkule Mahalle Meclisi ile sıkı bir dayanışma içerisine girdik. Bisikletçilerden oluşan Bisi-Destek ekibiyle ihtiyaç sahiplerinin pazar alışverişini yaptık; İzmir Büyükşehir Belediyesi ile koordineli biçimde çalışarak binlerce insanın gıda, sağlık ve hijyen paketine ulaşmasına aracılık ettik. Bazen de tek başına yardım örgütü gibi çalışan insanlara destek olduk. İz Gazete ile birlikte, 2 Mayıs tarihinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin “Halkın Bakkalı” projesi kapsamında büyük bir gıda kampanyası başlattık. Kampanyanın sonucunda yaklaşık yirmi beş bin paket dağıtıldı. Rum Ortodoks cemaati adına, İzmir Metropoliti Bartholomeos Samaras da yüz elli kişilik iftar paketiyle bize destek oldu. Salgının sıkıntılı günlerinde topluma moral verebileceğini

düşüncesiyle, sosyal medya kanallarımızdan canlı konserler yayınladık.

Şunu söyleyebiliriz ki dayanışma çok değişik örgütlenme şekilleri altında yaşıyor. Biz de örgütlenme biçimlerindeki zenginliğe uyum sağlayacak, esnek bir yapıyı savunuyoruz. Bütün dayanışma oluşumlarıyla yan yana ve omuz omuza durmak istiyoruz. Önceliğimizin dayanışmaya çağrı çıkarmak ve bu ruhu ateşlemek olduğunu unutmuyoruz çünkü toplum, gerekli ve mümkün gördüğü hallerde kendi ağlarını örüyor.

Gözlemlerinize ve sahadaki tecrübenize göre, pandemiden en yoğun etkilenen kesimler hangileri oldu? Salgında geldiğimiz noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ortaya ilk çıktığında genel beklenti, salgının yaz aylarıyla birlikte sönümlenme trendine gireceği ve bu olağanüstü dönemin en fazla beş ay sonra sona ereceğiydi. Bunun doğru olmadığını birebir tecrübe ediyoruz. Sonbaharla birlikte kimi ülkeler ikinci, kimi ülkeler üçüncü dalgayı yaşıyor. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, 2021 yılı da salgının etkisi altında geçecek. Çeşitli ülkelerden bilim insanlarının onca çabasına rağmen, etkili olacak, yaygın uygulanabilecek, kolayca erişilebilecek bir aşıya ulaşamadık. Öte yandan, salgın dünyada çok derin değişimleri tetikledi veya hızlandırdı. Örneğin, küresel işsizler ordusuna yaklaşık iki yüz milyon kişi eklendi. 2021 süresince bu rakamın artması

bekleniyor. İşin kötü tarafı, bu insanların önemli bir kısmı bir daha işlerine geri dönemeyecek veya iş bulamayacak. Zira, iş yapma biçimleri, mekânların kullanımına ait alışkanlıklar ve çalışma modelleri süratle değişiyor.

Çoğu ülke, ekonomik sebepleri öne sürerek salgınla mücadeleyi göz ardı etme yoluna girdi. Türkiye'yi de salgının kötü yönetildiği ülkeler arasında sayabiliriz. Siyasal iktidarın Sağlık Bakanlığı eliyle sürdürdüğü şeffaflıktan uzak, gerçekçi olmayan rakamlara dayalı politika, başlarda salgını yayılma aşamasında engellemekten sağlı sistemini içinde durdurmaya dayanıyordu. Bu yanlış politikanın bedelini sayısını tam olarak bilemediğimiz binlerce yurttaş ve sağlık çalışanını kaybederek ödemeye devam ediyoruz. Öte yandan, salgının etkilerinin nasıl da sınıfsal karakterli olduğunu bu süreçte apaçık biçimde gördük. Kaybedilen hayatlar, büyük ölçüde çalışan sınıflara, emekçi insanlara, yoksullara ve bakıma muhtaç bırakılanlara ait. İnsanlar işsiz kalıp derin yoksulluğa sürüklenmekle yaşamlarını kaybetmek arasında ikileme zorlanıyor. Gerçekler ortada duruyor; uzmanlara göre, salgının başlangıcından bu yana Türkiye'deki işsiz sayısı 12 milyona ulaşmış durumda. Geniş anlamda işsizlik rakamları içinse 18 milyondan söz ediliyor. TÜİK Nisan 2020 verilerine göre, Türkiye'de çalışabilir nüfus yaklaşık 62 milyon; çalışan nüfus 25,6 milyon... Yani, çalışabilir nüfusunun ancak % 41'ine

iş bulabilen bir ülkeden bahsediyoruz. Kısa çalışma ödeneği ile ücret desteği alanları da çalışan rakamlarından düşerseniz, çalışabilir her 100 kişiden ancak 35'inin işinde olduğunu görürsünüz. Üstelik salgının etkisi bu rakamlara tam anlamıyla yansımada. Bu gerçekler ışığında, Türkiye'nin benzeri görülmemiş bir işsizlik ve yoksullaşma sürecine doğru gittiği açıktır. Bu vahim tablo, dayanışma örgütlerine ihtiyacın artarak devam edeceğini göstermektedir.

Yaptığınız çağrılara ne gibi yanıtlar aldınız ve kat ettiğiniz yol hakkında ne düşünüyorsunuz?

Dayanışma çağrımızı yayınladığımızda, yoğun ilgi gördük ve destek bulduk. Sosyal medya hesaplarımızı ve web sayfamızı devreye aldıktan sonra, kısa sürede yüzlerce İzmirli çağrı metnimize katıldı. İnsanların sokağa çıkamadığı, evine kapandığı günlerde dijital iletişime ağırlık vermek çok işe yaradı. Desteğe ihtiyaç duyanlara ve destek vermek isteyenlere hızlıca gıda ulaştırabildik. Halihazırda kötü koşullarda yaşayan sığınmacılara da destek sağlamak için çaba gösterdik. Altını çizmek gerekir ki yerelden dayanışma örgütlemekte tecrübeli yapıların bulunduğu yerlerde daha hızlı yol aldık.

Krizin etkisini en ağır yaşayan kesimlere gelince, kadınların ve çocukların çok derinden etkilendiğini söyleyebilirim. Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu ile yaptığımız iş birliğini bu yüzden çok önemsiyorum. Arkadaşlarımız, mahalleli kadınlarla sıcak ve kalıcı ilişkiler kurdu. Başarılarımızı böylece özetleyebilirim fakat yolun çok başındayız. Yoksulluk o kadar yaygın ve derin ki devletin topluma sadaka dağıtma anlayışını aşacak, daha etkin ve yaygın çalışacak, ihtiyaç alanlarına göre yaratıcı çözümler üretecek nice dayanışma deneyimine ihtiyaç var.

İzmir Dayanışma Gönüllüleri olarak pandeminin geldiği süreç ve sonrası için neler planlıyorsunuz?

Maalesef krizden yakın bir zamanda çıkış görünmüyor. Bilim kurulu işlevini kaybetmiş durumdayken gerçek vaka sayısının, açıklanandan en az on kat fazla olduğu da nihayet açığa çıktı. Nihayet diyorum, çünkü Sağlık Bakanlığı verilerine inanan kalmamıştı. Sonunda, bakanlık da verilerin gerçekçi olmadığını dolaylı yollardan teyit etmiş oldu. Bu olumsuz tablo dayanışmaya olan ihtiyacın artarak devam edeceğini gösteriyor. Biz de buna göre davranmalıyız. Dayanışma örgütlenmesini geliştirecek yeni adımlar atmak

istiyoruz. Bu doğrultuda, çok sayıda dayanışma gönüllüsünün fikrinden, enerjisinden, imkânından yararlanabilmek adına bir "Dayanışma Meclisi" oluşturmayı hedefliyoruz. Her kesimden geniş katılımlı bu meclisin çalışmalarımıza güç katacağını düşünüyoruz. Pandemi nedeniyle meclis tarzı çalışmalarda sıkıntı olacağı açık ama bunu da aşmanın yolunu bulacağız.

Dayanışma tek merkezden, tekil bir kurum üzerinden veya birkaç kurumla yürütülebilecek bir şey değil. Ancak duyarlı insanların öncülüğünde, "ben ne yapabilirim" sorusuyla oluşabilecek bir hareket. Dolayısıyla dayanışmayı kuracak olan biziz, hepimiz. Peki, bu nasıl olabilir? Hemen şimdi, en yakınınızdan başlayarak dayanışmayı başlatıp, geliştirebilirsiniz. Kimseden görüş, onay almaya ihtiyacınız yok. Sizin de yakınınızda desteğe ihtiyacı olan bir aile, kadın veya çocuk mutlaka vardır. Onlara ulaşın, ihtiyaçlarını belirleyin. Yanınıza sizin gibi düşünen yakınlarınızı, dostlarınızı alın; olanaklarınızı, yeteneklerinizi birleştirin ve iş bölümü yapın. Desteğinizi düzenli ve uzun süreli planlayın. Bu desteği yol yordam göstermekten tutun da aynı veya maddi destek sağlamaya kadar çeşitlendirebilirsiniz. Yeter sayıda dostu bir araya getirebilirseniz, toplumdaki yaralı bir noktaya ilaç olursunuz. İşte şimdi "*dayanışma sizsiniz*". Biz buna, şimdilik "*Tanış Dayanışması*" diyoruz. Bazen üç, bazen beş, bazen de sekiz kişinin bir araya gelip oluşturduğu, doğrudan sorun çözmeye odaklı, yerel ve gerçek dayanışma birimleri bunlar... Binlerce tanış dayanışması birimi oluştuğunda toplumda ortaya çıkacak gücü düşünün. Kurumlar çoğu durumda bir defalık destek veriyor ama cana dokunan, etkili yapılar olarak tanış dayanışması birimlerinin büyük fark yaratacağını biliyoruz.

Bu bakış açısından hareketle tek kişilik dayanışma gönüllülerinin, tanış dayanışma birimlerinin, sanatçıların, sivil toplum örgütlerinin ve belediyelerin birlikte inisiyatif alması gerekiyor. Bu krizden çıkabilmek için hepimizin yapabileceği bir şeyler var. Yeter ki yan yana olalım, dayanışmayı yükseltelim. ✚

izmirdayanismagonulluleri@gmail.com

izmirdayanismagonulluleri.com

Kadınlar Birlikte Güçlü / İzmir

SÖYLEŞİ HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR KGB ARŞİVİ

Kadınlar Birlikte Güçlü İzmir ekibinden Ebru Dinçel ile örgütlenme modelleri, hedefleri ve pandemi dönemindeki çalışmaları hakkında görüştük.

Örgütlenme modeliniz ve çalışma alanlarınız hakkında bilgi alabilir miyiz?

2018 yılının sonlarına doğru bir araya geldiğimizde, kadına yönelik şiddetin ve katliamların, çocuk istismarının, LGBTİ+ bireylere dönük nefret söylemi ve nefret cinayetlerinin, homofobik ve transfobik yaklaşımların hız kesmemiş olmasından yola çıkarak, gidişatı ancak birleşik kadın mücadelesinin önleyebileceğinde karar kıldık. Güçlü bir kadın örgütlülüğü kurmak hedefiyle çıktığımız bu yolda, 164 kadın ve LGBTİ+ örgütü, “Kadınlar Birlikte Güçlü” sloganıyla ortak çağrıya çıktı. Hazırlanan metin kamuoyuyla paylaşıldı ve 6 - 7 Ocak 2019 tarihlerinde, İstanbul’da “Büyük Kadın Buluşması” gerçekleştirildi. Bu buluşmada kadınlar, ortak deneyimleri ifade etti; farklılıklara rağmen nasıl birleştiğini

paylaştı. Çeşitli şehir ve örgütlerden gelen kadınlar, yaptıkları tartışmalar sonucunda haklarından ve kazanımlarından asla vazgeçmeyeceğini güçlü biçimde vurguladı.

Buluşma öncesinde İzmir’de toplanmıştık; buluşma sonrasında, hayatlarımızı ve haklarımızı korumak için bir araya gelmeyi sürdürdük. Yukarıda sıraladığım alanlarda, demokratik bir yaşamın tesis edilmesi için mücadele etmeye devam ediyoruz. Sıklıkla sokak eylemleri yapıyoruz. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü, en geniş kitleliliğe ulaştığımız tarihler olarak öne çıkıyor. Ayrıca paneller, forumlar ve tiyatro performansları organize ediyoruz.

Salgın döneminde kadınlar ne tür sorunlar yaşadı? Pandemiden etkilenen diğer kesimlerle dayanışmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?

Kadın hareketi olarak her zaman yaptığımız tespit, geçerliliğini koruyor: Doğal afetlerden, savaş, zorunlu göç gibi toplumsal felaketlerden en çok kadınlar ve çocuklar etkileniyor. Salgın, bilhassa temizliğe giden ev işçisi kadınları, kapatılan lokantalarda, kafelerde, restoranlarda sosyal güvencesiz çalışan gündelikçileri vurdu. Bu kesim zaten yoksuldu, iyice yoksullaştı. Fabrikalarda, atölyelerde çalışmak zorunda kalanlar, “evde kal!” çağrısının yapıldığı dönemde hastalıktan korunmada ve salgınla mücadelede yalnız bırakıldı. Eşleri, babaları, sevgilileri işe gidemeyen yoksul kadınlar için geçim derdi, katlanılmaz bir hal aldı. Bu yüzden, kendi ihtiyaçlarından feragat eden ilk kesim, yine kadınlar oldu. Okulların

kapatılmasıyla birlikte, evde kalan çocukların bakımını ve eğitimi üstlenmek zorunda kaldılar. Hasta, engelli ve yaşlı bakımına ayrılan zamanda yaşanan artış da cabası. Kapanmanın sonucunda ev içinde artan yemek pişirme ve hijyen sağlama telaşı, görünmeyen emek yükünü ağırlaştırdı. Üstüne üstlük, bunların hepsiyle aynı anda baş etmeye çalışan kadınlara yönelik şiddet vakalarının daha da arttığını gözlemledik, maalesef! Kadın cinayetlerinde yaşanan artış, keza... Koruma tedbirlerinin yeterince uygulanmaması, sığınma evlerinin nitelik ve nicelik olarak yetersiz kalması, işini kaybeden kadınların ekonomik zorluklar nedeniyle evde mahsur bırakılması, durumun vahametini iyice artırdı.

Gelişmelerin sonuçlarını öngören ve yakından takip eden bir inisiyatif olarak, zorlukların ancak dayanışmayla aşılabacağına olan inancımızdan yola çıkarak, salgın başladığında harekete geçen İzmir Dayanışma Gönüllüleri'ne katılmaya karar verdik. İlk olarak, Harmandalı'nda faaliyet gösteren Yeni Hayat Kooperatifi ile temasa geçtik ve "Kadın Hijyen Paketi" kampanyasını başlattık. Ped, diş fırçası, diş macunu, el kremi, sabun, kolonya, şampuan ve maske içeren çok sayıda paketi, bilgilendirme broşürleriyle birlikte ihtiyaç sahiplerine ulaştırdık. Bu broşürün ilk sayfasında zor günleri dayanışmayla aşabileceğimize vurgu yaparken, ikinci sayfada şiddete uğrayan kadınların, çocuğu istismara uğrayan annelerin başvurabileceği telefon numaralarına yer verdik.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Dayanışma Gönülleri vasıtasıyla çalışmalarımızdan haberdar olan Tunç Soyer'in talimatıyla üç yüz paket satın aldı. Böylece paketler, Halkın Bakkalı üzerinden ulaşılabilir hale geldi. Türkiye'de bir ilktir! Tunç Soyer ve ekibine bu vesileyle bir kez daha teşekkür etmiş olalım.

Belediyenin desteği ve öz gücümüzle temin ettiğimiz paketleri, Bayraklı'nın Gümüşpala, Nafiz Gürman, Onur, Yamanlar; Çiğli'nin Güzeltepe ve Harmandalı, Menemen'in Asarlık mahallelerine ilettik. Kadınlarla yerinde buluştuk; birbirimize dokunduk, sohbet ettik, ikram edilen kahveleri kapı önlerinde keyifle içtik. Mutluluğu paylaştıkça güçlendik. Ayrıca, Konak Mülteci Derneği'nin yürüttüğü çalışma kapsamında, sığınmacı kadınlara paket ulaştırdık. Kadınlar arasında en zor şartlar altında yaşayan bu kesimin sorunlarına yakından bakma şansına eriştik. Gördük ki sığınmacı kadınlarla daha fazla dayanışmak gerekiyor.

Salgın sürecinde işini, iş yerini kaybeden, salgına karşı yeterli önlem alamayanların yanında duran nice dayanışma ağı ortaya çıktı. İzmir ölçeğinde bu ağların çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bildiğimiz ve takip edebildiğimiz ağların var gücüyle gayret ettiğinin farkındayız. Ancak henüz birbirimizi gereğince tanımıyoruz. Yoğunluktan kaynaklanan bir iletişim - koordinasyon eksikliği olduğunu yadsıyamayız. Ayrıca, ortak davranabileceğimiz bir platform henüz yok. Mevcut durum gücümüzü ve deneyim paylaşımını artıracak pratiklerin ortaya çıkışına engel teşkil etse de günün sonunda bir araya geleceğimize inanıyoruz.

Pandemi sonrası için planlarınız var mı?

Hepimizin bildiği gibi, salgın tüm toplumu etkilemeye devam ediyor. Yoksullar için süreç, gittikçe ağırlaşıyor. Bizler, yoksul mahallelerdeki kadınlara ulaşmaya öncelik vereceğiz. Sadece paket dağıtımı yapmakla yetinmeyip, farkındalık yaratmaya, dayanışma duygusunu pekiştirmeye, şiddete uğrayan kadınlara sahip çıkmaya devam edeceğiz. Bu doğrultuda, tespit ettiğimiz ihtiyaç sahiplerine psikolog, avukat, sağlıkçı desteği vereceğiz; drama atölyesi benzeri sanatsal faaliyetler üzerinden, kadın buluşmaları organize edeceğiz. Bir de bu zamana kadar dokunma fırsatı bulamadığımız tarım işçisi kadınlarla en kısa zamanda buluşmayı hedefliyoruz. Bizimle birlikte ileriye yürümek isteyen her kadın, gücümüze güç katacak.

Pandemi sürüyorsa, dayanışma da sürüyor!

Kadınlar birlikte güçlü! ✚

@KBGizmir

Hacer Foggo: “Salgın dayanışmanın önemini bir kez daha, en güçlü biçimde ortaya koydu”

SÖYLEŞİ HALE ERYILMAZ – MEHMET ALİ ÇAKIR FOTOĞRAFLAR HACER FOGGO ARŞİVİ

Aralık 2019'da örgütlenen bir grup gönüllünün kurduğu Derin Yoksulluk Dayanışma Ağı, yoksulluğu gelir düzeyine ve göstergelere indirgemekten çok, sosyal dışlanma ve eşitsizlik durumu olarak ele alıyor. Pandemi öncesinde ve sonrasında yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi almak üzere, Hacer Foggo ile görüştük.

Romanların maruz kaldığı eğitime erişim, istihdam, barınma, ayrımcılık sorunlarıyla uzun yıllardır mücadele ediyorsunuz. Biraz kendinizden ve çalışma geçmişinizden bahsedermisiniz?

2006 yılında, İstanbul'un en eski yerleşimlerinden biri olan Sulukule'de “Kentsel Yenileme Projesi” başladığında, yerinden edilen Romanlarla ilgili hak temelli çalışmalar yapmaya başladım. Bir yandan da aktivist olarak, maruz kaldıkları koşullar hakkında kamuoyunda farkındalık yaratmaya giriştim. Gönüllü avukatları, evleri yıkılmış, adalet arama haklarından mahrum bırakılmış Romanlar adına dava açmaya sevk eden kişilerden biriyim. Bu kapsamda, Sulukule Platformu'nun kurulmasına

öncülük ettim. Ardından, süregiden çalışmaları uluslararası boyuta taşıdım. 2007 yılında Avrupa Parlamentosu'nun daveti üzerine, Brüksel'de “İstanbul ve Kentsel Yenileme projeleri: Sulukule Bölgesi Örneği” başlıklı bir konuşma yaptım. Böylelikle, Sulukule Platformu ile birlikte yaptığımız çalışmaları uluslararası Roman hakları örgütlerinin gündemine taşıdım ve bu konuşmanın yarattığı yankı sayesinde Sulukule, UNESCO'nun 2009 Türkiye raporuna dâhil oldu. Sulukule direnişimiz, birçok kentsel dönüşüm mücadelesine örnektir. Orada karşılaştığım yoksulluk, bu zamana kadar derin yoklukla mücadele etme nedenlerimden biridir. On beş yıldır derin yokluğu, kent yoksulluğunu ortadan kaldırmak adına mücadele veriyorum.

Derin yoksulluk kavramından ne anlıyoruz?

Kısaca tanımlayacak olursak, düzenli gelire sahip olamadığı için yoksulluk sınırının altında yaşayan, genellikle günlük kazanan, barınma, yiyecek, temiz su, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçları karşılayamayan bireylerle ailelerin içinde bulunduğu, kronik dip yokluk durumu diyebiliriz.

Pandemiyle birlikte bu durum iyice belirginleşti ve aileler, en temel ihtiyaç olan gıdaya dahi erişemez hale geldi. Biz de görünen aciliyetten yola çıkarak, 18 Mart 2020'de “Derin Yoksulluk Ağı” kampanyasını başlattık.

Salgın sürecinde işini kaybeden, kendi işini sürdüremez duruma gelen kesimleri destekleyen,

yoksunluğa yönelik farkındalığı artırmaya çalışan ve salgına karşı yeterli önlem alamayanların yanında durmaya çalışan çeşitli dayanışma ağlarının ortaya çıktığını gözlemledik. Bu dayanışma ağlarını siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Başlattığımız kampanya, diğer yardım ve dayanışma ağlarına da örnek oldu. Bu ağlar, pandemi süresince yoksul ailelere *“buradayız, yanınızdayız ve yalnız değilsiniz”* umudunu verdi. Bence dayanışmanın en önemli özelliği, hak temelli bir bakışa dayanmasıdır; biz de ağı bu bakışla örgütledik. Yoksulluğun yarattığı güçsüzlüğe, dayattığı gelecek kaygısına ve öfkeye karşı, *“buradayız”* dedik. Konuya sadece hayırseverlik veya sosyal yardım boyutundan bakmaya karşıyız çünkü temel amaç, kalıcı eşitsizliğe karşı durmak, bu alanda toplumsal bilinç yaratmak ve nihayetinde sorunu ortadan kaldırmak. Dolayısıyla, ağların dayanışmayı bu yaklaşımla örgütlemesi son derece önemli...

Yoğunluklu olarak sokakla, kalabalıklarla iç içe olmayı gerektiren günlük işlerde çalışan Romanlar pandemi sürecinden nasıl etkilendi?

Pandemi döneminde sadece Romanlarla dayanışmadık; yakından tanıdığımız veya bize ulaşan her kesime yardım ulaştırmaya çalıştık. Sokakta çalışan, güvencesi bulunmayan, ücretsiz izne çıkartılan ailelere öncelik tanıdık. Tabii ki Romanlar, bu kesimler arasında yoksulluğu en derin biçimde yaşayan topluluklardan biriydi. Pandemi öncesinde de kronik yoksulluktan muzdariplerdi ama hiç değilse günlük kazançları vardı. Pandeminin getirdiği uzun süreli kapanma ve bu kapanmayı takip eden ekonomik çöküntü, Roman toplumunun gelir kaynaklarını tamamen ortadan kaldırdı. Böylece, en temel ihtiyaçlarına ulaşamaz hale geldiler. Uzun süredir bu alanda çalışıyorum; böylesine korkunç bir sürece daha önce hiç tanıklık etmedim. *“Evde kal”* çağrısı yapıldığında, bizlerin evde kalmasıyla Romanların evde kalması arasında büyük fark oluştu. Onların buzluğu veya dolabı önceden stoklanmış yiyeceklerle dolu değildi. *“Sosyal mesafenin koru”* denildiğinde, bir odalı evlerde yaşamaya devam ettiler. Kadınların ve çocukların durumu iyice kötüydü. Bırakın internetle uzaktan eğitime ulaşmayı, çocuklar gıdaya ulaşamadı. Uzaktan eğitim meselesi zaten baştan sona felaket; bırakın interneti, bazı evlerde çocukların dersi izleyebilmesini sağlayacak televizyon bile yok. Özellikle çocuklarını yalnız büyüten anneler perişan oldu; hele bebekleri varsa tablonun ağırlığı ikiye, üçe katlandı. Bu nedenle önümüzdeki süreçte,

yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, dayanışma ağlarının kadın ve çocukların durumunu çok yakından takip etmesi gerekiyor.

Sanal mecralarda başlattığınız kampanyayı nasıl örgütlediniz? Kampanya toplum nezdinde nasıl karşılık buldu ve ihtiyaçlar ne oranda karşılanabildi?

Aslında epeydir birlikte davranan bir grubuz. Böyle bir ağa öncülük etme fikri, sürecin hemen başında ortaya çıktı ve vakit kaybetmeden, ihtiyaçlı ailelere internet üzerinden nasıl destek olabileceğimize dair çalışmaya başladık. 18 Mart itibarıyla #EvdeDeğiştir sloganı üzerinden kampanyanın duyurumuna çıkarak, bağışçıların tanıdığımız, bildiğimiz ailelere yönlendirilmek üzere çevrimiçinden alışveriş yapmasını sağladık. Böylelikle, Nişantaşı'nda oturan bir tanıdığımız, Ümraniye'deki ihtiyaç sahibi kâğıt toplayıcısı aileye doğrudan gıda yardımı yapmış oldu. Nokta atışı ihtiyaçları doğrudan dile getirdiğimiz de oluyor; örneğin *“bebeği için acilen mamaya, beze ihtiyacı var”* diyoruz. Böylece bugüne kadar yaklaşık iki bin aileye destek sağladık. Eşleşen aileler birbirlerini tanımıyor; sadece birbirlerine, *“bu dönemi dayanışmayla atlatacağız”* diyor.

Kampanyanın kapsamını genişletmeyi düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız, bununla ilgili ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Ağa üye genç arkadaşlarımızla birlikte, içinden geçtiğimiz döneme dair bir değerlendirme raporu hazırlıyoruz. Raporun ortaya koyduğu sonuçlara göre çalışma takvimimizi güncelleyeceğiz. Ayrıca, bu raporu alanda çalışan dayanışma ağlarına, sivil toplum örgütlerine ve yerel yönetimlere ulaştıracacağız.

İzmir'de yerleşik Romanlarla ilgili çalışma yürütüyor musunuz?

Aslında genellikle İstanbul odaklı çalışıyoruz fakat pandemi döneminde İzmirli ailelerden de talep almaya başladık. Kentte tanıdığımız arkadaşlarımız aracılığıyla bu ailelere gıda erişimi sağladık.

Okuyuculara nasıl bir dayanışma çağrısında bulunmak istersiniz?

Söyleyeceğim şey şu: Derin yoksulluk yaşayan aileler çocuklarına miras olarak yokluk bırakıyor. Güzel bir geleceğe hep birlikte varabilmek için, herkesi derin yoksullukla mücadele etmeye ve dayanışmaya çağırıyorum. ✚

@hacerfoggo

İzmir Dayanışma Akademisi (İDA)

SÖYLEŞİ HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR İDA ARŞİVİ

İzmir Dayanışma Akademisi'nin dernekleşme süreci ve yürüttüğü çalışmalar hakkında Doğan Emrah Zıraman'dan bilgi aldık.

Öncelikle sizi tanımak isteriz.

Barış imzacısıyım. Bildiriye imza attığımda sosyoloji alanında doktora yapıyordum; yargılanma sürecim devam ederken doktoramı tamamladım. Halen, İDA'dan yola çıkarak kurduğumuz İzmir Dayanışma ve Bilimsel Araştırma Derneği'nin başkanlığını yürütüyorum.

Akademiyi oluşturan platformun hangi koşullarda kurulduğundan ve örgütlenme hikâyesinden bahseder misiniz?

Platform, 2016 yılında bildiriye İzmir'den imzalamış Barış Akademisyenleri tarafından, üniversitelerinden ihraç edilmiş akademisyenlere kürsü görevi görmesi amacıyla kuruldu ancak kısa süre sonra, içerisinde yer alan Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve İYTE'den akademisyenlerin de ihraç edilmesiyle ortak bir zemine dönüştü. Yaklaşık iki yıl boyunca ayda bir düzenlenen İDA Buluşmaları'nın sönümlendiğini fark edince, oluşan ataleti hangi yol ve yöntemlerle aşabileceğimize cevap

aramaya başladık. Yaptığımız tartışmaların sonunda, tüzel kişiliğe bürünme kararı aldık. 2018 yılı sonunda başladığımız dernekleşme süreci, 2019 yılının eylül ayında İzmir Dayanışma ve Bilimsel Araştırma Derneği'nin kurulmasıyla sonuçlandı.

İDA'nın yaptığı çalışmaların sadece Barış Akademisyenleri'ne yönelik olmadığını görüyoruz. Bugüne dek yaşadığınız süreçten bahseder misiniz?

İDA'nın temel felsefesi, bilginin akademik dünyayla sınırlı olmaktan çok kamuya ait olduğu düşüncesine dayanıyor. Her ne kadar başlarda, ihraç edilen akademisyenlere kürsü görevi görmüşse de faaliyetlerini herkesin katılımına açık biçimde yürütüyor.

Akademik üç temel faaliyeti vardır: Öğretim, araştırma ve yayın. İDA'nın en çabuk organize olabildiği alan öğretim oldu. Araştırma ve yayın farklı organizasyonlar gerektirdiğinden, bu iki alanda henüz istediğimiz noktaya gelemedik. Buna karşın, bünyemizde ders veren, söyleşiye konuk olan, kendisini İDA içinde gören her akademisyen, katıldığı toplantılarda bizi temsil etmeye çalıştı. Biz de kendimizi akademiyle sınırlamadan, temas edebildiğimiz her yerde var olmaya çalıştık. Diğer dayanışma akademileri ve Barış Akademisyenleri gibi, devlet politikalarına itiraz hakkını kullanan bireylerden oluşuyoruz. Barış İmzacıları, önce hukuksuz soruşturmayla karşı mücadele etti. Bu mücadelenin sürdüğü

dönemde 15 Temmuz'un gerçekleşmesiyle işlerinden atıldılar ve hemen hemen aynı dönemde, haklarında açılan davalara maruz kaldılar. Dolayısıyla 15 Temmuz sonrasında ilk mücadele alanı hukuk oldu. Barış İmzacısı olup mahkeme karşısına çıkan her akademisyen hem imzasının arkasında durdu hem yargılanmalarının neden mevcut hukuka aykırı olduğunu gösterdi. Ancak tüm bunlara rağmen, peş peşe kararlarla ceza aldılar. Hâтта, Füsün Üstel hocamız cezaevine girdi.

2019'un Temmuz ayında Anayasa Mahkemesi'nin aldığı hak ihlali kararı sonrasında, Barış İmzacıları peş peşe beraat etmeye başladı. Ne var ki kararın üstünden bir yıl geçmesine rağmen, beraat eden akademisyenler işlerine iade edilmedi. Üstüne üstlük, işten edilmeden sonra doğan maddi manevi zararları tazmin edilmedi. Ancak KHK'larla ihraç edilen Barış İmzacıları'nın mücadelesi henüz bitmedi. Çoğu OHAL Komisyonuna başvurduğu halde, henüz haklarında olumlu ya da olumsuz bir karar çıkmadı. 26 Temmuz 2019'da Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, imza sürecinden sonra başlayan siyasi, hukuki her türlü hak kaybına karşı -bunu özellikle vurgulamak istiyorum - sadece kendisiyle kısıtlı kalmadan mücadele etti; etmeye devam ediyor.

Geçtiğimiz sene dernekleşme sürecinizi tamamladınız. Çalışmalarınızı tüzel bir kişilik altında sürdürmeye neden ihtiyaç duyduunuz? Dernek olmak size ne tür kolaylıklar sağladı?

2016 - 2018 yılları arasında akademik faaliyetlerimizde yaşanan sönümlenmeden bahsetmiştim ki bu sönümlenme, pek çok nedene dayanıyordu: KHK zulumu, işinden atılmış olmanın getirdiği zorluklar, gündelik hayatı sürdürmeye çalışırken akademik faaliyette bulunmanın getirdiği gerilim başta geliyor. Diğer yandan, aylık ders formatının miadını doldurduğunu fark ettik. Bu yüzden kurumsal bir kimlik kazanmaya karar verdik.

TEOS YAZAR EVİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

KENT SEMİNERLERİ 1

**İzmir Dayanışma Akademisi (İDA)
Ankara Dayanışma Akademisi (ADA)
Kültürhane (Mersin)**

13 OCAK Cumartesi	
13.00	Dilek Karabulut: "Kent Meki ve Kentli Mücadele" - İDA
13.30	Ayten Uysal: "Sokakta Siyaset Sanatı" - İDA
14.00-14.15	Tartışma
14.15-14.30	Ana
14.30	Melide Yaman: "Kent, Kadın, Erkek" - İDA
15.00	Metek Gövgenli: "Kentsel Katılım ve Çoğulculuk" - İDA
15.30-16.00	Tartışma ve Genel Değerlendirme

14 OCAK Pazar	
13.00	Ulukay Kayraklı: "Kentin Bir Müjdesi Olarak Tahayyül" - Kültürhane
13.30	Cemal Kaygısız: "Kent ve Yabanlaşma" - İDA
14.00-14.15	Tartışma
14.15-14.30	Ana
14.30	Nihat Köçyiğit: "Kentin Kenti Tıyınan Diler" - İDA
15.00	Eva Debuç: "Kent(ler) Nasıl Anlaşılır/Unutur?" - ADA
15.30-16.00	Tartışma ve Genel Değerlendirme

Saat 12:00 'de Sabancı Kültür Merkezi önünden araç kalkacaktır.

13-14 OCAK 2018 - 14:00 - TEOS YAZAR EVİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

Dernek olmak, her şeyden önce bize öngörülebilir, kurgulanabilir bir alan sağladı. Öncesinde pek çok kurumdan destek alıyorduk fakat tüzel kişilikten mahrum olmak, bürokratik ve hukuki zeminde engel çıkarmaya başlamıştı. Mekân desteğinden de mahrum değildik; buna karşın, günün sonunda o mekânların içerdiği programa uymak zorundaydık. Şimdi kendi mekânımızdayız.

İzmir'deki dayanışma kültürünü nasıl görüyorsunuz? Diğer sivil toplum örgütleriyle ilişkiniz var mı; kültür sanat üreticileriyle ortak çalışmalar yapıyor musunuz?

İzmir'deki dayanışma kültürünün özellikle diğer büyükşehirlere oranla daha güçlü olduğunu söyleyebiliriz ki bu tespitimiz, sadece imza sürecine ve sonrasında dayanmıyor. Eskiden beridir, bu kentin dayanışmayı gözetin ve öne çıkaran bir dokusu vardı. Ancak son yıllarda bu doku daha da sıkılaştı, belirginlik ve görünürlük kazandı. İDA bünyesinde yer alan hemen herkes, platformun oluşumundan önce sendikaların, meslek odalarının, STK'ların parçasıydı. Bu nedenle platform, kurulduğu andan itibaren sözü edilen kurumların yolunu kesiştiren bir alan görevi görmeye başladı. Örneğin hak kayıplarıyla ilgili bir etkinlik yapmak istediğimiz zaman, İzmir'deki sendikalar ve odalarla kolayca işbirliği kuruyoruz.

İzmir'de diğer alanlarda çalışan STK'larla yeni yeni ilişkilenemeye başladık. Adını bildiğimiz ya da bilmediğimiz bu yapılarla nasıl ortaklaşabileceğimize bakıyoruz ancak içinde bulunduğumuz sürecin ağırlığı ve dernekleşme sürecinin getirdiği

yoğunluk sebebiyle etkin ve verimli bir tempo tutturamadık.

Pandemi döneminde İzmir'de ve farklı şehirlerde ortaya çıkan dayanışma amaçlı örgütlenmelere şahit oluyoruz. Bu dönemi siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kapanma başlar başlamaz herkesin gözü kulağı, sürecin ana aktörü durumundaki devlet kurumlarına çevrildi. Ancak devlet kurumlarının en hafif deyimle iyi niyetten bağımsız biçimde sergilediği aksaklıkların sonucunda birey ve topluluklar, başının çaresine bakmak için kendi dayanışma ağlarını örmeye başladı. Bu ağlar zamanla kişisel ilişkilerden dışarı doğru genişlerken, yerel yönetimlere uzanan bir mevzi kazandı ve herkes, küçük büyük demeden nerede neye ihtiyaç varsa onu organize etmek için elinden geleni yapmaya girişti.

Haziran ayından itibaren koşullarının devlet eliyle gevşetildiği bir zaman dilimini yaşıyoruz fakat pandeminin yaygınlaşma riski sürüyor. Bu durumda, ortaya çıkan dayanışma ağlarının varlığı önemini koruyor. Şimdilerde olağanüstü koşullarda çoğunlukla el yordamıyla kurulan bu ağların geleceğe nasıl aktarılabilceğine kafa yoruluyor. Henüz akışkan bir sürecin içindeyiz. Görünen o ki verili durumda mevcut ağları güçlendirmekten, daha iyi organize etmekten ve genişletmekten başka çare yok. Buradan bakınca, dayanışma ağlarının mevcut durumuna yönelik, “*bu daha başlangıç*” diyebiliriz. ✚

izmirdayanismaakademisi.org
@izmir_akademi

İzmir Tarihi Liman Kentinin Dünya Mirası Yolculuğu

NURSAÇ SARGON FOTOĞRAFLAR AHMET PİRİŞTİNA KENT ARŞİVİ VE MÜZESİ

“Her an gözün görebileceğinden, kulağın duyabileceğinden fazlası vardır kentte; keşfedilmeyi bekleyen bir dekor, bir manzara vardır. Hiçbir şey kendi başına algılanmaz; her şey çevresiyle, kendisini doğuran olaylar zinciriyle, geçmiş yaşantıların anısıyla ilintili olarak algılanır.”¹

Bireysel varlığımızı sürdürdüğümüz zamanın çok ötesinde belirmiş, yüzyıllar boyunca değişime uğrasa da bugüne taşıdığı geride kalanlarıyla kentin kimliğini oluşturmuş parçalar, zamanın temsiliyetinden fazlasını barındırır. Bırakılan her izin kendi döneminde sahip olduğu mânânın özüne eklenen yeni anlamlar bugünü oluştururken, gelecekte bürüneceği form, bu süreçte şekillenir. Bellekte yer alanlar azaldıkça, aktarılacak olan, tıpkı yapılar gibi deforme olarak yok olmaya yüz tutar.

Jan Assman, hatırlama kültürü ve geçmişle ilişki konusunu odağına aldığı “Kültürel Bellek” kitabında Cicero’nun barbarlar, Romalılar ve Mısır hükümdarları hakkındaki düşüncelerine yer verir. Cicero’ya göre barbarlar zaman öldürmek için yaşarken Romalılar, planlarını sonsuza dek yaşayacakmış gibi yapar. Mısır hükümdarlarıysa yaşamlarını geleceği tasavvur etmeye çalışarak sürdürür. Assman’a göre, geçmişini korumak ancak bu şekilde mümkün olabilir. Bunu mümkün kılmanın bir yolu da geçmişte yaşananlara dair bugüne kalan kanıtlara bakmaktan geçer.² Yaşananlardan geriye kalanlar, muhafaza edildiği sürece olacakların seyrini değiştirme gücüne sahiptir. Bu durum aksi yönde ilerlerlerse, yüzyıllar boyuncailmekilmek işlenen kimliğin yitimini kaçınılmaz kılabilir.

Türklerin, Yahudilerin, Ermenilerin, Rumların ve Levantenlerin yüzyıllar boyunca bir arada yaşarken ürettiği kültürel zenginliğin en önemli unsurlarından biri, İzmir’in liman kenti olma özelliğiydi. İzmir, 19. yüzyılda Akdeniz’in başlıca ticaret merkezlerinden biri haline gelmişti ve yaşanan iktisadi gelişmelerin etkisi, kent hayatının farklı alanlarına yansımaktaydı. Bu gelişmeler yaşanırken, kaçınılmaz şekilde dünyanın önde gelen kültür sanat merkezlerinden birine dönüşen kentteki hareketlilik, konsolosluğu bulunan ülkeler

tarafından yakından takip ediliyordu.

Evrensel değerlere sahip oluşumların gelecek nesillere aktarılması konusunda UNESCO’nun 1972’de kabul ettiği kültürel ve doğal mirasların korunmasına yönelik sözleşme, bu bağlamda kritik önem taşıyor. Bir kentte, önceden yanından geçip gidilen değerlerin farkına varmak, o değerleri korumak için sebep olabiliyor. Bu gibi değerleri içeren bir bölge küresel çapta görünürlük kazandığında cazibe merkezi haline geliyor ve düzenlenecek kültür turlarıyla etkinlikler, yerel kalkınma açısından olumlu gelişmelere yol açıyor. Tüm bunlarla birlikte, Dünya Mirası Listesi’ne dâhil olan değerler ve bölgeler, UNESCO’dan

finans, teknik ve eğitim alanında destek almaya hak kazanıyor.

Kalıcı listeye girmenin ilk adımı, geçici listede yer almaktan geçiyor. Kemeraltı ve çevresini kapsayan “İzmir Tarihi Liman Şehri” başvurusu, Koramaz Vadisi (Kayseri), Zerzevan Kalesi ve Mithraeum (Diyarbakır), Karatepe Aslantaş Arkeolojik Alanı (Osmaniye) ve Bepazarı Tarihi Kenti (Ankara) ile birlikte, 2020 yılında geçici listeye girdi. Bahsi geçen bölgeye dair detaylı çalışmaya dayanan başvuru, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Valiliği, Konak Belediyesi, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Borsası, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, İMEAK Deniz Ticaret Odası, İzmir Kalkınma Ajansı, TARKEM ve Kentimiz İzmir Derneği iş birliğiyle ortaya çıktı. Valiliğin koordinasyonunda hazırlanan, Kentimiz İzmir Derneği tarafından yapılan başvurunun detaylarına UNESCO’nun web sitesinden ulaşabilirsiniz.

Kalıcı listeye girebilmek için önümüzdeki üç yıl içinde bölgede yapılacak çalışmalar büyük önem taşıyor çünkü kültürel, doğal ve karma olarak sınıflandırılan miraslar gerektiği şekilde

korunmadığında, başvuru geçici listeden çıkarılıyor. Geçmiş güncel kılarken kültürel mirasın gündelik yaşamla bağ kurmasını sağlayacak her türlü çalışma, bölgenin kalıcı listeye girmesine olanak sağlarken, kent ve insanlık tarihine önemli katkılar bırakıyor.

Italo Calvino, “Görünmez Kentler” kitabında sokaklarını betimleyerek bilgi vermeye çalıştığı Zaira hakkında bu yöntemi kullanarak hiçbir anlamlı söz söyleyemeyeceğini belirtir ve şöyle devam eder: “...bir kenti kent yapan şey bunlar değil, kapladığı alanın ölçüleriyle geçmişinde olup bitenler arasındaki ilişkidir.”³ Calvino’ya göre, bugünü tüm geçmişleriyle içeren kentin kendini anlattığı yerler sokak köşeleri, pencere parmaklıkları ve merdiven tırabzanlarıdır.⁴ ✚

izka.org.tr/tr/kemeralti-unesco

¹ Kevin Lynch, Çevrenin İmgesi, Kent ve kültürü, YKY Cogito - Üç aylık düşünce dergisi – Sayı 8, sf. 153, 1996

² Jan Assman, Kültürel Bellek, Ayrıntı yayınları, Çev. Ayşe Tekin, sf. 40, 2015

³ Italo Calvino, Görünmez Kentler, çev. Işıl Saatçioğlu, YKY, sf. 69, 2002

⁴ a.g.e., sf. 70

RURITAGE:

Kültürel Miras Esaslı SistematiK Stratejiler Yoluyla Kırsal Yenilenme

NURSAÇ SARGON FOTOĞRAFLAR ruritage.eu

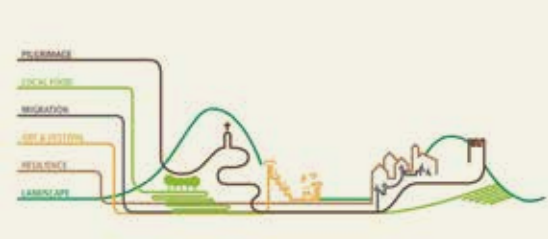
Verdiği göçlerle tenhalaşan kırsal kesimler, iklim krizinin etkisini artırmasıyla ayakta durmanın zorlaştığı yaşam alanlarına dönüşüyor. Birbirini tetikleyen unsurlar dizilimini baş aşağı çevirmek, hem kente hem kırsala düzeni getirecek gelişmeleri beraberinde getirebilir.

*“Kentlilik, kentte büyük ölçüde ortadan kalkar kalkmaz, tüyler ürpertici bir yabancılaşma başlamıştır. Köy kenti yola getiremez çünkü. Köylülük tümüyle ortadan kalkınca n’etse köye yardım edemez kent. ‘Yapacak bir şey yok öyleyse’, deyip geçemez ama köy yitimi kenti de kısırlaştırır.”**

Avrupa Birliği’nin Horizon 2020 kapsamında desteklediği sürdürülebilir kalkınma projesi RURITAGE (Kültürel Miras Esaslı SistematiK Stratejiler Yoluyla Kırsal Yenilenme), bu hususa kuvvetli şekilde vurgu yapıyor. Koordinatörlüğünü Bologna Üniversitesi’nin üstlendiği proje, 2018’de Bologna’da yapılan toplantıyla resmi olarak

başladı ve 2022’nin Mayıs ayında, UNESCO’nun ev sahipliğinde, Paris’te düzenlenecek buluşmayla sona erecek. Dört senelik proje nihayetlenirken, inanç turizmi, kırsalda gıda, göç, sanat ve festivaller, dayanıklılık ve peyzaj ana başlıkları altında yapılan çalışmaların çıktılarını ortaya koyacak.

İtalya, İspanya, Avusturya, İngiltere, İrlanda, Almanya, Fransa, Finlandiya, Polonya, Hollanda, Macaristan, Slovenya, Yunanistan, İzlanda, Norveç, Türkiye, Brezilya, Kolombiya, Şili, Romanya’dan ve CARTIF, TECNELIA, ICLEI ve UNESCO’nun aralarında bulunduğu kuruluşlardan otuz dokuz paydaş, projeye katkı sunuyor. Bilgi ve deneyimlerini

paylaşacak on üç rol modelin yanı sıra iyi örnekleri kendi dinamikleriyle uyumlu hale getirerek uygulayacak altı kent projede yer alıyor. “Peyzaj” temasıyla uygulayıcı kentler arasında yer alan İzmir’deki aksiyonları İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Demir Enerji ortaklaşa yürütüyor. Kentin kuzeyinde yer alan, Bergama, Kınık ve Dikili’yi kapsayan Bakırçay Havzası’nı ekonomik ve sosyal açıdan kalkındırmayı amaçlayan aksiyonlar, kültürel ve doğal mirasın kırsal alanın gelişimine nasıl katkıda bulunabileceğine odaklanıyor.

Bergama’nın Kozak Yaylası’nda, Yukarıbey mahallesinde konumlu eski ilkokul, projenin koordinasyon merkezi olarak görev görüyor. Bu yapı, aynı zamanda paydaşlar arası iletişimin sağlandığı, yerelden ortaya çıkan ürünlerin yaratılacak marka kapsamında dijital mecralar üzerinden pazarlanacağı, çeşitli atölyelerin düzenleneceği üs olarak yapılandırılıyor. Havza, tarım ürünlerinin çeşitliği, yerel kültürün zenginliği ve antik miras anlamında son derece özgün bir envanter sunuyor. RURITAGE projesi, bu envanter üzerinden mirası korumakla kalmayıp yerelden kalkınmayı destekleyecek, kalıcı mecralar, ağlar ve araçlar üretmeyi hedefliyor.

İklim krizinin gittikçe sertleşen etkisine karşı alınacak önlemlerle dayanıklılığı en

üst seviyeye taşımak, turizm alanında iş fırsatları yaratarak taşradan merkeze göçü engellemek, süregiden gelenekleri ekonomik ve sosyal kalkınmaya fayda sağlayacak kaynaklara dönüştürmek ve havzanın kültür sanat kapasitesini canlandırmak, projenin öncül hedefleri arasında yer alıyor.

Bu hedeflere ulaşmak için dört yıllık süre boyunca uygulanacak aksiyonlar, çeşitli başlıklar altında toplanıyor: İnanç turizmi başlığı altında Selçuk ve Bergama güzergâhında yer alan dini yapılar öne çıkarılırken, kırsalda yerel gıdaların ekonomik girdi yaratacak ürünlere dönüştürülmesi hedefleniyor. Bu bağlamda, havzanın yer altı zenginlikleriyle yer üstü zenginliklerini efektif biçimde buluşturacak yöntemler üzerine çalışılıyor. Sanat ve festivaller başlığı altında, havzanın müzikal mirasına uluslararası görünürlük kazandıracak, yerelde faaliyet gösteren kültür sanat odaklarıyla zanaatkarlığın devamlılığını sağlayacak sürdürülebilir uygulamalar tasarlanıyor. Dayanıklılık alanında, bölgenin ana geçim kaynağı olan fıstık çamının bulunduğu yörede baş gösteren hastalığı ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılıyor. Peyzaj teması kapsamında, bölgenin jeolojik yapısına dair toplanan veriler üzerinden, havzanın Avrupa UNESCO Jeoparklar Ağı’na üyeliği hedefleniyor. +

ruritage.eu

* Nermi Uygur, Kentler, Köyler, Kent ve kültürü, YKY Cogito - Üç aylık düşünce dergisi – Sayı 8, sf. 138

Hüseyin Bağcı:

“İzmir süratle kendisini bir asır önceki halinin ötesine geçirecek adımları atmalı”

SÖYLEŞİ RECEP TUNA

Sevgili Prof. Dr. Hüseyin Bağcı, öncelikle sizi Dış Politika Enstitüsü başkanı olarak seçilmenizden ötürü tebrik ederiz. Dünyanın olağandışı diye tabir edebileceğimiz bir dönemde, geçmişin yüklü birikimiyle günümüze ve geleceğimize dair fikirlerinize değinmeden önce, sizi yakından tanıyalım.

Öncelikle, benimle bu söyleşiyi gerçekleştirmek istediğiniz için size teşekkür ederim. 1959'da Edirne'nin Uzunköprü ilçesinde doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi tamamladıktan sonra, 1979 yılında Almanya'ya gittim. Bonn Üniversitesi'nde bir yandan Almanca öğrenirken, doktoramı tamamladım. Orada bulunduğum süre içerisinde, Konrad Adenauer Vakfı'nın zeki talebeleri destekleme bursundan karşılıksız olarak faydalandım. Bu bursu altı yıl boyunca almış ender yabancı öğrenciden biriyim. 2015 yılında vakfın yayınladığı “50 Yıl 50 Beyin” adlı kitaptaki beş yabancı isimden biriydim. Geri kalan kırk beş isim, halen Almanya'da oldukça önemli pozisyonları işgal ediyor. Doktoramı tamamladıktan sonra, 1988 yılında Türkiye'ye geldim. O zamandan beri Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde aralıksız olarak ders veriyorum.

Bugüne dek İtalya, Portekiz, Almanya, Polonya, Avusturya ve Japonya başta olmak üzere, birçok ülkenin farklı üniversitelerinde dersler verdim, konferanslara katıldım. Yüzden fazla ülkeyi görme fırsatı buldum. Deyim yerindeyse, şefaht yerine seyahat dileyenlerdenim. Farklı televizyon kanallarında ve medya organlarında dış politika üzerine yorum yapmayı sürdürüyorum. Bununla beraber, Türkiye'deki birçok üniversitenin yanı sıra Genel Kurmay Başkanlığı'ndan Milli Güvenlik Kurulu'na, Polis Akademisi'nden Ortadoğu Amme İdaresi'ne kadar, farklı kamu kurumlarında

dış politika üzerine konuşmalar yaptım. Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan “Who is Who (Kim Kimdir)” isimli uluslararası yayında yer alan akademisyenlerdenim. Ders anlatmaktan, insanlara bir şeyler öğretmekten çok büyük keyif alıyorum.

Dünya insanı olmayı amaçlamıştım; bunu bir nebze olsun başardım. O nedenle, “Hüseyin Bağcı kimdir?” sorusuna “evrensel değerlere ve kültürlerle saygı duyan, onları anlamaya çalışan, hüküm vermeyen, kültürlerarası diyalogu ve iş birliğini her fırsatta, her platformda değerlendirmeye, anlatmaya çalışan biri” şeklinde yanıt verebilirim.

Küreselleşme gerçeğinin yadsınmadığı bir çağdayız. İleri iletişim teknolojileri sayesinde, ülkeler arası sınırlar iyice muğlaklaşıyor. Covid-19 salgını sürecinde fiziksel temas ve hareketlilik imkânı ortadan kalkınca, dijital iletişim şekilleri

alabildiğine yaygınlaştı. Ülkemiz ve sınırdaş komşuları açısından bakacak olursak, bu gelişmeler uluslararası ilişkiler düzlemine nasıl etki edecek?

Bir defa “Dijital Kültür” dönemine girdik, onun altını kalınca çizmek lâzım. Covid-19 salgını bu döneme giriş sürecini hızlandıran bir rol oynadı. Bu gelişmeleri iyiye yormak gerekiyor; küreselleşme, sınırlar ötesi iletişimi devletler üstü bir hale getirdi. İletişimin sınırlarını ortadan kaldıran bir durum yaşıyoruz ki bu durumun sonucunu, “connectivity – bağ/irtibat kurma” olarak adlandırıyoruz. Bütün coğrafyaların birbiriyle bağlantılandığı bu süreç, Amerikalı gazeteci Parag Khanna’nın “Connectography” adlı kitabında detaylıca anlatılıyor.

Dünyada iki türlü akım vardır; bunlardan ilki, küreselleşmeye karşıdır. İkinciysse, küreselleşmenin olumlu getirilerini vurgular. Her iki akım, kendi içinde belirli tezleri geliştirmeye, öne sürmeye devam ediyor. Profesör Lüdger Kühnhardt’ın 2017 yılında yayınlanan kitabının başlığında yer aldığı gibi, “Küresel Toplum ve Onun Düşmanları” var. Kühnhardt’ın kitabı, aslında filozof Karl Popper’in 1945 yılında yayınlanan “Açık Toplum ve Düşmanları” isimli kitabının yetmiş yıl sonra, küreselleşme çağında, yeniden işlenmiş hali gibi... Özellikle ifade etmek isterim ki farklı kültürler arasında geri dönülemez bir bağlantılılık halinin kurulduğu çağdayız. Bence bu hali ve getirdiklerini anlayıp doğru yorumlamalı, hem ulusal hem uluslararası ilişkilerimizi bu prensibe göre şekillendirmeliyiz. Sınırımıza komşu ülkelerin de aynı yolu izlemesini öneriyorum.

Sınırlarımızın ötesindeki her ülke neredeyse bir başka dili konuşuyor ama ulus olarak yabancı dil konuşma oranımız, pratiğimiz oldukça kısıtlı. Bu durumu neye bağlıyorsunuz? Sınır ötesi ilişkiler için coğrafi avantajları kullanmanın ve komşu ülke dillerine hâkim olmanın getirileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Güncel coğrafi sınırlar perspektifinden bakmak yerine, konuya bu toprakların medeniyetler havzası olduğunu kabullenerek yaklaşmak gerekiyor. Birçok dilin konuşulduğu, farklı medeniyetlerin bir arada yaşadığı, çok kültürlü bir coğrafyadayız. Hammurabi kanunları bu coğrafyada yazıldı. İlk uluslararası ticaret anlaşması Kayseri’de imzalandı. Göbeklitepe, dünyanın başlangıç noktası... Örnekleri çoğaltabiliriz. Mezopotamya, kadim kültürlerin ve dinlerin ortaya çıktığı bir

coğrafya; Şanlıurfa, tarihte ve toplum belleğinde “peygamberler şehri” olarak yer alıyor. Fernand Braudel’in Türkçe’ye Alaeddin Şenel tarafından çevrilen bir kitabı vardır: “Akdeniz”. Aslında bu eser, bir doktora tezidir ve on altı yılda yazılmıştır. Akdeniz dediğimiz zaman kapalı bir alanı kastediyoruz. Oysa Akdeniz havzası, Rusya’dan başlayıp İspanya’nın Atlantik kıyısına uzanan, Azak, Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz olmak üzere, beş denizin yan yana durduğu bir coğrafyadır. Atlantik’e kadar uzanır diyorum; zira Atlantik’teki dalgaların hareketiyle Akdeniz’deki dalgaların hareketi aynı değildir. Sıcaklık ve soğukluk bile farklıdır.

Buradan hareketle, Akdeniz havzasının dünya medeniyetlerine ev sahipliği yapmış önde gelen coğrafyalardan biri olduğunu söyleyebiliriz. Roma İmparatorluğu da Osmanlı İmparatorluğu da bu coğrafyadan palazlanmıştır. Rusya ise yukarıdan başlayıp aşağıya doğru uzanır. Ege dersanız, başlı başına Yunan medeniyeti havzasıdır. Bu bağlamda, etrafımızda konuşulan dillerdeki çeşitlilik ve bizim bu çeşitlilikle bağ kurmadaki eksikliğimiz konusunda yaptığınız tespitiniz son derece isabetlidir.

Ölçeği kent nezdine indirecek ve tarihsel çerçeveden bakacak olursak İzmir, birbirinden farklı çok sayıda dilin aynı anda konuşulduğu bir bölge olagelmıştır çünkü liman kentidir. Dolayısıyla, eski çağlardan bu yana uluslararası alışveriş ve girift kültürel ilişkilere ev sahipliği yapmıştır. 1800’lerin başında, hatta 1839 Osmanlı - İngiliz anlaşmasına gidene kadar, sadece İzmir’de çalışmak için İngiltere’den gelen yabancı işçi sayısı beş bindir. Meselâ yazılmış en iyi Atatürk biyografisinin sahibi, BBC Türkiye Masası’nın eski şefi Andrew Mango’nun ailesi İzmirlidir. Ben hayatımda bu kadar güzel Türkçe konuşan çok az insan gördüm.

Böyle baktığımızda, sevgili başkanımız Tunç Soyer’in “Akdeniz Liman Şehirleri” projesi yerli yerine oturur. Akdeniz’e kıyıdaş liman şehirlerinin kendi arasında birlik kurması son derece önemli bir atılımdır; zira Levanten şehri olarak bilinen İzmir, jeopolitik konumu itibarıyla müstesna bir avantaja sahiptir. Kent, tarih boyunca birçok ulaşım rotasını birbirine bağlamıştır.

Elbette çevremizdeki dilleri öğrenmeli ve komşuluk ilişkilerimizi derinleştirmeliyiz. Çocuklarımızı ve gençlerimizi yabancı dilleri öğrenmeye teşvik

etmeliyiz. Zira, diğer kültürlerle anlaşabilmek için aynı dili konuşabilmek gerekir. Doğru iletişim kurmanın temeli birbirini anlamaktan geçer. Bunun yanı sıra ülkemizde konuşulan farklı dilleri de korumalı ve geleceğe taşımalyız. Bunu başarmak adına kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları, işlevsel politikalar geliştirmelidir.

Diplomatik ilişkilerde kültür sanat alanında kurulan iş birlikleri, ticaretin hemen ardından akademik ilişkilerle yan yana değerlendirilir. Birbirini tanıyan ve anlayan kültürler, birbirleriyle ticaret yapmaya daha yatkın ve yakın olur. Buradan yaklaştığımızda, ülkelerin uluslararası kültür politikalarını geliştirirken nasıl stratejiler izlemesi gerekiyor? Kültür sanat alanında kurulan iş birlikleri, farklı ülke toplumları arasındaki dayanışmaya zemin teşkil eder mi? Dayanışma kültürünü geliştirmek açısından, Türkiye hangi adımları atabilir?

Uluslararası mekanizmalar dediğimizde tabii ki en başa Birleşmiş Milletler'in UNESCO'su yerleşiyor. Avrupa Birliği de kültüre yatırım yapan, uluslar üstü bir organizasyon.

Dediğiniz gibi, kültür sanatı ticaretten bağımsız düşünemeyiz; bir adım daha öteye gidelim: "Kültür diplomasisi" diye bir kavram var. Meselâ Kuzey Kore ile Amerika Birleşik Devletleri arasında basketbol aracılığıyla bir yakınlık yaratıldı.

Almanya'dan Osnabrück şehrinin klasik müzik orkestrası, Tahran'a gitti ve orada konser verdi. İranlılar da Almanya'ya gitti. Kültür diplomasisi, geniş bir literatüre ve uygulama çeşitliliğine sahiptir. Kurumsal zaviyeden baktığımızda, çoğu ülke diğer ülkelerdeki temsilciliklerinde kültür ataşesi istihdam eder. Bu ataşelikler, bulundukları ülkede kendi kültürlerini tanıtmakla kalmaz, o ülkenin kültürünü kendi ülkelerine anlatır. Dolayısıyla kültürel ataşelikler, uluslararası dayanışmada en önemli temas noktasıdır. Alman, İtalyan ve Fransız kültür merkezlerine ev sahipliği yapan İzmir, şanslı bir pozisyona sahip; ayrıca, çeşitli ülkelerin konsolosluklarını ve fahri konsolosları barındırıyor.

Bir süredir devam eden ve uluslararası niteliği olan Kültür için Alan projesinin kentteki kültürel altyapıya ciddi anlamda destek verdiğini, uluslararası paydaşlarla iş birliği yapmak için sanatçıları teşvik ettiğini biliyoruz. Sanatçıların ya da yeni oluşan girişimlerin varlıklarını aynı heyecanla sürdürmesi gerekiyor. Akademik alanda olduğu gibi, kültür sanat alanında istikrarı

korumak, kentin kapasitesini artırmakta önemli rol oynuyor. Sanatsal üretimi destekleyecek mekanizmaları oluşturmak, şehirleri ve ülkeleri yönetenlerin işidir. Kültürlerin ve dillerin birbiriyle dayanışmasına önümüzdeki dönemde daha sık alan açmak lâzım. Küresel bir mesele bu; toplumların öncelikle kendi içindeki farklılıkları zenginlik olarak değerlendirmesi, ardından eldeki zenginlikleri uluslararası alanda paylaşması şarttır. Türkiye'yi bundan hariç tutmak mümkün değildir. Ayrıca çeşitlilikten kaynaklı bir kültürel zenginliğe sahip olmak, o ülkeye ve insanlığa karşı sorumluluk yükler. Paylaşmalısınız ki çoğalsın. Bir araya gelindiğinde kültürel etkileşim doğal olarak dayanışmaya zemin hazırlar. Karşılıklı paylaşım yapıldığında kültürel sermayenin yanında beşerî ve ticari sermaye artar.

İzmir, Akdeniz havzasının güzide şehirlerinden biri... Demografik hareketlilik anlamında, geçtiğimiz yirmi yıl içerisinde zorunlu göçle gelenlerin yanı sıra son birkaç yıldır, başta İstanbul olmak üzere, çeşitli metropollerden sayısız yaratıcı bireyin kente yerleştiğine şahit oluyoruz. Tarih boyunca göçle büyüdüğünü göz önünde bulundurduğumuzda, bu hareketliliğin kente ne tür katkılar sağlayacağını öngörüyorsunuz? Bir de kentin ulusal ve uluslararası kültür politikasındaki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bugünlerde, aldığı göçlerin etkisiyle ve sınır kavramı etrafında ulus devletlerin hangi sorunlarla karşılaşacağını irdeliyoruz. "Coğrafyanın insanileşmesi" olarak tanımladığımız bir kavram var. Münih Üniversitesi profesörlerinden bir filozof arkadaşımızın dediği gibi, "*göçün de ahlâkı vardır.*" İnsanların bir yerden bir yere göçmesi, salt karınlarını doyurmak amacıyla oraya yöneldiğini göstermez. Bireyler ve toplumların özgürlüğe, demokrasiye ve kendilerini açıkça ifade edebilecekleri alanlara ihtiyacı vardır. İnsanlar tıpkı kuşlar gibidir; ürkektir. Dünyanın gidişatı öyle bir noktaya vardı ki daldaki kuşu ürktüme için ona taş atmanız gerekmiyor. Taşı yerden alır gibi yaptığınızda kuş daldan uçuyor ve başka bir dala konuyor. Bu örneği verirken özellikle entelektüel göçü temel aldım. Dünyada cereyan eden entelektüel göçün yoğunluğu dikkat çekici hale geldi.

Joseph Nye'in 80'lerin sonunda ortaya koyduğu "Soft Power (Yumuşak Güç)" kavramına göre kültür, bütün devletlerin kullandığı bir yumuşak güçtür.

Gelişmiş siyasetin, ilerlemiş iletişimin ve yeni teknolojilerin zengin kültürleri daha etkili kıldığını görüyoruz. Medeniyetler İttifakı'nın önemli bir ülkesi, kadim kültürlerin beşiği olması itibariyle Türkiye'yi de zengin kültürlü ülkeler arasında sayıyoruz. Antik Yunandan Hititlere, İskitlerden Etilere, Selçuklulardan Osmanlıya kadar tarihi şöyle bir gözden geçirelim. Bu gözden geçirmeyi yaparken, Hilmiye Çığ'ı okumak lazım. Türkiye coğrafyası, Araplardan, Kürtlerden, Ermenilerden ve daha birçok etnik kökenden nice topluluk barındırıyor. Bu yüzden Anadolu'yu biraz olsun Hindistan'a benzetiyorum. Bu kadar farklı dil ve inanış bir arada dururken, kültürel zenginliği itinayla korumak, kollamak gerekiyor. Ülke içindeki farklı kültürlerin dayanışma içinde bulunmasını, birbirini desteklemesini ve yaşamını beraberce sürdürmesini elzem buluyorum.

Buradan İzmir'in uluslararası alandaki rolüne gelecek olursak, şu örneği verebilirim: 1917 yılında Milano'da oynayan operanın aynısı İzmir'de oynanıyordu. Bu kentin kültürel birikimi geçirdiği büyük yangınlarla önemli ölçüde tahrip oldu ama bundan sonrasında, kendisini bir asır önceki halinin ötesine geçirecek adımları süratle atmalı. Takdirle takip ediyoruz ki başkan ve ekibi, katılımcı yöntemlerle kentin kültür politikalarının geliştirilmesine imkân sağlıyor. Bu tavır sürdürülebilir kılındığında, İzmir'in Akdenizli ritmi ve modern vizyonuyla birçok kente öncülük edebileceğini düşünüyorum.

Bir başka kültürün ürettiği sanatla karşılaşan her bireyin algı ufkı genişliyor. Bu bağlamda, kültür sanat faaliyetlerinin toplumlar arasında köprüler kurduğuna ve kalıcı dostluklara zemin teşkil ettiğine katılır mısınız? İzmir'in dünya kültür sahnesindeki rolü hakkındaki görüşlerinizi alabilir miyiz? Kentin uluslararası alanda temsil oranının artması için hangi adımları atmak gerekiyor?

Kültürel etkinlikler, spor ve sanat faaliyetleri gibi insanın sosyalleşmesine dair bütün edimler, yumuşak gücün değerli katmanlarıdır. Kültürlerarası iş birliği, öncelikle farklı kültürlerle ve farklılıklara saygı duymakla başlar. Birisi taşı daha iyi yontar, diğeri daha iyi resim yapar. Tüm bunlar, özünde insanların kendini ifade etme biçimidir. O nedenle kültürlerarası diyalog, iş birliği ve dayanışma, dünyayı gezen, dil bilen ve geldiği ülkenin dışarıya açılan penceresi görevini gören bireylerin katkıda bulunduğu bir süreçtir. Bütün

dünyada bu konularla ilgili çalışanların iş birliğine gitmesi, birbiriyle dayanışması, hele ki bu salgın sonrası için gerekli bir hal aldı. Bir sürü şeyin yanında, salgın bize şunu da gösterdi: Sosyalleşme, kültür ve sanat toplumlardan soyutlandığında o toplumun iç dengeleri değişiyor. İç dengeler değiştiğinde, toplumu oluşturan birey ve toplulukların zihinsel kodları da değişime uğruyor.

Kültürü bir toplumun zihinsel kodlarının bütünü olarak görmek gerekiyor. İzmir özelinde konuşacak olursak, kentin kaynaklarının verimli kullanılması için gerekli mekanizmaları bir an önce oluşturmak yerinde olur. Güncel sanatlar alanında faaliyet gösteren sanatçılarla girişimler uluslararası niteliğe yaraşan bir vizyonla desteklenmeli. Covid-19 salgını sona erdiğinde ve seyahat kısıtlamaları ortadan kalktığında, İzmirli sanatçıların yurt dışında performans sergilemesini kolaylaştıracak araçlar, yöntemler geliştirilmeli. Bunu başarması için kültür insanları teşvik edilmeli. Alman filozof Goethe'nin dediği gibi *"gezme kültürleştirir."* İzmir'in uluslararası alanda kültürel ve sanatsal temsilinin artması için sanatçıların seyahat yönünden de desteklenmesi elzemdir.

Engin bilginizden ve derin tecrübenizden çok faydalandık; teşekkür ederiz. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Elbette ülkemi ve dünyayı çok seviyorum ama İzmir'in yeri bende ayrıdır. Beni İzmirliyle bu ortamda buluşturduğunuz için asıl ben teşekkür ederim.

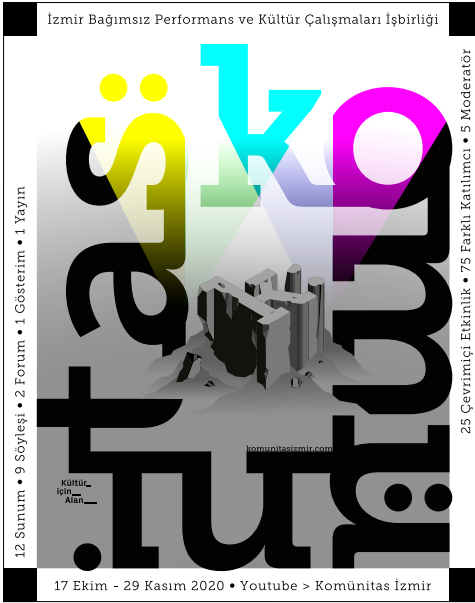
Kültürel hafıza kentlerin kimliğinde önemli rol oynar. İzmir'in etkileyici geçmişi bugüne ve bundan sonrasına dair ümit veriyor. Tarihe not düşmek de gerekiyor. Örneğin, geçen yılın sonunda birinci bölümünü yayınladığım *"Uçan Profesörün Anıları"* başlıklı kitabımda, bizzat dâhil olduğum dış politika gelişmelerini kendi perspektifimden anlatıyorum. Bir anlamda kişisel arşivimi kamusallaştırıyorum. Okurların teveccühüyle ikinci baskıya gidiyoruz. Ne demiştik? Paylaş ki çoğalsın! Toplumsal dayanışmanın ilk prensibidir paylaşmak. Ayrıca söz uçar, yazı kalır. Siz de bunu yapıyorsunuz. Sözün uçup gitmesine engel olup, kendi perspektifinizden İzmir kültürünün bugününe dair tarihe not düşüyorsunuz. Çabanızı büyük bir takdirle karşılıyorum. Elbette bizim zengin kültürümüzü dünyayla buluşturacak olanlar sizlersiniz. Bizler, ne zaman ihtiyaç duyarsanız sizlerleyiz. ✚

İzmir Bağımsız Performans ve Kültür Çalışmaları İş Birliği KOMÜNİTAS

İzmir
Bağımsız
Performans
ve Kültür
Çalışmaları
İş Birliği
KOMÜNİTAS

EZGİ CEREN KAYIRICI

Açık Stüdyo koordinasyonunda Almanya'dan FREIRUM'un, Türkiye'den Hayy Açık Alan, KARANTİNA, NomadMind – Göçebe Akıl Tasarım ve Sanat Uygulamaları Derneği, Tiyatro 4, Fatih Gençkal ve Sevcan Sönmez'in katılımıyla kurulan Komünitas, performans sanatına yönelik çalışmalarını disiplinler arası bir çerçeveye oturturken, etkisini yurt içine ve dışına taşırmayı hedefliyor.

Bileşenlerle konuklar, dokuz çevrimiçi söyleşi, on iki sunum, iki forum, bir gösterimden oluşan program boyunca, kültür çalışmaları için geçerli ve erişilebilir bir örgütlenme modelinin nasıl oluşturulabileceğini değerlendirdi. Modelin sürdürülebilirliğini sağlamak için hukuki ve finansal olasılıkları masaya yatıran katılımcılar, ulusal ve uluslararası kapsamda ne tür iş birliklerine gidilebileceğini de irdeledi.

Ömrünü tamamlamış, varlığını sürdüren veya yeni kurulmuş oluşumları temsilen etkinliklere katılan sanatçılar, kültür sanat yöneticileri, sivil toplum profesyonelleri ve akademisyenler, geçmiş deneyimlerle güncel sorunsallar arasında bağ kurarken, geleceğe giden yolun birlikte nasıl çizilebileceğini tartıştı. Deniz Güngören, İlyas

Odman, Rafet Arslan, Sevcan Sönmez ve Su Güzey, tartışmalarla eş zamanlı olarak, çevrimiçi ortamlarda birlikte iş üretmenin yollarını aradı.

Kültür İçin Alan konsorsiyumunun finansal desteği, İyibirşey Reklam ve Prodüksiyon A.Ş.'nin çözüm ortaklığı, K2 Güncel Sanat Merkezi ve PURESAPCE inisiyatifinin katkılarıyla hayata geçirilen programda yer alan tüm aktiviteler, podcast ya da vodcast formatında arşivlendi. Süreci yansıtan belgesele, değerlendirme raporunu içeren e-kitaba ve sanatçıların ortaklaşa ürettiği işe, manifestoyla beraber platformun web sitesinden ulaşabilirsiniz. +

komunitasizmir.com

Timuçin Şahin:

“Ses, hayatımızı şekillendiriyor”

SÖYLEŞİ İBRAHİM METİN BALTACI - CAN İNCEKARA FOTOĞRAFLAR CEMAL GÜLYURDU - TİMÜÇİN ŞAHİN

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenen, her yaştan katılımcıya ve dinleyiciye açık “Timuçin Şahin İle Kolektif Hayal Gücü ve Müzik Buluşmaları” etkinliği, alanında yetkin sanatçıların da katıldığı grup derslerinin yanı sıra “doğaçlama”, “enstrüman katkısı”, “müzikal hayal gücü” ve “eş zamanlı beste” gibi başlıklar üzerinden ilerleyen bir dizi atölye çalışmasını içeriyordu. Kültürpark Mogambo Gazinosu’nun yanı sıra Bergama Kültür Sanat Vakfı’nda süren çalışmalar hakkında projenin yaratıcısı ve direktörü Şahin ile keyifli bir söyleşi gerçekleştirdik.

Öncelikle, Kolektif Hayal Gücü Orkestrası’nın ortaya çıkış hikâyesini dinlemek isteriz.

Müzikal serüvenimin neredeyse tamamı yeti edinmek üzerine kurulu; gördüğüm öğrenim, okuduğum veya ders verdiğim okulları düşündüğümde, entelektüel birikimimi yeti kazanmak, kazandırmak üzerine yapılandırdım. Yeti derken virtüöziteden, fiziksel - mekanik yeterlilikten ve mental kombinasyon becerisinden bahsediyorum. Fizik, teori, tarih bilgisi ve geleneklere hakimiyet de yetinin ayrılmaz unsurları. Bir zaman sonra, daha kapsayıcı bir model üretmenin hayalini kurmaya başladım.

Kolektif Hayal Gücü projesini yukarıda sıraladığım meziyetleri reddetmeden fakat merkeze koymadan yapılandırmaya karar verdim çünkü görsel temsiliyetin insanı önce sesin doğasından sonra müzik yapma pratiğinden uzaklaştırdığını fark ettim. Müzik yapma pratiğinden uzaklaşan insan, müzik dinleme pratiğinden de vaz geçiyor. Pierre Schaeffer’in 1952 tarihli “In Search of a Concrete Music (Bir Somut Müzik Arayışı)” adlı eserinde dile getirdiği gibi, dolaysız müzik yapma pratiğinin bireyleri yaratıcı müzik yapmaya heveslendireceğine dair bir inanç flizlenmeye başladı içimde. Hani, genelde modern formlarla uğraşan sanatçılar, hele

müzisyenler “*insanlar bizi anlamıyor*” diye sitem eder ya... İşte o anlamayanların anlar hale gelmesi için gereken ortamı oluşturma, deneyimleme imkânını yaratmanın ne kadar önemli olduğuna aydın. Bu ortamı sağlamak üzere yapılandırdığım Kolektif Hayal Gücü projesi, katılımcılara sesi yönlendirmenin nasıl bir şey olduğunu deneyimletmeye dayanıyor.

Belli bazı tarzları sevdiğimizden bahsederiz; oysa sesin doğası caz, rock, klasik müzik benzeri departmanlardan oluşmaz. Piyanoya gidip do notasına bastığınızda, o nota kendi tarihçesiyle çıkagelir. Tarihçesi de doğasından ibarettir. Ne var ki insanlar süregelen tarihçenin dışında olan bitene kendini kapalı tutuyor. Amerikalıların bir deyişi vardır: *Take it with a grain of salt (bir tutam tuzla algıla)*”. Zevk ve alışkanlıkların, ezberlenmiş klişelerin içine sıkışmış müzik anlayışı bir yandan müziği tüketimin yüzeyselliğine hapsederken diğer yandan dinleyiciyi geçtiğimiz yüzyılın eserlerinden, yaratıcı zihinlerin ortaya koyduğu şahikalarından mahrum bırakıyor. Kültürün kendi içinde oluşturduğu zehirli konforlar, dinleyiciyi sesin doğasından alabildiğine uzaklaştırıyor. Kolektif Hayal Gücü ise konfor zehirlenmelerini engellemeye yönelik bir panzehir olarak görev görüyor. Yaşı, art alanı ne olursa olsun; her bireyin yüksek sanata ulaşabilme hakkına sahip olduğunun altını çiziyor. Bu gerçeklik doğrultusunda kurgulandığı için, yaş, yetenek, tecrübe, sosyal statü gibi bariyerleri umursamayan yegâne avant-garde caz orkestrası olduğumuzu rahatlıkla söyleyebilirim.

Zehirli konforlar mı dediniz?

Evet... Mekâna, statüye ve süregelen kalıplaşmış, statik müzik anlayışına yol açan alışkanlıklar bunlar. Günün sonunda illâ bir yere ait olmayı, konumlanmayı dayatıyor. Aşına olana bağlı kalmayı, sürekli aynı tür müzikleri icra etmeyi beraberinde getirmekle kalmıyor; icracı ve dinleyicinin sınırları belli bir dünyanın içine kapanmasına yol açıyor. Sonuç olarak, müzisyen ve dinleyicinin birlikteliği de silikleşiyor.

O noktada, “sürü güvenliği” kavramıyla karşılaşıyoruz. Siz bizi özgürleşmek için güvenli çemberden çıkmaya, sürüden ayrılmaya davet ediyorsunuz.

Evet... Çemberin dışına çıkmayı kabul edenleri mental birliktelik kurabilecekleri bir ortama

Şahin, 1992 yılında girdiği Rotterdam Hilversum Konservatuvarı’nda Joe Pass ile John Abercombie’den caz gitar üzerine eğitim almış. 2001’de Hollanda Caz Yarışması’nda ve 2002’de Jur Naessens Müzik Ödülü’nde birinci olmuş; 2006’da Deloitte Caz Ödülü’nde ikinciliğe layık bulunmuş. Amsterdam Konservatuvarı’nda Daan Manneke ve Manhattan Müzik Okulu’nda George Crumb ile klasik kompozisyon üzerine çalıştıktan sonra, Randy Brecker, Greg Osby, Robin Eubanks, Kai Eckhardt, Mike Mainieri, Mark Turner, Tony Moreno, Ernst Reiziger, Armando Gola, Donny McCaslin, Tyshawn Sorey, Thomas Morgan, Sean Rickman, Marcel Wierckx ve Owen Hart Jr. gibi isimlerle birlikte çalıp kayıtlar gerçekleştirmiş. Solo yapıtlarının yanı sıra çağdaş caz üçlüsü On the Line, Timuçin Şahin Dörtlüsü ve Timuçin Şahin Beşlisi ile beş albüm yayınlamış.

ve yeni bir aidiyet anlayışına davet ediyorum. Programın tasarım sürecinde, konvansiyonel notasyon sisteminden ve “insider terminology” dediğimiz müzisyen jargonundan tamamen azade bir çerçeve yaratmam gerektiğini gördüm. Aksi halde, hiç müzik eğitimi almamış katılımcılar dışarıda kalacaktı. Oysa müzisyen olmayanların dokunuşuna, çocuksu sezgiselliğine ihtiyaç vardı. O güne dek müzik eğitimi almamış mimarın, aşçının, inşaat işçisinin, öğrencinin, ev kadınının, çeşitli yaşlardaki çocukların her türlü hiyerarşik kurgudan ve teorik inşa pratiğinden uzakta kalarak birbiriyle olduğu gibi karşılaşması, aynı ortamı paylaşması kıymetli sonuçlar üretebilir diye düşündüm. “Sosyal bariyerleri ortadan kaldırdığımızda bakalım insanlar sesle nasıl ilişkileniyor?” Projenin çıkış noktası bu soruya cevap aramaktı; buna benzer pratiklerin ne gibi çıktılar üretebileceğini New York Üniversitesi’nde ve Afrika’daki çalışmalarım sırasında kısmen denemiştım. Stilize kaygılardan uzak karşılaşmalar örgütlendiğinde “yönetilen doğaçlama” ya da

Çocukların konsantrasyon aralığı maksimum yarım saatle sınırlıdır derler ya, bizde dersler üç saat sürüyor ve sonunda, “niye bitti” diye tepki gösteriyorlar.

“müzikal iletim” olarak adlandırılan “conduction” kavramı, kurguladığımız müzikal dilin merkezine oturuyor. Bu dilin oturduğu zemini İngilizce’de “Art of Collective Imagination”, yani “Kolektif Hayal Gücü Sanatı” olarak nitelendiriyoruz. Tabii, dili katılımcılara benimsetirken sıkça bu yaklaşıma temel teşkil eden tarihçeye başvuruyoruz. Birlikte müzik dinliyoruz, yazılmış eserleri analiz ediyoruz; eş zamanlı kompozisyon üretimi, sesin ontolojisi ve insan olmayan canlıların ses dünyası gibi konular üzerinde duruyoruz.

Zehirli konforlar meselesine geri dönecek olursak, temel müzik eğitime yön veren klasik müzik kültürü, bana göre 19. yüzyıl repertuarını ölümsüzleştirmek için kurgulanmıştır. Dolayısıyla müzik tarihinde var olmuş en güzel, en büyük eserlerin o zaman aralığında yazıldığını, bu eserlerin kesinlikle tartışmaya açılmaz olduğunu öne sürer. Öğrenim süresince kontekst hiç değişmez; seneler boyunca aynı şeyler belletilir.

Konservatuar eğitimi, tamamıyla bu kültür üzerine oturur. Müzik tarihi boyunca bu kültüre darbe vurmaya kalkışmış bazı karşı besteciler, kolektif hareketler ortaya çıkmış olsa da “büyük akım”, masif duruşunu her daim korur. Anneniz babanız kendini kültürlü insanlar olarak görür; sizi piyano dersine yollamaya karar verir. Beş yaşında ders almaya başlarsınız, “gelecek vaat ediyor” yaftası üzerine yapıştırılırsa veya kendi arzunuzla konservatuara gidersiniz. Orkestralara girersiniz, konser piyanisti olursunuz ya da olmazsınız. Aradan yıllar geçer; bir başkasının çocuğu gelir ve ona ders vermeye başlarsınız. Böylece fasit daire varlığını korur ve bu dairenin sürdürülebilirliği tamamen çeşitli kuşatma biçimlerine dayanır.

Diğer yandan yüz elli, iki yüz seneye yayılan, tamamen görmezden gelinen bir müzikal sıçrama serüveninden de bahsetmeden geçemeyiz. Bestecilerin hayal gücü ve teknolojinin gelişimi hiçbir zaman sekteye uğramadı; doğrusal bir hattı takip etti. Fonografin icadı, yerel olanın, tekrar edilemez olarak görülen icranın kayıt altına alınmasını, böylece kalıcılığını sağladı. Kaydedilen her şey başkaları da dinlesin diye yayıldı. 20. yüzyılda yaratıcı zihinlerin ses üzerinden başardığı devrimlerle kayıt teknolojisinin kat ettiği mesafe, bu büyük yolculuğun ayrılmaz parçasıdır.

19. yüzyıl öğretisi, kompozisyon üretimine tanım getirirken 20. yüzyılda üretilmiş yaratıcı kompozisyonların ve ana akıma ters sulara doğru seyreden pratiklerin büyük çoğunluğunu dışarıda bırakır. Okulda okutulan Carl Dahlhaus'a ait beste tanımına göre *"müzikal eser, muhakkak otonom bir kişi tarafından yazılır; notasyona dökülür ve icracıya ulaşmadan bitmiş olmalıdır."* Yani ne diyor? Bu tanımın dışında kalan bütün müzikal organizmaları kompozisyonlardan saymıyor. Eş zamanlı üretilmiş beste üretimini, içinde doğaçlama barındıran müzikal ifade biçimlerini, kolektif olarak meydana getirilen ya da açık formun kullanıldığı çağdaş müzik tavrını dışarı itiyor. Caz camiası ve dinleyicisi de bu bağnazlıktan azade değil; o camia da benzer bir anlayışı kendi tarihçesi içinde sürdürüyor. Sonuçta tamamı, kültür endüstrisinin dizayn ettiği popüler kültürün sürdürülebilirliğine katkı sunmaya yarıyor. Global endüstri, her kalem ürünü veya hizmeti mümkün olduğunca geniş kitlelere satabilmek adına durmadan model geliştiriyor, paradigma üretiyor.

Buna alternatif olacak ve yeni bir anlayış getirecek müzikal dili ancak müziği ânın içinde ve yerinde üreterek, sesle ilişkinizi yeniden kalibre ederek oluşturabilirsiniz. Dinleyiciyi pasif konumdan çıkartıp aktif konumuna sokarsanız, sesin hayatın akışına dair pratiklere sızmasını sağlayabilirsiniz. Kolektif Hayal Gücü Orkestrası, zihnen ve ruhen alabildiğine fakirleştığımız bu dönemde insanları uçurumdan göğe doğru kanat çırpmaya çağırıyor.

Profesyonel deneyime sahip katılımcıların içeriğe yaptığı katkı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Jim Black, Sean Rickman, Reggie Washington ve Aydın Esen gibi müzisyen arkadaşlarım, Kolektif Hayal Gücü'nün hareket noktasından, iddiasından ve çıktılarından çok etkilendi. Çim Konserleri serisi kapsamında sahne aldığımızda, Aydın'ın ikinci sette sahneye çıkması tamamen plansız bir hareketti. Duyduğundan öyle etkilendi ki çıkıp aramızda katıldı. "Şehrin Ses Belleği" başlıklı atölyede, İzmir'in efsane rock grubu Tual'i konuk ettik. Ertesi gün Ahmet Yürür geldi. Ahmet Yürür, Türkiye'nin ilk etno-müzikologlarından; nevi-şahsına münhasır bir bestecilik dili vardır. Müziği yaparken tercih ettiğimize benzer şekilde, konuşmalarda, derslerde stilize olmanın peşine düşmüyoruz; stillere bağlı kalmaya dair kaygıları bırakıyoruz. Bir gün popüler müzik estetiğini, öbür gün müzik yapma pratiğini, diğer gün

çağdaş müziği konuşabiliyoruz. Tonmayster Alp Turaç'ı sesin ontolojisi ve insan olmayan canlıların ses dünyasını anlatması için davet ettim çünkü yaşadığımız alanların sadece bize ait olmadığına ilişkin farkındalığı güçlendirmek istiyorum. Bu yüzden müzik, program boyunca ikinci üçüncü plana düşebiliyor. Önemli olan, İngilizce'de "beginner's mind" olarak nitelendirilen, "başlangıçtaki bilmeme hali" olarak Türkçe'ye çevirebileceğimiz fenomenolojik durumunu sürekli hale getirmek, korumak. Yani çocukların sadece düşüncede değil, sezgide barındırdığı özgürlüğü merkeze koymak. O nedenle orkestradaki çocuk katılımcı sayısına özellikle dikkat ediyorum.

Tamamen sivil, hiyerarşiyi reddeden bu yaklaşım kapsamında usta isimlerin katılımcılara deneyim aktarması ayrıca önemli, değil mi?

Çok önemli; ayrıca bu türden konukluklar, insan ilişkilerinin müzik yapma pratiğinin en önemli bileşenlerden biri olduğuna işaret ediyor. Tual'den İskender Türsen, 80'lerin İzmir'inde rock müziği pratiğini anlatırken söze *"o zamanlar doğru düzgün gitar bulmak zordu"* diye başladı. Bu tür şeyleri duyunca, müzik ve zamanla ilgili hafızanızı tekrar tanımlıyorsunuz. Şimdiki çocuklar için İzmir gibi bir kentte doğru düzgün gitar bulunamıyor oluşu çok soyut bir şey. O yüzden, bellekle muhakkak bağ kurmak gerekiyor. Burada bunları konuşuyorsak, bizden önce birileri bir şeyler yapmış, başarmış olduğu içindir. Onlar da hikâyeyi öncüllerinden alıp devam ettirmiştir. Bu kentin sokaklarında kimler ne çaldı, ne söyledi; nasıl ve hangi şartlarda müzik yaptı hususuna değinmek zorundayız.

Ebeveynler ne tür geri bildirimlerde bulunuyor? "Hocam ne zaman şarkı çalacaklar" diye soranlar çıkıyor mu?

Aileler ve katılımcıların tanıdıkları konsere baştan

Bu topraklarda herhangi bir değişim olduğunda her şeye baştan başlıyorsunuz.

öyle bir beklentiyle geliyor fakat sonradan olayın başka bir şey olduğunu görüyor. Bu farkındalığa varmak, katılımcılar için de gerekli. Yaptığımız çalışmayı kıymetli bulanlar, anlayanlar bizimle birlikte devam ediyor. Yaklaşık elli kişilik bir çekirdek kadro oluştu. Konak ve Bergama'da herkese açık bir şekilde çalışıyoruz. Bergama'da Romanların çoğunlukta olduğu, öğrenilmiş çaresizlikleri içinde barındıran Atmaca Mahallesi'nden gelen grup, yetenek olarak inanılmaz zengin ve böyle pratikleri denemekten aşırı derecede heyecan duyuyor. Piyasada konvansiyonel müzik çalan, *"burada ne oluyor şimdi"* diye çıkagelen, çalışmalara katılan, katkı sunan çocuklar, içine hapsoldükleri müzikal geleneğin ve klişelerin dışında, özgür bir alan buluyor. Dünyaları genişliyor, müziği farklı düşünmeye ve duymaya başlıyor. Çocukların konsantrasyon aralığı maksimum yarım saatle sınırlıdır derler ya, bizde dersler üç saat sürüyor ve sonunda, *"niye bitti"* diye tepki gösteriyorlar. İzlenim toplamak için katılımcılardan programa dair fikirlerini içeren kısa mektuplar istiyorum. Olumsuzluk namına, *"çalışmanın her gün olmaması"*, *"çok çabuk bitmesi"* gibi şeyler

sıralıyorlar. Daha fazla vakit geçirmek istiyorum onlarla... Türkiye'ye gidip gelme kararı almama yol açan en önemli faktör buydu zaten. Projeye 2017'de, Bergama'da başladığımızda New York'tan gidip geliyordum. Dönemin Bergama Belediye Başkanı Mehmet Gönenç çok idealist birisiydi. Kolektif Hayal Gücü Orkestrası üzerinden başlayan yol arkadaşlığımız derin bir dostluğa evrildi. Projeden haberdar olan Büyükşehir Belediye Başkanımız Tunç Soyer, *"Bergama'ya devam edelim; merkeze de taşıyalım"* dedi.

New York'taki yaşamınızı, çevrenizi özleyor musunuz?

Arkadaşlarımı ve birlikte yaptığımız müzikleri çok özleyorum. İzmir'e taşınırken, bu özlemle baş edebileceğimden ve o boşluğu doldurabileceğimden emin değildim ama Kolektif Hayal Gücü Orkestrası'nın ürettiği müziği, orada ürettiğim müziklerle eş değerde görüyorum. Ve bu bana büyük haz veriyor.

Kendi dünyasına kapanık, alışkanlıklarını kolay terk etmeyen bir topluma sahnenin ve müziğin izleyenlerle kurduğu hiyerarşiyi reddetmeyi öneren, tekrarı olmayan bir cümbüşle çıkagelmek kolay olmasa gerek. Karar vericileri ikna etmek zor olmuyor mu? Kendinizi şanslı hissediyor musunuz?

Kendimi oldum olası şanslı hissetmişimdir. Bu da çok büyük bir şans değil mi? Uzun süre yurt dışında yaşadım, ürettim ama bize has insan

ilişkilerinden ve Türkiye'nin kültüründen uzak kalmadım. Öğrencilik yıllarımda Hollanda'da müzik okurken, en prestijli festivallerde çalarken, Türk düşünlerine çalmaya gidiyordum. Tanıyorum insanımızı; bu ülkenin sosyal örgüsü ve insan malzemesi çok özgün. Doğru bileşenleri bulmak, doğru bileşimleri oluşturmak için şansa ihtiyaç var. Ayrıca, toplum üzerinde uzun soluklu etki bırakmak için projeyi sürekli kilmanız lâzım. Bu topraklarda herhangi bir değişim olduğunda her şeye baştan başlıyorsunuz. O yüzden, neyi hedeflediğimi doğru şekilde anlatmaktan öte, Kolektif Hayal Gücü Orkestrası'nı sürdürmek için Tunç Başkandan yol arkadaşlığı yapmasını istedim. Hem kendim hem çocuklar adına... Hep yanımdaydı; çocuklar da başkanın kendileri için neler yaptığının farkında. Belediye çalışanları da muazzam bir özveriyle destek oldu projeye. Sahada benimle beraber çalışan herkes, çalışmaları gözünü kırpmadan takip etti; geç saatlere kadar mesaiye kaldı. Sonrasında John Coltrane'i, Butch Morris'i sormaya başladılar.

Ontolojik bir yerden yaklaşacağım: Tanınmak, bilinmek, ödül almak gibi şeyler müziğin doğasına aykırı olgular. Bu olguları kültür endüstrisi tanımlıyor ve kullanıyor. Araştırmamış müziğinse öyle bir derdi yok. Çok değerli ve zengin bir müzikal geçmişiniz var; sesle kurduğunuz ilişki ayrıksı. Söze "saati yetmiş avrodan gitar dersi vereyim, öğrenci biriktirip kurs merkezi açarım. Böylece çorbam kaynar çünkü hayatın devam etmesi gerekiyor. Kira, vergi, stopaj ödenecek" diyerek başlıyorsunuz. Akademinin içinden geliyorsunuz ama müzik evreninin bambaşka bir gezegeninden sesleniyorsunuz. Buna rağmen mahalleye, sokağa doğru gidiyor, sıradan insanları sesi duymaya çağırıyorsunuz. Onlarla ses üzerine konuşuyor ve hayatında eline enstrüman almamışlarla müzik yapmaya girişiyorsunuz. Bireysel yolculuğunuzda bütün bunları nereye koyuyorsunuz?

Nereye koyduğumu zaman zaman ben de soruyorum kendime. Taşrada büyüdüm, onlu yaşlarımın başında İzmir'e geldim ve rock müzikle ilgilenmeye başladım. Çok gençtim; her şeyi duymak dinlemek anlamak istiyordum, hele mevzu rock gitarcılığıyla ilgiliyse... Sonra sesin fiziksel niteliği, rengi, kokusu devreye girdi ve ilerleyen yaşlarımda başka sesler duymaya başladım. Bunların hiçbirini baştan tasarlanmış şeyler değildi

ama aşama aşama bir şeyler birikti ve gördüm ki bu uğraş, kesinlikle adanmışlık istiyor. Müzik hayatını para karşılığı gitar dersleri vererek, orada burada çalarak geçirmekten geriye ne kalır ki? Anlamsız bir çaba...

Meseleye şuradan yaklaşanlardan da hoşlanmıyorum: *"Tabii, insanlara bir şeyler vermek lâzım."* O yapmacıklığa bürünmenin âlemi yok. Aslında tüm bunların hepsini öncelikle kendim için yapıyorum. Elbette insanlara bir şeyler vermekte kötülük yok fakat uğraştığınız şeyden ne kadar tatmin aldığınız, kendinizi o işe ne kadar adadığınız birinci sırada geliyor. Başarılı sonuca ancak öyle varabiliyorsunuz. Neyle uğraşıyorsam ona büyük bir mutluluk eşlik ediyor.

Tutkusuz bir insanın baş edebileceği bir uğraş olmadığı kesin. Biraz da dervişane bir iş sanki... Delice desek, dünyevi kokuyor "deli". Meczip diyesimiz var; bir nevi "cezbeye düşmüşlük hali"... Formu ve hiyerarşiyi reddediyor olması bakımından, Kolektif Hayal Gücü projesinin alabildiğine insani bir yanı var çünkü katılımcılar hocaya, hoca da katılımcılara bakıyor. Eşit mesafede olmak ve kalmak ne güzel, değil mi?

Hocanın katılımcılara bakıyor olması, müziğin alışıldık kurgusuna çok uygun çünkü o kurgu, yetkinliği ve üstünlüğü merkeze koyuyor. Fakat biz eş zamanlı kompozisyon yapma pratiğinden bahsediyoruz. Trombon sanatçısı George Lewis'in çok önemseydiğim bir tanımı var: "Composer Specified and Performer Supplied." Dahlhaus'un dışarıda bıraktığı müziklere yönelik olarak, *"bestecinin yazıp icracının katkıda bulunduğu müzik"* şeklinde bir tanım yapmayı tercih etmiş. Bu pratikte tek bir besteci yok; evet ortada bir şef var ama içeriği o an orada bulunan herkes birlikte üretiyor. Şef ortaya çıkan sesleri örgütlüyor, şekillendiriyor. Bazen çocuklar da yönetiyor orkestrayı; yegâne şef ben değilim. Çocuk sezgiselliği beni çok etkiliyor. Klasik anlayışa göre, o çocuğun böyle bir işe kalkışabilmesi veya böyle bir pratiğin parçası olabilmesi için orkestra şefliği okuması gerekiyor. Okusa, o mertebeye çok zor merhalelerden geçerek, acımasız bir dünyada iyice törpülenerek ancak otuzlu yaşlarının sonunda varabilir. Ancak o zaman birilerinin 19. yüzyılda yazdığı bir eseri, on beş bininci defa yönetme hakkı verilir. Bizim cenahtan bakarsak, orkestranın her performansı bir dünya prömiyeri.

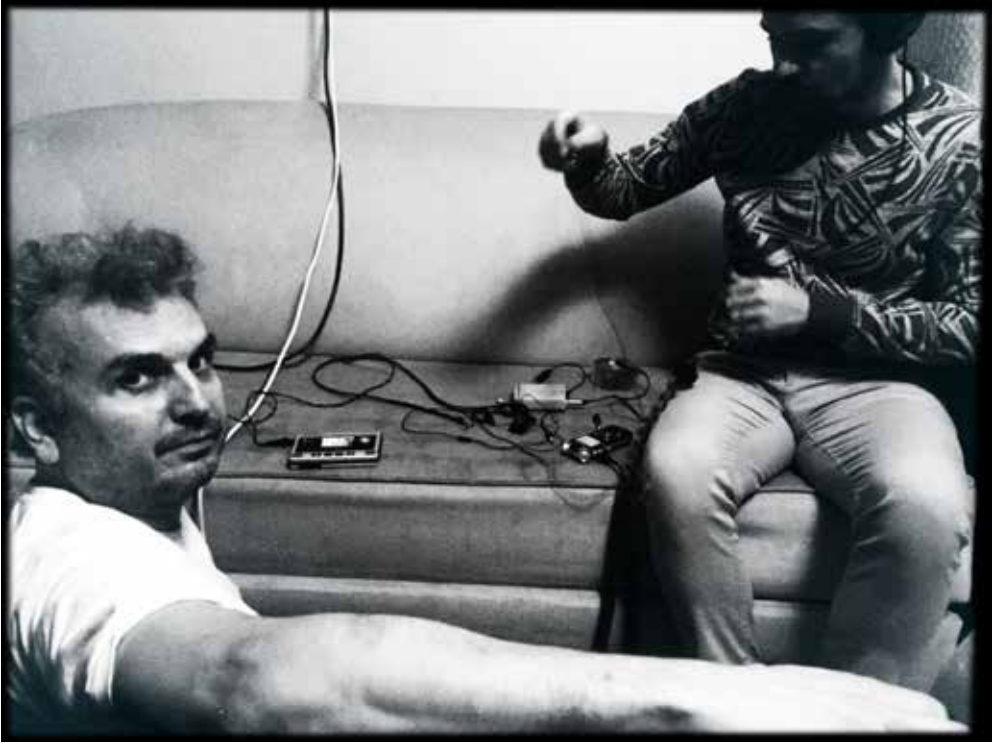
Hepi topu on iki ses var ve bunların kombinasyonları hem coğrafyaları hem kültürleri imliyor. Belirlenmiş ve dayatılmış klişelere göre duyduğumuzu “Barok dönem eseri”, “Macar müziği”, “Kuzey Cazı” veya “Anadolu Müziği” diye nitelendirip geçiyoruz. Yaptığınız çalışma, sesi yersiz yurtsuzlaştırıyor; icracıyla dinleyiciyi aynı anda kendi vatanına, yani Ses Cumhuriyeti’ne davet ediyor. Diğer yandan, ortaya çıkarılan müziği ana akımlara uzaklığı sebebiyle marjinalleştiriyor. Bir nevi “dışta, taşrada kalan” olarak işaretliyor. Sesin ana vatani, müziğin gurbeti olmuş. Sizce bu acıklı ısrar sürdürülebilir mi?

Bence de çok acıklı bir ısrar; önemli bir soru sordunuz. Sürdürülebilir mi? Bunu bilmiyoruz, bilemeyiz ama sürdürülmesi, hayatımızın nasıl şekilleneceğini etkileyecek. Bu kesin. Umut veren bir sürü deney, girişim var. Müziğe katılımın, üretimin çok spesifik bir şekilde, “*senin kulağın var*”, “*benim yeteneğim var*” benzeri varsayımlar üzerinden yürümesinin anlamı var mı? Ayrıca, neden oradan yürüsün ki? Biz başka bir noktaya bakmaya çağırıyoruz icracı ve dinleyiciyi: “*Duyduğunuz ses, siz onu duyuyorsunuz diye mucizesinden bir şey kaybetmiyor*” diyoruz. Çünkü ses, hayatın içkinliğini birebir yansıtır. Aracıya veya ona form verecek bir faile ihtiyacı yok. Bir sesi sevmemiz için o sesin kendi olmak dışında bir özelliğe bürünmesine, büründürülmesine ihtiyacı

yok. Üstelik sesin doğal haline ulaşmak herkesin hakkı; yüzü geleceğe dönük müzikleri anlamaya çalışmak için üst sınıfa mensup olmak, imtiyazlı ve zengin bir hayat sürmek gerekmiyor. O sesi duyup analiz edebilmek için dahi çocuk olmanıza gerek yok. Kültür endüstrisinin dışarıya ittirdiği veya kitleselleşmeye müsait olmadığı için görmezden geldiği müzikleri yaratanların nefes alabilmesi için meseleye buradan bakmak, yaklaşmak gerekiyor. “*Hayatımın bu döneminde, başka bir boyutta ve coğrafyada, bambaşka bir estetik üreten bu tecrübeyi her kesimden insanla birlikte yaşamamı engelleyen bariyerleri aşmalıyım*” diyorum. O yüzden ısrarcıyım, Kolektif Hayal Gücü Orkestrası’nın devamında.

Yeni bir şey kurgulamaya giriştiyseniz, yetenek, tecrübe, seviye, yaş, sınıf gibi bariyerleri ortadan kaldıracaksınız. Ulvi, kıymetli gelenekleri reddetmeden, fakat o geleneklerin barındırmadığı anlayışlarla el ele verip sesle antrenman yapmak, neden mümkün olmasın? Pratikleri öteye taşıyacak yaklaşımlar, farklı düşünceler üretemeyeceksek niye yaşıyoruz ki? Herkesin aynı hayatı yaşadığı, aynı şekilde düşündüğü bir dünyanın anlamı var mı? Biz de hayatımızın şekillenmesine etki edecek bir işle uğraşıyoruz. Bu çok güzel, değil mi? +

timucinsahin.net

Sanr: “Girift”

SÖYLEŞİ MEHMET ALİ ÇAKIR FOTOĞRAFLAR SEMİH TOKKUZUN

İzmirli ambient ikilisi Sanr'ın Ekim 2020 tarihli ikinci albümü “Girift”, enstrüman ve objelerden elde edilen mikro tınların iç içe örüldüğü, döngüsel kompozisyonlardan oluşuyor. Her eser, karmaşık dokusuyla tanıdık hisleri tetiklerken henüz tanışmadığınız hisleri su yüzüne çıkartıyor.

Tanışıklıkları uzun yıllara dayanan, dört yıldır deneysel çalışmalara ağırlık veren Altuğ Kaptan ve Devrim Kınlı ile Sanr'ın yolculuğunu konuştuk.

Müzikal arka planınızdan bahseder misiniz, nasıl bir araya geldiniz?

Altuğ Kaptan: Yirmi yıl önce, lise sondayken bir death metal grubunda brutal vokal yapıyordum. İlk albümümüze çalışırken, Devrim ile tanıştık. Sürekli arayışta olduğumuz için zamanla death metalden uzaklaştık ve farklı tarzlarda denemeler yapmaya giriştik. Bir süre sonra ekip dağılınca, Devrim ile bu denemeleri sürdürmeye karar verdik. O dönemde deneysel kayıt biçimlerine ve editleme yöntemlerine yoğunlaşmıştım; yola vokalist olarak

devam etmeyi düşünmüyordum. Çalışmalarımı derinleştirmek adına, küçük bir stüdyoya kapandım. 2010 yılında bu yoğunlaşma sürecine ara verdikten sekiz yıl sonra Devrim ile karşılaştık ve Sanr'ı kurmaya karar verdik. Rastlantısal denemelerin ve yanılmaların ışığında, kendi tarzımızı oluşturduk.

Devrim Kınlı: Müzikle kurduğum ilişkinin seyri, Altuğ'un hikâyesiyle örtüşüyor. Lisede yabancı metal gruplarla ilgilenirken, heves edip bas gitar çalmaya başladım. Metal müzikle ilgilenmek, 90'lı yılların Türkiye'sinde bir kimlik meselesiydi; ben de kendimi o kimliğe duyduğum aidiyet üzerinden ifade ediyordum. Kayıt yapmaya 1995 civarında başladım ki demo kaydetmek, düzenli konser verme imkânının seyrek olduğu o yıllarda dinleyici

edinmek, müziğini göstermek için popüler bir eylemdi. Bugün bakıyorum da birlikte bir şeyler yapma dürtüsüne dayanan bu eylem biçimi, bana mahalle liglerini ve topluca oynanan sokak oyunlarını çağrıştırıyor.

Liseden sonra müzik üzerine eğitim almaya karar verdim. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, eğitim sürecinde sizi sürekli müzik dinlemeye ve analiz etmeye çağırır; o açıdan çok doğru bir seçimdi. Hatta tezimi metal müzik üzerine yaptım. Bir süre daha grup müziğiyle uğraştıktan, biraz da stüdyo deneyimi kazandıktan sonra başkaları tarafından üretilmiş müziklere eşlik etmekten bıktığımı fark ettim. Kendi müziğimi yapmanın yollarını ararken Altuğ ile yolumuz kesişince, bahsettiği denemelerden etkilendim. Entelektüel anlamda aynı kaynaklardan beslendiğimizi, müzik felsefesi üzerinde ortaklaştığımızı da görünce, müziği ele alış biçimime dair alışkanlıklarım birden dağıldı.

Sanır'dan önce, konvansiyonel müzikten gelen biri olarak, elektronik müziği belli başlı kategorilerden oluşan bir platform olarak görüyordum. Pratikte haşır neşir olduğça gördüm ki alternatif yaklaşımların peşinden koşmak, deneySELLİĞE açık bir tutum almak, ortaya beklenmedik sonuçlar çıkartıyor. Altuğ'un şehirden topladığı, objelerden elde ettiği sesleri dinlediğimde bu kayıtlardan oluşacak düzenlemelerin bizi nereye taşıyabileceğine aydım. Dört yıldır bu zemin üzerinden ilerliyoruz; elde ettiğimiz kayıtların tasnifinden ve işleme sürecine hazırlığından ben sorumluyum. Altuğ ise dijital düzenleme ve miksajla ilgileniyor.

Albümlerinizi kurgularken işe nereden başlıyorsunuz ve nasıl yöntemler izliyorsunuz?

Altuğ Kaptan: Sanır kapsamında yaptığımız çalışmalar ses toplama ve işleme pratiğine dayandığı için, günün sonunda bir sürü fikir taslağı ortaya çıkıyor. Aslında, kurgusal yaklaşım ve benimsediğimiz yöntem anlamında birinci ve ikinci albümün birbirinden farkı yok. Ayda bir toplanıp birlikte kayıt alıyoruz; görüşmediğimiz zamanlarda, birbirimizden bağımsız şekilde, dış mekânlardan ses topluyoruz. Nesnelerden ve enstrümanlardan elde ettiğimiz sesler kompozisyon aşamasında işin içine giriyor. Düzenlemeleri tamamladıkça albümleştirme sürecine yoğunlaşıyoruz.

Devrim Kınlı: Tınsal tasarımı, on dakikayı bulan

doğaçlamalar üzerine kuruyoruz. O yüzden, “*üçüncü dakikada solo gelecek*” benzeri klişelerden uzaktayız.

Üretim frekansınıza nasıl karar veriyorsunuz? Bir de yurt dışından plak şirketleriyle çalışıyorsunuz. Bu şirketlerle nasıl temas ettiniz?

Altuğ Kaptan: Bu kategoride var olabilmek için sıkça üretmek, albüm yayınlamak gerekiyor ki yılda ikiden fazla albüm üreten isimler var. Üretimlerinizi dijital mecralardan yayınlamak son derece kolay hale geldi fakat bunlara görünürlük kazandırmak ciddi emek istiyor. İlk albümü kurgularken amacımız, yurt dışından firmalara ulaşmaktı. Biz de şansımızı Bandcamp üzerinden deneyelim dedik ve hemen teklif aldık. Niş bir alan; dinleyici kitlesi dar... İşin zor kısmı sizinle ilgilenecek firmalara ulaşmak çünkü her firma kendisine gönderilen onlarca demoyla cebelleşiyor.

Ses kaynağı olarak ne tür objeler ilginizi çekiyor?

Altuğ Kaptan: Kaynak sonsuz, sınırsız... Bilgisayar işlemcisinin fan sesi, bilyeler, çeşitli metal parçalar, oyuncaklar, her türlü eşya, taşıt bizim ilgimizi çekiyor. Ele aldığınız sesin dokusuyla, ışıyla oynamak; o sesi çeşitli biçimlerde kesip biçmek ve farklı formlar yaratmak, çok ilham verici bir iş.

Devrim Kınlı: Dışarıdan topladığımız seslere nazaran, evde yaptığımız kayıtlarda her türlü ortamı deney sahası olarak kullanıyoruz. Örneğin, duş kabininin içine yaylar takıyoruz; bir sürü değişik ses elde ediyoruz. Anın bize ne getirdiğine bakıyoruz; “*bak burada bir enerji var*” ya da “*bunu mutlaka saklayalım*” gibi kodlar üzerinden yürüyor iş. Ardından, seçtiğimiz malzemeleri oluşturduğumuz ses bankasına yüklüyoruz ve düzenlemeye hazır hale getiriyoruz. Altuğ'un Kızlarağası hanındaki dolaptan kaydettiği gıcırıtı gibi buluntular çok işimize yarıyor.

Altuğ Kaptan: Marmaris'te kaldığımız bungalovun dolap kapaklarından çıkan gıcırtilar da müthişti. Her kapak, farklı tonlarda ve kendine özgü bir tınıyla gıcırdıyordu. Bu sesleri dördüncü albümde kullanmayı planlıyoruz.

Devrim Kınlı: Her gittiğimde öyle şeyler dinletiyor ki bana, esin buluyorum. Körleme oynuyoruz; meselâ bana işlediği bir sesi dinletiyor ve “*bil bakalım bunu nereden aldım*” diyor. Öylesine güzel bir kompozisyon sunuyor ki tahmin edemiyorum ve orijinal kaydın çim biçme makinasına ait

olduğunu öğreniyorum. Kimi zaman buluntu seslerden uzaklaşıp, kenarda köşede kalmış curalara, bağlamalara, gitarlara yoğunlaşıyoruz.

Altuğ Kaptan: Dışarıda kaydettiğiniz sesleri doğrudan kullanma şansınız nadirdir; yaratıcı ve özgün üretimlere ancak bu sesleri işlediğinizde, düzenlediğinizde varabilirsiniz. “Girift”in kurgusu tek bir enstrümana dayanıyor fakat ana eksen dışarıdan topladığımız sesler oluşturuyor.

Konvansiyonel tarzlardan yola çıkıp nasıl buraya vardınız? Bu tarzla ilgilenme sebebiniz neydi?

Altuğ Kaptan: Sanr öncesinde uğraştığımız müzikleri gözden geçirmeye başladığımızda, içine hapsoldüğümüz sınırları farklı yöntemlerle nasıl zorlayabileceğimizi sorguladık. Öncesinde bakışımız, enstrümanların sunduğu imkânlar ve icra ettiğimiz tarzların biçimselliğiyle kısıtlıydı. Buluntu seslerle ne yapabileceğimize baktığımızda, önümüzde özgürleştirici bir alan açıldı.

Canlı icranızı nasıl nitelendiriyorsunuz? Performans mı, konser mi?

Devrim Kınlı: Sanırım bizim icra biçimimiz, performansla konser arasında bir çizgide duruyor ama kişisel olarak performans tanımına daha yakın duruyorum. Bir taraftan işi izleyiciye icra ediyoruz, diğer taraftan o konserde oluşturulan anlık kompozisyonları sergilemek için performans gösteriyoruz.

Üretimlerimizin farklı mecralarda kendine yer bulmasını çok isterim. Bazı müzeleri, sanat galerilerini gezdiğimde ses enstalasyonlarıyla karşılaşıyorum. Buna açığım, İzmir’de bu alanda iş üretmeyi isterim. Sadece foley üzerinden bir filme müzik yapmak da ilgimi çekiyor.

Kavramsal bağlamda gürültüye nasıl yaklaşıyorsunuz ve çalışmalarınızda gürültüye ne ölçüde yer veriyorsunuz?

Devrim Kınlı: Bizim yolculuğumuz rüya görmeye ya da geçmişle gelecek arasında sonik bir zihinsel yolculuğa çıkmaya benziyor. Temel amaç, birbirine örülen tınılarla zihnin çağrışımına yol açan mekanizmalarını tetiklemek. Buradan bakınca, sesle gürültü arasındaki çizgiyi kimin nasıl çektiğini, neden böyle bir çizgi çekildiğini ciddi merak ediyorum. Kimi duyma eşliğini zorlayan her sesi, kimiye alışkın olmadığı tınıları gürültü olarak nitelendiriyor. Dolayısıyla tamamen kişisel deneyimlemeye dayanan bir olgudan bahsediyoruz.

Altuğ Kaptan: Gürültü, Devrim’in dediği gibi ona maruz kalana göre değişen, tanımlanan bir olgu. Maruz kaldığınız ortama göre kimi konvansiyonel müzikleri dahi gürültü olarak algılayabilirsiniz. Neyin ses tasarımı neyin gürültü olarak algılanacağı, seslerin nasıl örgütlendiğine göre değişiyor. Meselâ “re-noise” müzikler var; çok katmanlı, çok kanallı kompozisyonları dinlerken her dokuyu tane tane duyabiliyorsunuz.

İzmir’de yaşayıp üretmekten memnun musunuz? Bu kent beklentilerinizi karşılıyor mu?

Devrim Kınlı: Tabii ki doğduğum, büyüdüğüm, müziğe başladığım şehirde bu işlerle uğraşmaya devam etmeyi isterim. Ne var ki o şehirde bizim gibi müzik yapan insanlarla karşılaşmayı da beklerim. Çoğunluğa getirisi olmayan bu çabayı, sırf işitsel haz elde etmek ve sunmak adına sürdürmeye değer buluyorum. Keşke bu alanda çalışanların sayısı daha fazla olsa; bu bağlamda, İzmir ile kültür ve zihniyet üzerinden bağ kurmakla yetiniyorum.

Altuğ Kaptan: Kayıt ve üretim perspektifinden baktığımda odamda, evimde üretiyorum. Albümler de dijital mecralardan yayınlanıyor. Dolayısıyla nerede ve nasıl bir kentte yaşadığım üretim pratiğime etki etmiyor. Konser vermek gibi bir beklenti içinde olmadığımız için, özgünlükle meşgul oluyoruz ama bu alanı kapsayacak bir festival olsa dinleyiciyle etkileşimimizi artırabiliriz.

Albümlerinize nereden ulaşabiliriz?

Altuğ Kaptan: İlk albüm “Kesif”e Flamin Pines’in, ikinci albüm “Girift”e Fallen Moon Recordings’in bandcamp.com hesaplarından ulaşabilirsiniz. ✚

HELEZONİK KREŞENDO:

“Türkiye’de Muhalif Müziğin İzlekleri”

SÖYLEŞİ SARP KESKİNER

İzmir çıkışlı hareket Helezonik Kreşendo, yaklaşık bir yıldır Türkiye’nin çeşitli kentlerinde aynı başlık altında bir sunu-dinleti düzenliyor, izleyiciyi Anadolu’nun direniş geleneğinden başlayıp günümüzdeki mücadele zeminlerine uzanan bir yolculuğu deneyimlemeye davet ediyordu. Ekip, video-röportaj serisinin amacını *“muhalif müzik içerisindeki mevcut birikimi açığa çıkarmak, bugünün tartışmalarını geliştirmek ve bu yolla yarının muhalif müziğini güçlendirmek”* olarak tanımlıyor.

Pazar günleri yayınlanan seriye bugüne dek Kubilay Mutlu, Vedat Yıldırım, Ayşe Tütüncü, Murat Beşer, Murat Meriç, Zülfü Livaneli gibi isimler konuk oldu. Seriyeye ait videoları Youtube üzerinden, sosyal medya hesaplarından veya helezonikkresendo.com adresinden izleyebilirsiniz.

Projenin fikri temeli neye dayanıyor?

Hazırlık süreci nasıl geçti?

Helezonik Kreşendo’nun fikri temeli, eşit, özgür bir dünya kurma mücadelesinin müzikle kurduğu ilişkiyi iki yönlü biçimde güçlendirme çabamıza dayanıyor. Toplumsal muhalefeti temsil eden

çeşitli kurumlarda düzenlediğimiz çalgı dersleriyle muhalif müziğe ilişkin röportajlara uzanan çalışmaların tamamı, bu güçlendirme çabasının parçası olarak görev görüyor.

Hazırlık aşamamız şöyle ilerledi: Muhalif müziğin içindeki farklı izlekleri tespit ettikten sonra bu izleğe ait ayrımların nasıl iş gördüğünü veya görmediğini tartıştık. Ardından, bu izleklerin etrafında, kimlerle konuşabileceğimizi, soracağımız soruları belirledik.

Çeşitli kesimler, Türkiye’de muhalif müziğin niteliğine, niceliğine ve kapsamına

ilişkin yaptığı çalışmaları genellikle kendi alanıyla sınırlıyor. Kapsamı bu denli geniş tutmanızın sebebi nedir ve kapsamı belirlerken nereden hareket ettiniz?

Bu tür çalışmalar yaparken kapsamı dar tutmak pek çok avantaj sağlıyor. Biz her ayrıma, türe, mekân ve zaman üzerinden yaklaşımdan ve derinlemesine çözümlemelere girişmekten çok, Türkiye'deki muhalif müziği tarihsel bağlamlarıyla birlikte nasıl inceleyebileceğimize bakalım istedik. Bugünü tartışmaya açalım istedik ve böylece, muhalif müziğin tarihsel anlamda gelecekte nerelerden beslenebileceğine dair bir yığınak oluşturmaya giriştik. Bu anlamda, serinin alanda süregiden tartışmaları canlandıracağına ve geliştireceğine inanıyoruz.

Proje sahipleri olarak, muhalif müzik kavramını siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Neye muhalif müzik diyorsunuz?

"*Muhalif müzik nedir*" sorusunu her mülakatta soruyoruz ve bu soruya çok farklı cevaplar alıyoruz. "*Bence muhalif müzik diye ayrı bir kategori yoktur*" diyen de var; "*müzikle muhalefet etmektir*" diyen de çıkıyor. Benimsediği ideolojiye, sanatsal yaratıya veya sanatçı yaşamına dair tutarlılığa vurgu yapanlar da oluyor. Elbette, "*kişiye göre değişir*" türünden bir basitliğe kapılıp meydana ayrılacak değiliz. Nihayetinde muhalefet, oldukça geniş bir alana karşılık geliyor. Buradan bakacak olursak muhalif müzik, en geniş anlamıyla her türlü siyasi iktidara karşı yöneltilmiş her nevi muhalefeti içeriyor. Örneğin, 12 Eylül döneminde fikirler iktidardayken kendileri zindanda olan faşistler için yakılan türküler, iktidarı yeterince şeriatçı bulmayan İslamcıların ürettiği marşlar veya söz gelimi, Sovyetlerde beyaz ordu için yazılmış şarkılar da bu kapsamda değerlendirilebilir. Fakat biz, Türkiye'de muhalif müzik dediğimizde sömürücü sınıflara karşı halk sınıflarının ürettiği muhalif şarkıları, türkülerini kast ediyoruz. Her ne kadar orijinal müziğini bilmesek de Yunus Emre'nin "*şol beylerin ettikleri, tamu yanlış tuttıkları*" deyişinden yola çıkıp,

"*ölüler dirilerden çalacak*" diyerek devam ediyoruz.

Feodalitenin ettiği zulümden bahsederken faşizme karşı örgütlenme çağrısı yapan halk ozanları; konvansiyonel müzikten yola çıkıp yükselen halk mücadeleleri için şarkı üretenler; aldığı klasik batı veya doğu müziği eğitiminin çıktılarını mücadele şarkılarına akıtanlar; sanatsal üretimini, yaşamını ve hatta -direnişlerde üyelerini yitiren Grup Yorum gibi- ölümünü devrime adayanlar; aslen piyasa için müzik yaparken insani ve siyasi duyarlılıklarıyla zaman zaman kayıplara, infazlara, katliamlara şarkı adayanlar; arabesk şarkılarla hale ağılamaktan ve ağlatmaktan bir gün vazgeçip sosyalist şairlerin şiirlerini bestelemeye girişenler; kadın özgürleşmesinin, Kürt halk mücadelesinin, çevre duyarlılığının şarkılarını söyleyenler; evinin arka odasında yazdıkları beat'lere rap okuyanlar... Velhasıl halk sınıflarının sömürücü sınıflara karşı verdiği mücadelenin herhangi bir köşesinde yer alanları, benimsediği sanatsal biçim ne olursa olsun; muhalif müziğin yelpazesi içinde sayıyoruz.

Türkiye'nin, müzikal belleği kopmuş, kendine özgü akımlar yaratmaktan uzağa düşmüş bir coğrafya olduğu tespitine katılır mısınız?

Katılırız. Tutarlı çabaların kesintiye uğramadan süregitmesi gerekiyor. Batı'dan ya da Doğu'dan aranjman yapanlara, hatta format transfer edenlere dünyanın hemen her yerinde rastlanıyor. Güçlenen bir akım, dünyanın başka yerlerinde tezahür ediyor ve kendi kitlesini buluyor; doğallı da bu. Ne var ki kendi koşulu içinde gelişmiş müzikal

*Helezonik
Kreşendo
YouTube
kanalından
video-röportaj;
Ceylan Ekin
Işık ile "Çocuk
Şarkılarında
Muhallif İzler"*

Helezonik
Kreşendo
YouTube
kanalından
video-röportaj;
Anıl Bayraktar
ile "Türkiye'de
Indie"

hatların içinde doğduğu topraklara özgü birtakım enstrümanlarla icra edilmesine rağmen yeterince görünür olmadığına, halkların nezdinde popülaritesini dönem dönem kaybedebildiğine sıkça rastlıyoruz. On yıllar içinde türkülerin yaşadığı seyrir buna örnektir. Bir coğrafyaya ait müzikal hatlarla o müzikal hatların transfer olduğu coğrafyalara ait formlar tutarlı biçimde birleşmeye başlayınca, ortaya yepyeni akımlar çıkabiliyor.

Toplumsal taban anlamında, yurt dışından bu topraklara gelen ve tabana yayılabilen tek müzik türünün rap olduğunu söyleyebilir miyiz? Yaygınlaşması uzun yıllara dayansa da, rap müziğin bu coğrafyada kendine özgü bir alt kültür yaratmasını ve günümüzde ana akım haline gelmesini neye bağlıyorsunuz? Güçlü bir tabana dayanmasına rağmen rock, kalıcı bir muhalefet zemini kurmayı neden beceremedi?

Kimi dönemlerde belli furyalar öne çıkıyor. Bir dönem rock, her şekliyle müzikal yelpazeye hâkimdi fakat bugün bakıyoruz ki o dönemden geriye çok az sayıda müzisyen, grup kalmış. Muhtemelen, rap furyası sönümlendiğinde aynı sonuçla karşılaşacağız. Furya nihayetlendiğinde dinleyicinin yeteneğine, üretim biçimine, duruşuna ve samimiyetine güvendiği üç beş isim kalacak geriye... Alt kültürlerde samimiyet ve duruşundan taviz vermemek, kalıcı olmanın baş koşulu... Sınıfsal ve kültürel bağlamda rap, Türkiye'de her kesime hitap eder hale geldi ama her kesim bu müziği başka biçimlerde hayatına dâhil ediyor. Örneğin, Gazapizm'in konserine gidecek olursanız, bir birayı beş kişi paylaşanla viski açtıran yan

yanadır. Niceliği varoşların ve alt orta sınıfın yarattığı bir gerçek fakat her tarza özgü, bütünsel davranan alt kültürlerden bahsedilebilir mi? Bilemiyoruz. Yine de gittikçe genişleyecek muhalefet zemininde, rap müziğin bir süre daha bu coğrafyanın müzikal gündeminde başrolü oynayacağı kesin gibi görünüyor.

Rap müziğin ana akımın ortasına oturduğu meselesine dönecek olursak, bu müziği dijital platformlarında milyonlar dinliyor fakat festivallerde ya da münferit konser organizasyonlarında, Anadolu'nun canlı müzik mekânlarında kaç rap sanatçısı görebiliyoruz, ona bakmak gerekiyor. Her akım kendi güç odaklarını yaratıyor, ayrıca. 1990'ların ortasından 2000'lerin başına kadar sahne alma imkânı bulan rap müzisyenlerinin zamanla kendi tekeli oluşturduğunu da unutmayalım. Şimdilerde Boykot, Saian, Rapzan Belagat gibi rap müzisyenleri muhalefeti gündemde tutan isimler olarak öne çıkıyor. Bunun dışında, örneğin uyuşturucu ya da adli suç övgüsünün muhalif bir tarafı olduğunu düşünmüyoruz.

Proje sonuçlandığında ne gibi çıktılar üretecek?

Her şeyden önce, bu serinin geriye Türkiye'de muhalif müziğin seyrine dair bir arşiv bırakmasını umuyoruz. Elbette katı bir yaklaşımla kotarılmış, sınırları sert biçimde çizilmiş, olduğu yerde tozlanacak, statik bir arşivden bahsetmiyoruz. Sürecin dinamizmiyle her hamlede yeniden şekillenecek, muhtemelen ileride interaktif biçimlere bürünecek bir tasnif çalışması ya da çabası olarak nitelendirebiliriz. Kendini yenileyebiliyor olması, toplamda yapılan çalışmaların verim üretmesini kolaylaştıracaktır. Daha iddialı bir yorum yapmak gerekirse, seri boyunca konuştuğumuz sanatçıların, yazarların sözü, tecrübesi geleceğin muhalif müziğiyle buluşursa, ne mutlu bize. Şimdilik otuz mülakatla sınırladığımız seriden elde edeceğimiz deşifreleri kitaplaştırmayı planlıyoruz. ✚

helezonikkresendo.com

PORTFOLYO: CANSU ÇAKAR

1988 yılında İstanbul'da doğan, İzmir'de yaşayıp üreten Çakar, dekoratif çizim ve tezhip tasarımı gibi geleneksel sanat formlarını araştırıyor. Çağdaş sanatla bu uygulamalar ve temalar üzerinden ilişkilenen sanatçı, geleneksel ifade biçimlerini basmakalıplardan arındırırken, çizimlerinde minyatür boyama pratiklerine ağırlık veriyor; eleştirel anlamda erkek egemenliğine karşı bir duruş inşa ederken, izleyiciyi geleneksel sınıflandırmaları sorgulamaya çağırıyor. Bu bağlamda Çakar, sanatsal formlarla muhafazakârlığın anlamı arasına ince çizgiler çekiyor.

"Rahime II"

—

"Rahime III"

Beyrut'un Gündemi: Yıkım, Dayanışma, İnşa

SARP KESKİNER FOTOĞRAFLAR JOUMANA ASSEİLY, ARTLAB VE MARFA ARŞİVLERİ

4 Ağustos günü Beyrut Limanı'nda yaşanan patlama, pandeminin getirdiği çöküntüyü bir yana koyarsak, uzun süreli siyasi kitlenmenin yol açtığı darlıkla baş etmeye çalışan kentte, iç savaşın yarattığı mekânsal tahribatı katladı.

Aslına bakacak olursanız, Beyrut'un kültür sanat sahnesi uzun zamandır sıkıntı içerisindeydi. Kültür sanat aktörleri, Lübnan lirası dolar karşısında gün be gün erirken, enflasyon almış başını gitmişken, pandemi yüzünden çoğu mekân kapanmışken ayın sonunu nasıl getireceğini düşünür durumdaydı. Yerel illüstratör ve fotoğrafçılara edisyonlarını makul fiyata satabilme olanağı sunan Plan Bey adlı organizasyonun kurucusu Ziad Olleik, Rue Gouraud Caddesi'nde örülü yaratıcı dünyanın ve eklektik ortamın ortadan kalkmış olmasından dolayı son derece üzgün. Deutche Welle'ye konuşan Olleik, tekrar ayağa kalkabileceklerinden şüpheliyken, mekânın yöneticisi Salim Naffah, patlamanın yol açtığı onmaz hasarın ötesinde, artan maliyetlerin ve kronik yoksunluğun bağımsız mekânların başına bela olmaya devam edeceğine dikkat çekiyor: “Meselâ kâğıdı üretmediğimiz için

ithal ediyoruz ve dolarla satın alıyoruz. Epeydir bir şey basamıyorduk. Tam küçülme kararı alıp Rue Gouraud'daki mekâna sığışmayı tartışırken, başımıza bu felaket geldi.”

Önde gelen galerilerin, tasarım atölyelerinin, sanatçı stüdyolarının, moda merkezlerinin yanı sıra edebiyat ve müzik hayatına yön veren nice mekânı barındıran Gemmayzeh ve Mar Mikhael, patlamada ağır zarar gören semtler arasında önde geliyor. Pek çok kıyı kentine benzer şekilde, limanı sarmalayan bu semtler, yakın tarih boyunca Beyrut'un kültürel çeşitliliğini tüm renkleriyle taşımaya devam etmiş. Bir dönemler ticaretin ve kültürel alışverişin yükünü tutmuş fakat zamana veya iç savaşa yenik düşmüş antrepolarla binalar, yine diğer kıyı kentlerinde rastlanacağı üzere, uygun kiralardan dolayı sanatçılarla kültürel girişimlerin, barlarla kulüplerin topladığı

mekânlara dönüşmüş. Ağırıklı olarak Ermeni toplumunun yaşadığı, limana bitişik, tarihi Mar Mikhael bölgesi, gece hayatına yön veren mekânların dışında, çok sayıda sanat galerisine ev sahipliği yapıyor. Aslında yapıyordu demek gerekiyor. Meselâ patlama, “Münih’teki şubenin küçük kardeşi” namıyla tanınan, o günlerde Abed Al Kadiri’nin “Remains of the Last Red Rose” adlı solo sergisini ağırlayan, Armenian Street üzerinde konumlu güncel sanat galerisi Tanit’i yeryüzünden silip atmış. 2015’ten bu yana Lübnanlı sanatçıların uluslararası ağlarla iş birliği kurmasına aracılık eden Marfa ise tamamen harabeye dönmüş.

Tüm görkemiyle 1912’den bugüne kalmayı başarmış, 1961’de hizmete girdiğinden bu yana Beyrut’un kültürel hayatına yön vermiş Sursock Müzesi de kallavi bir yıkıma uğramış. Koleksiyoner ve mesen Nicolas Ibrahim Sursock tarafından “Lübnan ulusuna hediye edilen” müze, yöneticisi Zeina Arida’nın CGTN Europe’a verdiği beyanata göre, açık çağrı sistemine dayanan güncel sanat sergileri sayesinde her dönemde kültürel canlanmaya öncülük etmiş. Müdür yardımcısı Elsa Hokayem, “Hollandalı sanatçı Kees van Dongen’in müzenin portresini yansıtan meşhur eseri de dâhil olmak üzere, içeride ne varsa yerle bir oldu” diyerek üzüntüsünü paylaşıyor. “Lübnan güncel sanatı ve görsel sanatı adına kimin adını sayarsanız sayın; yolu buradan geçmiştir. Açıldığı günden bu yana düzenlediği ödüllü yarışmalarla nice genç sanatçıya

görünürlük kazandırmış bir ulusal miras mekânından bahsediyoruz” diyor Arida ve çok önemli bir noktanın altını çiziyor: “Kültürel sahnenin ağırlıklı olarak kendi kaynaklarıyla sınırlı şekilde hareket eden inisiyatiflere dayanmasının ne kadar sağlıksız olduğu böylece ortaya çıktı çünkü bu gibi felaketler başa geldiğinde, camia külliye ortadan kalkıyor. Bağımsızların yirmi beş yıl boyunca ortaya koyduğu onca emek, birikim, bellek silindi gitti. Herkes öylesine üzgün ve kızgın ki geleceğe dair ümit beslemek kimsenin içinden gelmiyor.”

Sursock Müzesi’ne komşu sayılabilecek bir mesafede konumlu, açık alan Artlab’in idarecisi Antoine Haddad da yatırımcı fiziksel olarak sürdürmekten yana görünmüyor: “Mevcut koşullara ve ortaya çıkan yıkımın boyutuna baktığımda, bir daha toparlanabileceğimi zannetmiyorum. Elli beş yaşındayım; bu saatten sonra hangi imkânla neyi ayağa kaldırayabilirim ki? O yüzden Kanada’ya göçmeye ve Artlab’i çevrimiçi ortamlarda sürdürmeye karar verdim. Böyle bir karar aldım çünkü bugüne kadar iş birliği yaptığımız sanatçılara karşı kendimi borçlu hissediyorum. Elimdeki olanakları onlar için seferber etmeye devam edeceğim.”

Endüstriyel yapılarıyla öne çıkan Karantina semtinde konumlu, Hamburglu adaşına kardeş The Sfeir-Semler galerisi, 2005 yılından bu yana faaliyet gösteriyordu. Politik vurgusu güçlü disiplinler arası programlarıyla dikkat çeken, Arap

güncel sanatına alan açan, Walid Raad, Etel Adnan, Yto Barrada ve Akram Zaatari gibi dünyaca tanınan isimlerle çalışan mekân da dört duvardan ibaret kalmış. Galeri, basın açıklamasında patlamanın mekânda yol açtığı fiziksel hasara dikkat çekerken, ekipten kimsenin zarar görmemiş olmasına vurgu yapıyor. Buna vurgu yapmak, sair zamanda sıradan tınlayabilir fakat Beyrut'un yaratıcı sektörleri, Hamra semtinin önde gelen mekânlarından Letitia Gallery'nin direktörü Gaia Foudolian'ın ve Talit'i tasarlayan, Lübnan Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yapan, mimar Prof. Jean-Marc Bonfils'in yasını tutmaya devam ediyor. Agial Art Gallery ve Saleh Barakat Gallery'de çalışan Firas Dahwish de patlamadan beş gün sonra dünyaya veda etmiş. Gelecek vaat eden kültür yöneticileri arasında sayılan Foudolian, büyük emek verdiği Letitia'ya ekonomik zorluklar sebebiyle şubat ayında kilit vurmuştu. Bir asırlık fotoğraf arşiviyle meşhur The Arab Image Foundation da ciddi anlamda yara almış durumda; üç çalışanıyla yönetim kurulu üyeleri, patlamadan yaralı olarak kurtulmuş.

Deutsche Welle'ye konuşan diğer mekân sahipleri de patlama sonrasında onarılamaz hale gelen yapıların hızla uluslararası sermayenin eline geçeceğinden, kentin kültürel belleğini taşıyan noktaların soylulaştırma operasyonu eşliğinde haritadan silineceğinden, böylece kültür sahnesinin paramparça olacağından endişe ediyor. Dükkânların vitrinlerine asılan, duvarlara kazınan

“Buradayız” ve “Kaliyoruz” ibareleri, endişeye karşı direnişe çağırıyor. UNESCO verilerine göre patlamanın şiddetinden sekiz bin bina etkilenmiş. Bunlardan altı yüz kırkı, tarihi mirası taşıyan yapılar olarak nitelendiriliyor. Altmış kadar yapınınnsa herhangi bir şekilde kurtarıma şansı bulunmuyor.

Lübnan Sanat Fuarı'nın direktörü Laure d'Hauteville, patlama öncesi ve sonrasına dair görüşlerini şöyle sıralıyor: “Beyrut, son derece özgün ve dinamik bir sanat ortamına sahip. İnanılmaz bir üretkenlik var çünkü sanat her yerde; gündelik yaşamın tam ortasında duruyor. Dolayısıyla meseleyi birkaç mekânda iş göstermenin ötesine bakarak ele almak gerekiyor. Patlama öncesinde her gün yeni bir açılışla, konserle, gösterimle, konferansla karşılaşmak mümkündü ve Beyrutlu sanat izleyicisi, bu takvimi dikkatle takip ediyordu. Mesleğim gereği, dünyanın dört bir yanını dolaşıyorum ve böylesine küçük bir ülkede bu kadar canlı bir kültürel ortamın nasıl var olabildiğine her gün yeniden şaşıyorum. Fakat apaçık ki kültür sanat, yıllar boyunca türlü çeşit yıkım ve acının içinden geçmiş, her seferinde ayağa kalkmayı başaramış bu kenti ayakta tutan en önemli payanda. Her kesimden insanın hayata tutunabileceği ve kendini ifade edebileceği belki de tek alan... Yıkım, sadece başat kültür mekânlarını yok etmedi; köklü alışkanlıklar gereğince, evlerde barındırılan eserler ve koleksiyonlar da zarardan payını aldı.”

Geleceği Birlikte İnşa Etme Yolunda Dayanışmanın Rolü

De Hauteville, bu bağlamda, her koşulda hayatta kalabilmiş sanat üretme dürtüsünün kenti yeniden ayağa kaldıracabileceğine inanıyor: “Bu topraklarda yaşayan sanatçılar öylesine olağan dışı yoksunluklardan geçmiş ve geçiyor ki her şartta üretim yapıyor. Bu beceri, tamamen hayatta kalma güdüsünden kaynaklanıyor. Yaratmak, bu topraklarda hayatta karşı dayanmanın, dayanışmanın ve birlikte direnmenin en önemli aracı haline gelmiş. 2020 fuarını pandeminin getirdiği kısıtlardan ve ekonomik darlıktan dolayı iptal etmek zorunda kalmıştık; 2021'yi öngöremez hale geldik. Ben de önüme yeni bir hedef koydum: Önümüzdeki yıl boyunca, Lübnanlı sanatçılara Avrupa şehirlerinde görünürlük kazandırmaya çalışacağım.”

Dünyanın dört bir yanındaki sivil girişimler, Beyrut'un sanat hayatının geri gelmesine katkı sunabilmek için gecikmeksizin harekete geçti.

Onlarla beraber, kıyameti andıran görüntülere yerinde tanık olan, kentin kültür sanat hayatında etkin biçimde rol alan her birey ve yapı, hayatı sağaltacak dayanışma projelerine var gücüyle destek oluyor. Oyun yazarı ve yönetmen Lucien Bourjeily, *“sadece mekânlarımızı ve gündelik kültürel pratiklerimizi değil, eşimizi dostumuzu da kaybettik”* diyor. 7 Ağustos itibarıyla bileşenleri ve arkadaşlarıyla birlikte, evlerinden, sahnelerinden olan tiyatrocılara yardımcı olacak bir çevrimiçi dayanışma ağı kurmuş. Bu tür sivil ağların anında örgütlenme gücünü hem geçmiş tecrübelerle hem 2015 yılında birikmiş çöp dağlarına karşı düzenlenen protesto gösterilerinden elde edilen kolektif deneyime dayandırıyor: *“Sanatçıların ve yaratıcı bireylerin ekseriyeti, Lübnan’da süregelen sekteryen politik sistemin dayattığı patronajın kolayca erişemeyeceği pozisyonlara konumlanmışlardır. Bu yüzden, hızlıca harekete geçerler ve farklılıkları gözetmeksizin, çabucak örgütlenirler.”*

Elini taşın altına koyan Türkiyeliler de var: Beyrut’a Sanat İnisiyatifi; Art Relief for Beirut, Mophradat ve Beirut Art Fund gibi girişimlerle kurumların öncülük ettiği uluslararası seferberliğe Fund 4 Artist in Lebanon aracılığıyla destek veriyor. Zeynep Öz ve Merve Ertufan, Açık Radyo’ya şu açıklamayı yapmış: *“Bizler, yolu Beyrut’tan geçmiş, orada çalışmış, üretmiş, dostluklar kurmuş ve iletişimi devam eden sanatçılar olarak yaşanan patlama sonrasında arkadaşlarımıza yardımda bulunabilmek için bir bağış kampanyası başlattık. Çevremizdeki arkadaşlar da dâhil olunca sayımız çoğaldı. Her birimiz bağışlamak istediği işleri ortaya koydu.”* Toplanan bağışlar, justgiving.com/crowdfunding/fund4artistsinlebanon adresi

üzerinden ihtiyaç sahibi sanatçılara ve kurumlara iletiliyor. Kampanyanın devam ettiğini söyleyelim; destek vermek isterseniz, girişime beyrutasanat@gmail.com adresi üzerinden ulaşabilirsiniz.

Müzik dünyası da süregiden çabalara destek vermekten geri durmuyor: Hızlı bir şekilde inisiyatif alan çeşitli oluşumların kotardığı toplama albümler, dayanışma ummanına damla damla katkı sunmaya devam ediyor. Bantmag, Eylül 2020 sayısında bu albümleri tek batında listelemiş: Tunus merkezli, Arapça yayın yapan çevrimiçi müzik dergisi Mażazef’in derlediği on yedi şarkılık “Nisf Madeena” albümünde Nicolas Jaar, Deena Abdelwahed, Fatima Al Qadiri gibi isimler yer alıyor. Dergi, albüme katılımı çeşitlendirmek için bugüne dek sayısız ünlünün albümünde mastering işini üstlenmiş, New York’ta yaşayan Mısırlı ses mühendisi Heba Kadry ile ortaklığa gitmiş. Afrika ve Asya’dan deneysel elektronik müzik üretimlerine odaklanan Syrphe’nin farklı ülkelerden müzisyenlerin katılımıyla hayata geçirdiği dört albümlük “Retrieving Beirut” serisine Türkiye’den wıpeç destek atmış. Lübnanlı müzisyen Rabih Beaini tarafından kurulan Berlin merkezli plak şirketi Morphine Records’ın “The Sacred Rage” ismini verdiği toplamada Radwan Ghazi Moumneh, The Bug, Donato Dozzy ve Natalie Beridze gibi müzisyenlerin ismine rastlıyoruz. Ürdün’ün başkenti Amman’da yaşayan DJ Tumba’nın kürasyonunu üstlendiği “Grief Into Rage: A Compilation for Beirut” toplamasıysa ODDZ, Air Max ’97, Hiro Kone ve Fairuz gibi isimleri içeriyor. Sözü geçen albümlere Bandcamp üzerinden kolayca ulaşabilir, siz de dayanışmaya omuz verebilirsiniz. ✚

13

